

Marc Lara Martínez

**LES FESTES A LA TARRAGONA DE LA SEGONA
MEITAT DEL SEGLE XIV: UNA MANIFESTACIÓ VIVA
DEL PODER I DE LA SOCIETAT**

TREBALL DE FI DE GRAU
dirigit per la Dra. Maria Bonet Donato
Grau d'Història

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2022

ÍNDIX

1. Introducció, objectius, metodologia i estat de la qüestió

1.1. Introducció pàgines 4-5

1.2. Objectius pàgines 5-6

1.3. Fonts i metodologia pàgines 6-7

1.4. Estat de la qüestió pàgines 7-10

2. La projecció dels poders en les festes

2.1. Els poders: organització i visibilitat pàgines 11-20

2.2. El finançament i el control econòmic de les festes pàgines 20-24

2.3. Regulacions, ordinacions i protocols per a l'organització de les festes
..... pàgines 24-27

3. Les festes

3.1. El doble caràcter lúdic i litúrgic pàgines 28-30

3.2. Les festes: orígens, caracterització i evolució pàgines 30-49

3.3. Característiques de les festes a la segona meitat del segle XIV
..... pàgines 49-55

3.4 La projecció històrica de les festes: les festes de Santa Tecla com a
fòssil medieval pàgines 55-58

4. <u>La societat tarragonina i les festes</u>	
4.1. La ciutadania i les festes: la unió identitària de la comunitat	pàgines 59-63
4.2. Simbolisme, jerarquia social, i les seves manifestacions	pàgines 63-69
4.3. La religiositat popular i el predomini eclesial	pàgines 69-72
5. <u>Una proposta de socialització: <i>Santa Tecla ara fa VII segles</i></u>	
5.1. Presentació del projecte: objectius, impuls i estat de la qüestió	pàgines 73-76
5.2. Producció del documental, costos i difusió del film	pàgines 76-80
6. <u>Conclusions</u>	pàgines 81-83
7. <u>Bibliografia</u>	pàgines 84-87
8. <u>Annexos</u>	pàgines 88-148

1. INTRODUCCIÓ, OBJECTIUS, METODOLOGIA I ESTAT DE LA QÜESTIÓ

1.1. Introducció

Les festes populars de Tarragona dedicades a la seva patrona són un esdeveniment que ha conservat l'esperit de la ciutat medieval fins als nostres dies. Aquestes, són un fòssil viu de l'època medieval que es projecta al llarg del temps i esdevé així un element actiu de la cultura i la vida dels tarragonins del segle XXI.

Cercant els orígens de la festa, el segle XIV va veure el naixement de les festes patronals tarragonines de la mà de l'arribada de la relíquia de Santa Tecla tot just fa 700 anys. Amb ella, es dona el tret de sortida a la celebració tal i com la coneixem a l'actualitat. Així, aquesta commemora la primera entrada del braç de la santa a la catedral de la ciutat sota pal·li.

La celebració de festes en aquest període no era quelcom estrany. Diversos autors com Jordi Bolòs han posat de manifest que l'Edat Mitjana fou una època en la que les festivitats populars formaven part de la vida urbana. En aquestes, la comunitat expressava la seva identitat, creences i forma d'entendre la vida i la religió a través d'aquestes celebracions.¹

En el cas de la ciutat de Tarragona, les celebracions no quedaven únicament restringides a les festes en honor a la patrona de la ciutat. Sinó que, per altra banda, a la ciutat es duïen a terme altres celebracions. Les festes podien tenir de tal manera un caràcter anual com el Corpus Christi; o per contra, estar determinades pels actes o vivències dels sobirans de la ciutat en esdeveniments emblemàtics com la seva entrada a la ciutat.

Cal concebre les festes com a una expressió genuïna de la societat de la localitat en que es desenvolupen. Aquesta, organitza i determina el desenvolupament de les celebracions en consonància a les seves creences, pensament i jerarquies internes. Les festes, són per aquest motiu un element a analitzar per a comprendre el funcionament i els engranatges interns de poder i de relacions de la societat urbana d'un municipi, tant internes com cap a l'exterior. Així, l'anàlisi de les celebracions es

¹ Bolòs, J.: *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval*. pàg. 137-143.

converteix en una veritable oportunitat per a apropar-nos a la vida i la mentalitat dels habitants de la ciutat ara fa set segles.

1.2. Objectius

Les festes patronals i públiques de Tarragona, han acompanyat l'esdevenir de la ciutat al llarg dels segles. Són per això un testimoni de la societat que els hi dona forma. La hipòtesi de treball entorn a la que gira aquest estudi és la capacitat d'analitzar la societat tarragonina i les seves mentalitats. Per tal d'aconseguir confirmar-la cal analitzar els testimonis que les festes de la ciutat han deixat a les fonts i a les pròpies festes de la ciutat.

En aquest procés de formació de la festa com a manifestació de la identitat dels tarragonins, cal destacar el segle XIV com a segle d'impuls en el que la ciutat dona forma a les seves festivitats. A més, durant la centúria, les festes entronquen de manera directa amb l'aspecte religiós. Aquest es converteix en un concepte clau per a entendre les festes, la societat i la seva organització. Així, la religió es desmarca com a un element omnipresent a la societat de l'època i condiona tots els aspectes sociopolítics en els que cal incloure les festes. Aquest paper de la religió es veia reforçat a la ciutat de Tarragona per l'arquebisbat i la seva jurisdicció. D'aquesta manera, també és necessari observar les manifestacions religioses, tant oficials com populars, per tal d'obtenir una idea fidel de com eren les festes i la societat tarragonines baixmedievales.

Per tal d'entendre el funcionament de la ciutat baixmedieval, cal anar més enllà i analitzar els aspectes polítics i econòmics vinculats a les festes. Aquests, ens informen de les jerarquies, poders i maneres de fer dels tarragonins i els seus dirigents i sobirans. Tots aquests elements tenen la seva representació visible a les festes. L'anàlisi de les mateixes ens permeten analitzar la vida pública de la ciutat i la seva organització.

Les celebracions també es relacionen de manera directa amb el seu entorn físic. Així, la vida urbana i les festes es desenvolupen en uns espais determinats. Alguns d'aquests actuen com a espais de representació o escenaris dels poders de la ciutat. Mentrestant, d'altres, fan la funció d'espais d'expressió públics de la ciutadania i que perduren com a expressió de la societat que els va construir.

Per aquesta raó, els emplaçaments destacats de la ciutat es converteixen en el centre neuràlgic de les festes, estant carregats de simbolisme i voluntat política i jeràrquica. En ells, la ciutadania desenvolupa les seves expressions públiques comunitàries acompanyades de reconeixements als poders que dirigeixen la comunitat. Molts d'aquests emplaçaments hereus de l'època medieval, segueixen vius a la Tarragona contemporània com a testimonis del passat reconeixibles per la societat. Alhora, les festes a l'actualitat segueixen mantenint aquests espais com a preeminents en els seus actes i celebracions.

En conclusió, l'objectiu principal d'aquest treball és apropar-nos de la manera més fidel possible a la societat tarragonina del segle XIV i les seves expressions a través de les festes i tot allò que les envolta en els àmbits social, polític i religiós. Tot això sense oblidar que la festa de l'actualitat manté vius fins als nostres dies els costums, les jerarquies socials i la manera catòlica d'entendre el món dels tarragonins de la baixa Edat Mitjana a través de reminiscències que han perviscut i fossilitzat a les festes de la ciutat.

1.3. Fonts i metodologia

Per a la realització de l'estudi de les festes a la Tarragona baixmedieval al segle XIV, es disposa d'unes riques fonts municipals emeses pel concili que recollien aspectes com les despeses, els actes o l'organització de les festes. Aquestes, ens permeten traçar la dinàmica de les celebracions a partir de les fonts conciliars.

Les actes municipals de la ciutat de Tarragona, es troben conservades des de la segona meitat del segle XIV, moment en el que la municipalitat i el seu consell s'assenten definitivament en un primer pla de la política municipal. La documentació ens mostra de primera mà els elements característics de la vida pública de la ciutat medieval de Tarragona. Per aquest motiu, es desmarquen com a una font primària directa d'anàlisi necessari per a entendre la vida de la Tarragona durant la centúria a tots els nivells.

Aquesta documentació constitueix la base d'aquest estudi, en el que s'ha procedit a fer un buidatge. En ell, es cerquen testimonis i evidències connectats a les festes de

la ciutat de caire divers, ja sigui polític, econòmic o social. Aquests, han quedat recollits en els annexos d'aquest treball en forma de taula.²

Les actes ens presenten informació d'àmbits molt diversos. Així, fan referència a tot allò que afecta a la ciutat i al seu Consell durant els anys que les ocupen. Pel que fa a les festes, anuncien totes les despeses, elements i persones que formen part de les mateixes, juntament amb els calendaris, terminis d'organització i quantitats monetàries detallades emprades per la ciutat en el desenvolupament de les mateixes.

Les fonts primàries es complementen amb una recerca bibliogràfica que ens apropa a la vida de la ciutat medieval de Tarragona. En aquest sentit, l'àmplia i rica bibliografia sobre la urbs al segle XIV, contextualitza, complementa i posa de relleu les notícies i elements que les pròpies actes municipals ens presenten.

També s'han celebrat de manera recent els 700 anys de l'arribada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat de Tarragona. L'aniversari ha propiciat la celebració de jornades commemoratives que han donat llum a diverses qüestions relacionades amb les festes de la Tarragona medieval, i en concret de la festa patronal de la ciutat des dels seus inicis al segle XIV. Entre les qüestions plantejades, són remarcables les que fan referència a les gestions i expedició per a l'arribada de la relíquia de la verge d'Iconi a la ciutat; a les que cal associar les seves causes i conseqüències sobre Tarragona, la seva societat i el propi arquebisbat. Juntament amb aquestes, també es posa sobre la taula el funcionament de la *urbs* i els seus poders, i com aquests afectaven directament sobre les celebracions i festes.

L'estudi final sorgeix de l'anàlisi d'una font primària principal. A més, es complementa amb altres fonts secundàries que han alimentat el discurs que dona forma a aquest treball. En conclusió, el treball té com a finalitat última apropar-se de manera fidel a les festes i la vida a la ciutat de Tarragona de la baixa Edat Mitjana a través de les fonts disponibles a l'actualitat.

1.4. Estat de la qüestió

La Tarragona medieval, és i ha estat objecte d'àmplies investigacions, treballs i interpretacions. En part, aquestes es deuen al seu caràcter singular en l'àmbit

² Annex, figura 1.

peninsular com a espai de recuperació d'un arquebisbat metropolità de doble sobirania monàrquica i episcopal. Al llarg dels segles, diversos autors han posat sobre la taula debats i investigacions que pretenen donar llum a tots els aspectes relacionats amb aquest *únicum* medieval tarragoní.

Ja des del renaixement, un autor tarragoní com Pons d'Icart, a la segona meitat del segle XVI, posava ja de manifest la història coneguda de la ciutat "metropolitana" de Tarragona fins als seus dies. A la seva obra reivindicava el passat de la ciutat des dels seus suposats orígens mítics, passant pels temps romans, i posant èmfasi en la història de la ciutat des de la seva refundació al segle XII. Així, ja donava a conèixer la història de la ciutat i de la seu arquebisbal per primera vegada.³

Posteriorment, amb la superació de la historiografia decimonònica a partir de finals del segle XIX i inicis del segle XX, es comencen a desenvolupar importants estudis. Aquests, recuperen les fonts primàries medievals com a elements a tenir en compte en l'elaboració d'històries de la ciutat o de la ciutat medieval en sí mateixa. Un dels primers exponents d'aquestes obres fou Emili Morera ⁴ amb els seus estudis sobre la història de la religió cristiana a la ciutat de Tarragona.

Aquestes obres, trobaran així la seva màxima expressió en les obres dels anys 70 i 80 d'autors com Josep Maria Recasens ⁵; primer alcalde democràtic de la ciutat de Tarragona, o Francesc Cortiella ⁶; important historiador del Camp de Tarragona. També aquest grup d'autors seran els principals impulsors del projecte de publicació de les actes municipals medievals de la ciutat que l'ajuntament de la ciutat desenvoluparà durant els anys 80 i 90 ⁷. L'esforç realitzat, farà més accessible la documentació original i permetrà el sorgiment de nous estudis que beuran directament de les fonts primàries.

El final del segle XX i l'inici del segle XXI es caracteritzen per una modernització historiogràfica que es veu reflectida en les obres i articles dels historiadors

³ Pons Icart, Ll.: *El libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa ciudad de Tarragona*.

⁴ Morera, E.: *Tarragona Cristiana*.

⁵ Recasens, J.M.: *La ciutat de Tarragona*.

⁶ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa edat mitjana*. Tarragona.

⁷ Peris, S., Icart, J., Cubells, J., Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes municipals*. Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona.

contemporanis tant en àmbit temàtic, en cronologia o en localització geogràfica. D'aquesta manera, podem veure obres de caràcter econòmic i fiscal com les de Jordi Morelló ⁸, d'àmbit polític i social com les de Maria Bonet ⁹, o sobre àmbits com la vida quotidiana a la ciutat del segle XIV com l'obra d'Elisabet Gràcia ¹⁰. A més, cal destacar projectes d'història global especialitzats, com el de creació d'una història de la ciutat de diversos volums. Aquesta, s'estructura a partir d'exemplars especialitzats en les etapes de la ciutat al llarg de la història, en el que en l'àmbit que ens ocupa, cal destacar el volum medieval elaborat per Bonet i Isla ¹¹.

Amb el pas del temps, podem observar com els treballs i els coneixements sobre la ciutat medieval de Tarragona són cada cop més amplis i ens apropen a àmbits cada cop més especialitzats. Tot i això, en aquestes obres, les festes són tractades com a una producció de la societat medieval de la ciutat, i no com a un reflex directe de la mateixa, tal i com aquest treball vol posar de manifest.

Amb l'especialització que la historiografia ha patit en aquestes últimes dècades, les festes, i en concret les festes medievals, també han estat objecte d'estudi. Aquestes han estat tractades tant des d'una perspectiva global, com des de l'anàlisi d'esdeveniments específics, per treballs com el de Jordi Bolòs ¹² o els de Flocel Sabaté ¹³. En l'àmbit tarragoní, troben la seva màxima expressió en l'anàlisi de les festes de Santa Tecla, els seus orígens i la seva evolució; tot i que, principalment tenen el focus en dos línies d'investigació principals.

D'una banda, l'arribada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat el 1321. L'esdeveniment s'ha reinterpretat i estudiat a partir de fonts primàries; les quals testimonien les negociacions, expedició i arribada de la relíquia que dona lloc a les festes patronals. La primera arribada de la relíquia fou estudiada de manera exhaustiva a mitjan del segle XX per José Sánchez Real ¹⁴, director de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense i del seu *Boletín Arqueológico*. Posteriorment,

⁸ Morelló, J.: *Notes sobre el funcionament de la fiscalitat directa a la baixa edat mitjana*.

⁹ Bonet, M.: *Los espacios y conflictos de poder en Tarragona*.

¹⁰ Gràcia, E.: *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV*.

¹¹ Bonet, M, Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp. (II)*

¹² Bolòs, J.: *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval*.

¹³ Sabaté, F.: *Lo senyor rei és mort!: actitud i cerimònies dels municipis catalans baix-medievals davant la mort del monarca*.

¹⁴ Sánchez Real, J.: *La entrada del brazo de Santa Tecla en Tarragona*.

l'arribada i entrada del braç, han estat objecte de nous estudis. A més, amb motiu de la celebració de jornades commemoratives dels 700 anys de l'arribada de la relíquia a Tarragona han sorgit nous estudis. Així, les tesis d'autors com Bertran ¹⁵, Bonet ¹⁶ o Juncosa ¹⁷, posen sobre la taula les festes com a reflex de la societat que els hi dona una forma i un sentit a les celebracions.

L'altre focus d'investigació referent a les festes medievals de Santa Tecla, es concreta l'estudi de les festes medievals durant la seva etapa de màxima esplendor al segle XV. En aquests estudis, els investigadors posen la lupa en els orígens del seguici popular de la ciutat de Tarragona com a element d'importància i interès cabdal en les festes actuals.

Podem afirmar que l'evolució de les celebracions de les festes de Santa Tecla durant el segle XIV fins a culminar en les festes del segle XV, en part, ha passat desapercebuda. Alhora, la resta de celebracions de la ciutat com el Corpus Christi, l'arribada dels monarques i arquebisbes, o la mort i naixement d'un rei, només s'esmenten com a una expressió de la societat de caire festiu, religiós i/o de reconeixement de l'autoritat en l'àmbit estrictament historiogràfic. Aquests estudis, queden així reservats en gran mesura a camps de filologia o estudi del folklore medieval.

En aquest sentit, la nova visió de les festes com a reflex de la societat, les seves mentalitats, les seves jerarquies i la seva organització; es converteix en un camp d'investigació menys explorat, i en un cert sentit innovador en el camp d'estudis històrics. Aquest permetria corroborar i posar exemples tangibles de l'organització sociopolítica medieval a través de la informació de les fonts primàries i secundàries.

Per això, aquest nou enfoc es pot erigir com a una oportunitat immillorable de representar de manera visible els coneixements que ha establert la historiografia respecte a l'Edat Mitjana. Amb ell, ens podem apropar de manera acurada a com era la vida i el pensament dels nostres avantpassats des de la seva expressió més genuïna: les festes i celebracions públiques dels municipis medievals.

¹⁵ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

¹⁶ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla.*

¹⁷ Juncosa, E.: *Manifestacions populars i visió política de l'arribada del Braç.*

2. LA PROJECCIÓ DELS PODERS EN LES FESTES

2.1. Els poders: organització i visibilitat

La conquesta islàmica i la consolidació dels dominis cristians al nord de la Península Ibèrica van fer de la ciutat de Tarragona un espai fronterer entre la Marca Hispànica i els àmbits musulmans de Tortosa i Siurana. Arran d'aquest fet, la ciutat va entrar en decadència i va ser parcialment abandonada durant diversos segles.

La situació de despoblament va revertir amb la recuperació de la *urbs* entre finals del segle XI i inicis del segle XII a iniciativa dels comtes de Barcelona. L'empresa tenia la voluntat de retornar a la ciutat el seu antic arquebisbat metropolità. De tal manera, els Comtats Catalans podrien deslligar-se de la seva dependència eclesiàstica del bisbat francès de Narbona; del que depenien des de la seva formació.

Amb la concepció dels primers projectes de conquesta, el Papa Urbà II legitima la recuperació de l'arquebisbat de la ciutat amb la butlla «*Inter Primas Hispaniarum Urbes*». Ja en aquesta primera concessió, el propi Papa executava la donació de l'arquebisbat i reconeixia les celebracions de la verge Santa Tecla com a oficials a la ciutat.¹⁸ El document papal consumava el renaixement formal de l'arquebisbat metropolità de Tarragona com a nou poder jurisdiccional cristià. Alhora, aquest es convertia en la institució dirigent i capdavantera de la prefigurada senyoria tarragonina.

La recuperació efectiva de la ciutat va tenir lloc en temps de Ramón Berenguer III (1097-1131). El projecte es va materialitzar a través d'una doble infeudació a l'arquebisbe Oleguer Bonestruga (1117-1137); nomenat *dominus* de la ciutat, i al *princeps* de la ciutat Robert Bordet (1129-1153); encarregat de la repoblació i feudalització del territori al servei de l'arquebisbe com a vassall. D'aquesta manera, es configuraven els primers poders efectius de la senyoria i la pròpia vila de Tarragona. Tot i això, la família de Bordet caurà finalment en desgràcia i abandonarà

¹⁸ «[...] *Inncomsecrationibus ecclesiarum, episcoporum, clericorum, in annuo consecrationis tuae die, in solemnitatibus etiam Sanctae Virginiae Theclae, Sanctique Martyris Fructuosi ac sociorum ejus [...]*» Butlla del Papa Urbà II de 1091 expedida amb la que es restablí el caràcter metropolità de la seu tarragonina. a: Blanch, J., Icart, J.: *Arxiepiscopologi de la Santa Església Metropolitana i Primada de Tarragona*. pàg. 76.

la ciutat. Com a conseqüència, el senyoriu i jurisdicció de la ciutat de Tarragona dependran directament de la seu episcopal al llarg de l'Edat Mitjana.¹⁹

Tarragona també es trobava lligada al poder dels comtes de Barcelona, i posteriorment reis de la Corona d'Aragó. El casal de Barcelona va recollir dels Bordet els seus drets sobre la ciutat i el Camp el 1151 a l'església episcopal de Santa Tecla. El traspàs de poder es va desenvolupar en un acte que remarcava el caràcter preeminent de l'arquebisbat. Així, els comtes esdevenien vassalls del patriarca eclesiàstic tal i com havia quedat establert en les ordinacions de repoblament de la ciutat. Tot i això, cal destacar que amb la consolidació de la monarquia feudal de la Corona d'Aragó a partir del segle XIII, el rei obté atribucions creixents sobre els seus territoris, entre ells la ciutat de Tarragona.²⁰

La cúspide de la piràmide del poder a la ciutat, ocupada per l'arquebisbe i els comtes i monarques, ha esdevingut historiogràficament un tema àmpliament estudiat i controvertit. D'aquesta manera, encara queda pendent de consens científic si aquests poders van quedar en un mateix pla, o si el poder de l'arquebisbe prevalia sobre el del monarca pel seu caràcter de vassall. Al respecte, han sorgit dos principals teories que analitzen l'organització del poder compartit entre els senyors de la ciutat.

Autors com Francesc Cortiella defensen un equilibri de poder compensat i compartit en un mateix pla. Segons aquesta interpretació historiogràfica, l'equilibri entre les senyories fossilitza de manera visible en les figures dels dos veguers nomenats pel patriarca i el rei respectivament. Els veguers actuaven així com a representants directes dels coprínceps amb un mateix esglaó en l'escala d'atribucions i d'autoritat.

²¹ D'aquesta manera, les fonts municipals caracteritzen a aquestes figures amb l'atribut de *venerables*, mostrant una igualtat de reconeixement respecte els vicariats arxiepiscopal i reial.²²

¹⁹ Bonet, M.: *De la Tarraquna islàmica a la formació de la ciutat feudal*. pàg. 68-82 a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*

²⁰ Bonet, M.: *De la Tarraquna islàmica a la formació de la ciutat feudal*. pàg. 90 a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*

²¹ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 19-35.

²² «rebessin com a Veguer Reial el Venerable Pere d'Avinyó. I també perquè el venerable Galzeran d'Anglesola, veguer general del Reberend Senyor Arquebisbe havia atorgat al Venerable Berenguer de Requesens al vicariat arxiepiscopal.[...]» a Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 48, Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3)*. pàg. 151.

En contraposició, autors com Maria Bonet defensen la preponderància de l'arquebisbe com a senyor de la ciutat. Aquest, es situaria al capdavant de la piràmide de poder de Tarragona i el Camp. De tal manera, s'observa una preponderància arquebisbal ja establerta per les donacions i infeudacions de la conquesta i ocupació de Tarragona. Alhora, aquestes es veuen reflectides en el traspàs dels drets de la senyoria en favor dels comtes de Barcelona i en actes de reconeixements vassallàtics del monarca vers l'arquebisbe a la ciutat, que tot plegat justificarien un caràcter preeminent del patriarca.²³

El Consell Municipal

En el context del segle XIV, es produeix el naixement de nous poders municipals. Aquests representen a la comunitat i gestionen les ciutats a través dels Consells Municipals. D'aquesta manera, es conforma un nou marc polític d'àmbit urbà i local a les ciutats catalanoaragoneses. Amb ell, sorgeixen les *Universitats* encarregades de representar a la ciutadania, gestionar els municipis i defensar i fer créixer els privilegis de la vila. A més, els Consells adquiriran atribucions creixents de manera progressiva. Aquest fet els convertirà en els màxims òrgans de govern local en matèria administrativa i econòmica durant la Baixa Edat Mitjana.

En el cas de la ciutat de Tarragona, la seva universitat comença a funcionar de manera rudimentària a finals del segle XIII. Posteriorment, es consolida durant el segle XIV a partir de la reglamentació impulsada per l'arquebisbe Arnau de Cescomes el 1336. D'aquesta manera, i tot i ser una institució autònoma, el Consell Municipal quedarà en una escala de poder inferior a la de la senyoria, de la qual depenia jurisdiccionalment.²⁴

La subordinació a la senyoria tenia la seva manifestació més important en les festes celebrades a la ciutat, en les que les ordinacions i els espais de desenvolupament remarcaven les jerarquies de poder i socials. Tot i això, també es pot observar en altres àmbits com fórmules protocol·làries de referir-se als senyors a la documentació.

²³ Bonet, M.: *De la Tarragona islàmica a la formació de la ciutat feudal*. pàg. 68-82 a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

²⁴ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 19-21.

En aquest sentit, les fonts caracteritzen la figura de l'arquebisbe com a *Reverendíssim*²⁵.

A partir de la primera regulació episcopal del Consell, es donava a la municipalitat la capacitat de control de despeses i impostos. Aquest fet, va comportar la necessitat de creació d'estructures pròpies de gestió municipal. Des de llavors, es produirà el naixement i desenvolupament dels càrrecs i òrgans de govern que conformaven la universitat. Tot aquest seguit de dignitats, vetllaran pel compliment de les funcions que el Consell tenia al seu càrrec.²⁶ La municipalitat tenia també com a finalitat la defensa dels privilegis de la ciutat i sol·licitud de noves prerrogatives. A més, havia d'encarregar-se de la gestió municipal a través del compliment de les seves competències.²⁷

Una de les principals atribucions dels òrgans municipals era la de protegir la ciutat i garantir el seu avituallament. De tal manera, la municipalitat s'encarregava de la defensa activa i militar de la ciutat i l'organització de la mateixa. Per a fer-ho, havia d'organitzar i costejar els cossos ciutadans armats encarregats d'ella. A més, controlava i garantia el subministrament alimentari i d'aigua. Aquesta funció, responia a la concepció feudal de que el senyor, o en aquest cas la municipalitat, ha de garantir la supervivència dels seus vassalls. En relació amb aquestes, el Consell també vetllava per la higiene pública i la salubritat de la ciutat. A banda, organitzava obres benèfiques de caritat que fessin arribar els aliments als més desfavorits.

Alhora, la universitat comptava amb atribucions jurídiques, tot i situar-se aquestes en una escala menor que les de la senyoria. Per aquest motiu, l'àmbit d'actuació jurídic del Consell, sovint quedava limitat per les potestats de veguers, arquebisbes i monarques. També en aquest àmbit de gestió de les relacions entre els habitants de la ciutat, el Consell controlava les relacions gremials i laborals.

La universitat també gaudia d'atribucions econòmiques que permetessin sufragar totes les despeses de les competències que tenia al seu càrrec. A més, gestionava

²⁵ «*el reverendíssim Senyor Arquebisbe.*» a Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 39, 39v., 40, Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 133-135.

²⁶ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 79.

²⁷ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 170. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

els recursos econòmics de la ciutat per tal de finançar els recaptés fiscals establerts pels sobirans, i per a fer front a les necessitats urbanístiques a través de les obres públiques.

Finalment, les competències de la municipalitat també afectaven l'àmbit cultural de costums i tradicions a seguir a la ciutat. Entre aquestes, cal destacar l'organització de les festes i el control de les despeses que aquestes generaven, quedant enregistrades totes elles a la documentació del municipi.²⁸

Els membres del Consell s'agrupaven en tres mans o grups en funció del seu estatus dins de l'estructura social tarragonina. Aquestes representaven els diferents graus de la societat urbana medieval a les assemblees municipals. Les mans es distingien pels seus interessos i grau de poder dins les estructures de la universitat. La mà menor responia als interessos del conjunt de menestrals de la ciutat, assalariats i petits artesans. Segons els estudis de Recasens, aquesta mà era la més nombrosa i representava entre un 60 i un 70% de la població de la ciutat.²⁹ La mà mitjana, es trobava integrada per mercaders, rics artesans i professionals liberals. Els membres d'aquest grau intermig, tenien la màxima aspiració en saltar de mà cap al primer esglaió ciutadà. Finalment, la mà major agrupava la baixa noblesa urbana, els patricis urbans o *ciutadans honrats* rendistes, i els homes de ciència. Aquests, conformen el grup de poder municipal que controlava la universitat i monopolitzava els càrrecs civils. En conseqüència, els òrgans municipals, en termes pràctics, donaven veu política a una oligarquia urbana que pretenia convertir el seu poder econòmic en polític.³⁰

La singularitat de la senyoria tarragonina es converteix també en motor de l'auge i capacitat política creixents de l'oligarquia urbana a través de la universitat. En aquest sentit, la potència de l'arquebisbat metropolità impedia l'assentament al territori de grans nobles que veurien restringit el seu poder i capacitat d'expansió. Per això, l'alta aristocràcia només es veia representada a les institucions de la senyoria eclesiàstica com el Capítol Catedralici i l'Arquebisbat, ja que els seus càrrecs, eren ocupats per canonges de procedència aristocràtica externa a la ciutat de Tarragona. D'aquesta

²⁸ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 137-164

²⁹ Recasens: *La ciutat de Tarragona*, vol. II, pàg. 115.

³⁰ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 79-102.

manera, sorgeix una manca de grans llinatges a la ciutat i un espai de poder vacant que ocuparà progressivament el patriciat urbà.

El grup de poder ciutadà de patricis i petits nobles el conformaven un petit grup de famílies com els Sabater, Albanell, Llorenç, Tost o Salmonià. Aquestes desenvoluparan les estructures municipals i les convertiran en la caixa de ressonància dels seus propis interessos. Amb tot, l'oligarquia adquirirà un poder creixent que els hi permetrà mantenir relacions de poder amb la senyoria de l'arquebisbe i ennoblir-se.³¹ Aquest fet, permetrà a alguns membres del patriciat penetrar dins de les estructures catedralícies i episcopals. L'entroncament entre ambdós grups propiciarà coincidències d'interessos i un cert apropament entre ambdós poders. Fet que reforçava encara més la posició dels oligarques tarragonins i de la universitat.³²

Relacions entre els poders i la seva projecció local i regional

Les relacions entre episcopat i municipalitat no sempre van ser cordials. Així, van sorgir diversos plets entre arquebisbat i universitat; ja que aquesta última havia de sol·licitar els privilegis i l'administració de justícia al seu senyor. Les pugnes van estar molt marcades per demandes ciutadanes incompatibles amb els interessos senyorials. Amb elles, sorgien conflictes entre ambdues parts registrats a les actes municipals. Entre ells, podem distingir des de discòrdies polítiques per les atribucions del Consell sobre la ciutat, fins a enfrontaments econòmics i comercials per qüestions com l'entrada de vi a la ciutat.³³

La monarquia mantenia també relacions amb l'arquebisbat i la municipalitat. A nivell general, cal destacar com aquesta aprofita el suport a Corts dels municipis a canvi de privilegis i autonomia per a consolidar el seu domini feudal del regne.³⁴

Pel que fa a les relacions de la casa reial amb l'arquebisbat de Tarragona, aquestes troben en el segle XIV el seu moment culminant. En ell, ambdues institucions s'apropen i s'identifiquen l'una amb l'altra. D'aquesta manera, podem veure alguns exponents que plasmen aquest apropament institucional. Entre ells, cal destacar

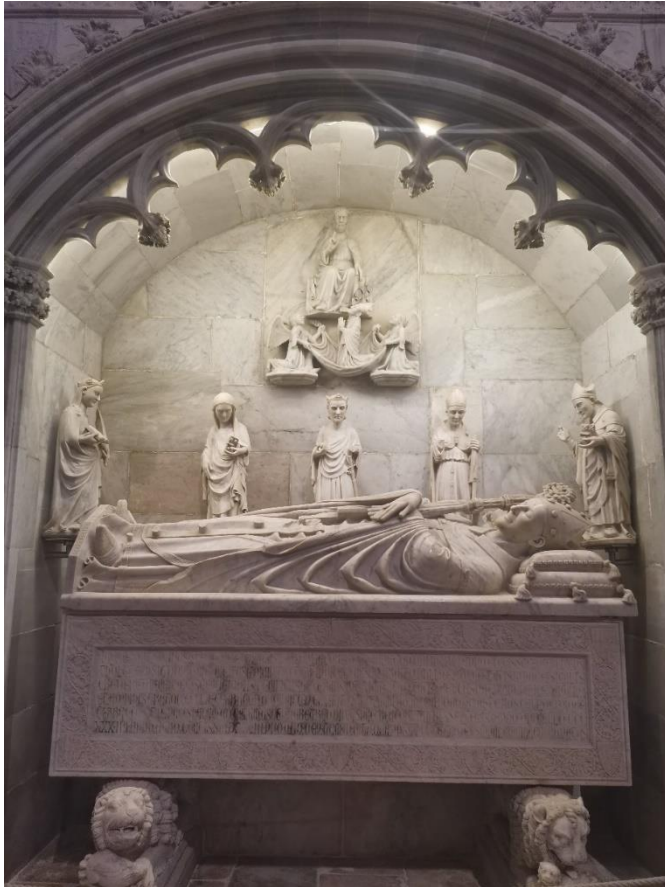
³¹ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 140-159.

³² Recasens, J.M.: *La ciutat de Tarragona*. pàg. 87-95.

³³ Cortiella, F., Peris, S., Sanmartí, M. et alii: *Actes Municipals. Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona*.

³⁴ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 21-23.

l'arribada de la relíquia del braç de Santa Tecla el 1321 en un projecte comú de l'arquebisbat i la monarquia.³⁵ També és remarcable el nomenament de Joan d'Aragó, fill de Jaume II i germà d'Alfons el Benigne, com a patriarca tarragoní encarregat de consagrar la catedral de la ciutat el 1331.³⁶

Imatge 1. Sarcòfag de Joan d'Aragó situat al costat de l'altar major del temple.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

Cada poder tenia el seu espai representatiu dins de la ciutat de Tarragona. Aquests emplaçaments actuaven com a manifestació urbana i material dels senyors de la ciutat, la municipalitat i la seva interrelació. En ells, es desenvoluparan les festes organitzades per la universitat i regulades per les ordinacions senyorials. Així, els espais representatius es convertiran en escenaris per a visibilitzar-se i ser reconeguts pel gruix de la societat en les celebracions comunitàries jerarquitzades.

³⁵ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 168-170. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

³⁶ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 128. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

El monarca tenia els seus espais de representació a l'est de la ciutat, on antigament es trobava la zona de poder del *princeps*. S'ubicava a l'emplaçament de l'antic Pretori romà o Castell del Príncep. La zona es va convertir en un espai d'allotjament de la monarquia a Tarragona; fet que ha quedat registrat a la toponímia de la ciutat en la Plaça del Rei.

L'acròpolis de Tarragona, va esdevenir una veritable ciutat eclesiàstica amb la construcció de la Catedral, el Castell del Patriarca i diverses capelles i espais vinculats al capítol catedralici i la institució arquebisbal. Entre aquests podem destacar les capelles de Santa

Imatge 2. Vista del Pretori romà de Tàrraco o del Castell del Príncep medieval des d'una volta de l'antic circ romà a la zona medieval del Corral.

Tecla la Vella i de Sant Pau, la Pabordia,

Foto: Lara, M. (fons personal)

o l'hospital de la Seu.³⁷ De tal manera, la part més alta de la *urbs* va esdevenir un espai que materialitzava de manera visible la capacitat econòmica i de poder de la seu arquebisbal com a rectora de la ciutat.

L'entramat urbà de la ciutat va adquirir una concepció d'espai públic comú de la comunitat ciutadana. Aquesta, tenia una identitat pròpia i un govern identificable amb la mateixa en la universitat. Així, l'espai es va anar desvinculant de la concepció privada senyorial de la feudalitat progressivament. Tot i això, l'espai ciutadà també tenia espais que sobresortien per sobre dels altres. Alguns d'ells foren el carrer Cavallers; on residien les oligarquies urbanes, o les escales de la Quartera; on es trobava el primer espai de reunió del Consell Municipal.³⁸

³⁷ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 117. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

³⁸ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 123-124. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

Imatge 3. Actual estat de les escales de la Grassa o la Quartera on inicialment es reunia el Consell Municipal. Actualment segueixen mantenint el seu caràcter de punt de reunió i connexió entre l'entramat urbà de la ciutat i l'acròpolis.

Foto: Lara, M. (fons personal)

La projecció d'aquests poders no es limitava a l'àmbit municipal, sinó que s'estenia al Camp de Tarragona. El fet, responia a la posició de la ciutat de Tarragona com a centre econòmic, polític i religiós regional amb una voluntat d'afirmació sobre el territori circumdant. Aquestes pretensions es veuen accentuades al segle XIV de la mà del creixent paper del Consell Municipal a la ciutat. Així, les fonts mostren la voluntat de lideratge territorial amb exemples com les crides dels prohoms del territori per a les celebracions extraordinàries de la ciutat com la novena en honor a la mort de Pere el Cerimoniós ³⁹.

En conseqüència, el Camp de Tarragona es concep com a dependent o propi de la ciutat; i per tant com a dependent de l'arquebisbat, la monarquia i la municipalitat. D'aquesta manera, les festivitats i les decisions polítiques preses pels poders urbans tarragonins també impacten sobre la regió.⁴⁰

En conclusió, els poders que controlen la ciutat al segle XIV donen forma a les festivitats de la ciutat establint el marc, les dates i els emplaçaments significatius i representatius en el que aquestes es desenvoluparan. De tal manera, es crea una

³⁹ «Dats a.n Johan d'Aliaga VIII sous barchinonensis, per raó de una letra que ha aportada per alguns lochs del Camp, per ço que los pròmens dels dits lochs fossen ací en la ciutat per fer novena del molt alt senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, a qui Déu perdó.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 106-107.

⁴⁰ Bonet, M.: *Los espacios y conflictos de poder en Tarragona*. pàg. 84.

estructura festiva representativa del poder que es pot resseguir fins als nostres dies a través de les reminiscències a les festes i celebracions.

2.2. El finançament i el control econòmic de les festes

Finançament

La gestió dels pressupostos de les festes per part del Consell Municipal depenia directament del pressupost anual obtingut de la fiscalitat municipal. Amb la suma econòmica percebuda, la universitat havia de fer-se responsable dels pagaments als senyors i a les seves demandes fiscals. A més, amb els recursos obtinguts també s'havien de cobrir les funcions de la municipalitat, entre elles el finançament de les festes.

Per a fer front a les demandes fiscals de la senyoria i garantir els recursos de la universitat, es seguia un model basat en la responsabilitat directa dels prohoms de la ciutat amb dignitats municipals. D'aquesta manera, aquests es feien càrrec dels pagaments a l'arquebisbat i la monarquia. Així, els patricis tarragonins responien directament davant les autoritats i assumien la funció de repartir entre la resta dels habitants les càrregues que establien els senyors.

El Consell Municipal esdevenia l'intermediari entre la senyoria i la població en el moment d'abonar les contribucions. Calia d'aquesta manera que tant la Corona com l'arquebisbe negociessin les imposicions directament amb el municipi, tot i trobar-se sovint en una posició de força degut a la seva condició de senyors. Arrel d'aquestes negociacions, van sorgir diversos plets arran dels pagaments. Entre aquestes, les fonts ens registren el 1374 una disputa entre la ciutat i l'arquebisbe per noves imposicions en un moment de dificultats econòmiques ⁴¹.

Per tal d'aconseguir els recursos, el sistema fiscal municipal girava entorn a dos tipus d'imposicions gestionades directament per les universitats. Així, els Impostos de Quota fixaven la quantitat a pagar de cada foc o llar de la ciutat a partir d'estudis previs. Per altra banda, els Impostos de Repartiment donaven als municipis la

⁴¹ Llibre dels consells. 1374 fol. 11v, 12, 12v., 13, 13v., 14, 14v., 15, 15v., 16, 16v., 21v., 23 i Llibre dels consells. 1375 fol. 28v., 29v., pàg. 74-114. a Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 74-97.

capacitat de decidir lliurement com recaptar la quantia fixada per la senyoria en un termini determinat.

A més, per a dur a terme els cobraments de les imposicions, sorgia la necessitat d'elaborar censos i mantenir un control dels béns i riquesa dels habitants. D'aquests havien de sortir les estimacions de pagament que establia el Consell. Alhora, els recaptés també havien de ser registrats en llibres de comptes.⁴²

A partir del sistema fiscal, es conformava el pressupost municipal definitiu amb el que la universitat comptava per a dur a terme les seves funcions. Així, els llibres de comptes ens registren els ingressos i despeses del municipi de forma anual. Aquest conjunt de dades van ser recollides per Francesc Cortiella a la seva obra *Una ciutat catalana a les darreries de la baixa Edat Mitjana. Tarragona*, abarçant els pressupostos de finals del segle XIV i tot el segle XV ⁴³.

Despeses

Segons els estudis de Cortiella, les despeses per a les festes de la ciutat oscil·laven entre un 0'8 i un 15'8% del pressupost municipal; tot i que aquestes van patir diverses fluctuacions en funció de la situació econòmica i festiva de la ciutat. Les festes representaven de mitjana aproximadament un 6% de les despeses municipals. Durant el segle XIV, l'entrada de la reina Sibil·la el 1383, a la que cal afegir les despeses habituals d'altres celebracions, determinen el màxim desemborsament en festes de la ciutat en un any. En aquesta, el donatiu a *sa magestat* va ascendir fins als 400 florins d'or acompanyats d'una copa daurada sense un valor especificat a les fonts ⁴⁴. Així doncs, sumant totes les despeses que la documentació ens presenta, la festa d'entrada de la reina a la ciutat va tenir un cost de 43 lliures, 2 sous, 8 diners ⁴⁵.

⁴² Morelló, J.: *Funcionament de la fiscalitat directa a la baixa Edat Mitjana*. pàg. 61-78.

⁴³ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 188.

⁴⁴ «A la proposició feta qui.n do serà fet per la ciutat a dita senyora reyna per la novella entrada per ella fahedora, fon declarat e determanat que a la dita senyora sien donats CCCC florins d'or d'Aragó ab una copa daurada.» Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 8v., 9, 10 , Cortiella, F., Sanmartí, M. : *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*.pàg. 59.

⁴⁵ « festa que la ciutat feya per la entrada de la senyora reyna» Assentaments dels comptes de la clavaría. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 92-96.

Les despeses municipals per a les festes, anaven així incorporades a aquelles ordinàries de la ciutat.⁴⁶ Aquestes, es concretaven principalment en l'engalanament dels carrers de la ciutat amb branques i jonc ⁴⁷, la compra i decoració del material d'espelmes i ciris per a ser utilitzats a les celebracions litúrgiques ⁴⁸, la contractació de joglars procedents dels municipis del Camp de Tarragona ⁴⁹, l'equipament i pagament dels joglars de la ciutat ⁵⁰, i l'avituallament dels joglars i de tots aquells qui participaven de manera activa a les festes ⁵¹.

A nivell municipal, les despeses eren gestionades directament pels cònsols de la ciutat com a màxims càrrecs i autoritats dins de les estructures del govern de la universitat. D'aquesta manera, el càrrec consular tenia la capacitat i obligació de gestionar els recursos per a l'organització de les festes a voluntat. Tot i això, els cònsols necessitaven el consentiment del Consell Municipal per a autoritzar la seva actuació ⁵².

A les inversions municipals en festes, cal afegir les de les corporacions. Els gremis participaven activament de les celebracions com a balladors i membres actius de la processó. Per aquest motiu, s'encarregaven de cobrir part de les despeses de les

⁴⁶ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 239-247.

⁴⁷ «*sis somades de gonch que féu portar la vespre de Madona Santa Tecla, a raó de III sous la somada, fan XVIII sous. [...]»* Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 62-69.

⁴⁸ «*e açò per ciris e candeles, les quals ha dades a la ciutat [...] XXI ciri de la dita ciutat, los quals serviren per a la festa de Corpus Cristi, [...] IX onzes de cera, [...] VIII caneles que serviren al pali e a les ordes per acompanyar la professó a la dita festa.* » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 106.

⁴⁹ «*Juglars [...], los quals sonaren tres dues en la festa que la ciutat féu per la entrada de la senyora reyna, [...]*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 92-96.

⁵⁰ «*Juglars de la ciutat [...] custures obs les averies de les sues robes, [...] dehuyt lliures, setze sous, VI diners.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 114-115.

⁵¹ «*Dats a.n Francesch Çabater, [...] donar de beure de matí a aquells joves qui sonaren lo die de madona Santa Tecla davant lo seu bras.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 65.

⁵² «*messions que s'hauran a fer en la festa de Madona Santa Tecla, és estat declarat e determanat per lo dit honrat Consell que los cònsols hi facen he y administren aquelles messions que y serà mester ni necessàries.*» Llibre dels consells. 1384-1385 fol. 19 i 20r , Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 43.

festes. Així, contractaven els seus propis joglars per a acompanyar les seves actuacions a les celebracions públiques ⁵³.

Les despeses generades pels balls anaven acompanyades d'altres activitats impulsades per les corporacions durant les festes. De tal manera, els gremis organitzaven els seus propis actes durant les festes patronals. Aquestes, representaven una vessant popular de les festes separada de les celebracions oficials. Tot i això, la falta de documentació gremial de l'època deixa com a tema pendent d'estudi quins foren els pagaments concrets de les corporacions dins les festes del segle XIV i quines van ser les manifestacions populars festives que van impulsar.⁵⁴

Dificultats econòmiques i festes

Les fonts de la segona meitat del segle XIV ens constaten també diversos episodis de fluctuacions financeres locals i devaluacions monetàries que repercuteixen directament sobre les festes i les posen en perill.

S'observen diverses retallades en les despeses de les celebracions de la ciutat. Moltes d'aquestes s'identifiquen amb mancances econòmiques o caresties. De tal manera, a les fonts s'enregistren abaratiments de costos amb mesures com l'eliminació de la beguda gratuïta per als joglars contractats ⁵⁵. A més, en èpoques de maldades, els poders augmentaven el recapte fiscal gravant certs productes estratègics com la carn de moltó durant dates assenyalades com el Nadal i el Carnestoltes ⁵⁶.

⁵³ «*Dats a.n Bartomeu Martí, juglar de Reus e a sos companyons, los quals han sonat als cuiraters e assaunadors ara, etc., XXX sous barchinonensis.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. pàg. 181-182.

⁵⁴ Bonet, M.: *Expansió urbana i la formació d'un centre regional*. pàg. 190. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

⁵⁵ «*per rahó de la festa del Corpore Christi esdevenidora e de Santa Tecla [...] e que a la casa del consell lo jorn de la dita festa no sia donat res per refrescament als sonadors o altres sino a la vespra de la dita festa com assejaran.*» Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 47r., 48, 49. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 146-147.

⁵⁶ «*sobre el preu de les carns [...] Fou acordat que sigui afegit a la lliura del moltó un diner i que es talli d'aquí a Carnestoltes a dotze diners la lliura de moltó amb la imposició.*» Llibre dels consells. 1358 fol. -10v, Peris, S., Icart, J.: *Actes municipals 1358 - 1360, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (2)*. pàg. 45.

Tot i les possibles dificultats financeres, les festes es van mantenir al llarg de tota la centúria amb episodis de retallades i increments de pressupost successiu. Així, les festes de la ciutat van mantenir el seu desenvolupament al llarg de la segona meitat de segle, intentant-se mantenir l'esplendor tot i les dificultats. Per aquest motiu, les fonts ens mostren diverses notícies en les que un cop superats els problemes econòmics, les despeses en festes tornen a ser administrades amb normalitat pel consolat municipal ⁵⁷. En conseqüència, les festes continuen rebent nous impulsos i millores fins a convertir-se en una de les celebracions més vistoses de tota la Corona d'Aragó amb despeses creixents i nous elements teatrals.

2.3. Regulacions, ordinacions i protocols per a l'organització de les festes

L'arquebisbe i la universitat de Tarragona, van establir ordinacions, protocols i dates determinats per a l'organització i celebració de festes. Alhora, aquests s'encarregaven de reglamentar altres esdeveniments a la ciutat com el cobrament d'impostos o l'organització de fires. Així, aquests tenien la capacitat de regular la majoria d'elements que afectaven directament a les festes o actes públics de la ciutat.

Calendari i festivitats

L'establiment de les celebracions i d'altres actes venien determinats també per altres aspectes socioculturals d'importància cabdal a l'època. D'aquesta manera, el cicle agrari i el calendari litúrgic marcaven els *tempus* a seguir per la comunitat i el desenvolupament anual de les festes.

Una societat baixmedieval eminentment agrícola comportava que gran part de la població de la ciutat visqués de la terra dels camps de conreu propers. Per aquest motiu, les corporacions de pagesos i hortolans s'erigien com a un dels principals gremis de l'època. El cicle agrícola determinava el cicle anual de la vida a la ciutat, i per tant determinava les dates de celebració de les festes. Aquest fet, permet a autors com Jordi Bertran remarcar la importància cabdal de la fi de la verema per a establir

⁵⁷ «A la preposició feta per los honrats cònsols que sia donat poder a ells de administrar despeses necessàries o oportunes per a la celebració de la festa del Corpus Cristi e de Madona Santa Tecla, faedora segons és acostumat. És estat determenat per l'onrat Consell lque sia feta bé e solemnamment segons és bé acostumat e molts mils si fer se pot.» Llibre dels consells. 1397-1399 fol. 10v.-17r. Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (8). pàg. 33-38

la festa de Santa Tecla el 23 de setembre; que era la de major importància a la ciutat de Tarragona.⁵⁸

El calendari litúrgic actuava com a base per a establir els actes públics a tota la Corona d'Aragó. Tot i això, la seva importància va un pas més enllà a la ciutat de Tarragona com capital eclesiàstica primada dins el territori catalanoaragonès. Per aquest motiu, les actes municipals de la ciutat ens evidencien com aquest calendari determina els actes públics i polítics de Tarragona establerts tant per la senyoria com per la universitat. Entre aquests actes podem destacar l'elecció dels cònsols municipals com a màxims dirigents del consell ciutadà. Segons les fonts, aquesta es produïa així després de festivitats litúrgiques assenyalades com l'Epifania, elegint-se els cònsols el següent diumenge,⁵⁹ o tot just un dia després de la Pasqua⁶⁰.

Reglamentacions, ordinacions i protocols a les festes

Un cop establert el calendari festiu, els poders feien ús del seu paper preponderant per a establir protocols i reglamentacions en els actes i celebracions públiques. Aquest conjunt de normatives, havien d'afavorir la visualització de la preeminència dels senyors o patricis en actes legitimats de manera religiosa i moral. En conseqüència, les celebracions prefigurades a les ordinacions engrandien les escenificacions del seu poder i la posició capdavantera d'aquests personatges dins la societat local i regional de l'època. Així doncs, la població de la ciutat havia d'adaptar-se i cenyir-se a aquests protocols que determinaven les aparicions públiques d'arquebisbes i monarques. D'aquesta manera, les ordinacions establien maneres de procedir per a escenificar el poder i el reconeixement d'aquest per part dels ciutadans i habitants de la ciutat.

⁵⁸ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

⁵⁹ «*Diumenge dia 7 de gener, [...] En aquest Consell fou ordenat que, des d'ara, cada any, el diumenge després de la festivitat de l'Epifania es facin i s'elgeixin els cònsols, els mostassafs i l'obrer [...]*» Llibre dels consells. 1369 fol. 3, Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3)*. pàg. 20.

⁶⁰ *elegir e crear cònsols com l'ofici dels dits cònsols espiràs per rahó de la festa de Pasqua de Nostre Senyor proppassada, [...] segons ordinacions fetes per lo senyor duch en la dita ciutat, que cascun any en l'endemà de la dita festa de Pasqua se hajan a crear cònsols novells.*» Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 1 i 2, Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàgs. 49-51.

Les celebracions de Santa Tecla, com a festes grans de la ciutat, es trobaven regulades des de 1370 de la mà de les Ordinacions promulgades pel bisbe Pere de Clasquerí. Aquesta reglamentació es va dur a terme a petició dels prohoms de la ciutat i es va establir d'acord amb el Consell Municipal. Les Ordinacions determinaven la seqüència ritual i els protocols a seguir de les festes de Santa Tecla a l'àmbit públic, que en major o menor mesura s'ha mantingut fins als nostres dies.⁶¹ En aquestes, s'establia que la vigília de la festa, els ciutadans havien de mantenir un règim d'abstinència i visitar les relíquies de la patrona tot celebrant les vespres. Ja el dia de la patrona, els cònsols havien de portar els pendons i la bandera de la ciutat al Pla de la Seu i retre homenatge a l'arquebisbe. Finalment, a la tarda es celebrava la processó, la qual també mantenia els seus ordres i protocols establerts.⁶²

Imatge 4. Vista actual del Pla de la Seu presidit per la façana de la catedral com a espai de representació del poder eclesiàstic a la ciutat. De tal manera, l'espai on s'ubicava la bandera de la ciutat durant les festes responia a una voluntat arquebisbal d'identificar el poder de la ciutat amb la Seu.

Foto: Lara, M. (fons personal).

Pel que fa a les entrades dels reis i arquebisbes, els protocols eren els mateixos de la Cort i es regien per reglamentacions acurades. Així, els actes havien de garantir una representació visual del poder davant dels habitants de la ciutat. A més, feien

⁶¹ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

⁶² Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona.* pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp.*

també visible el reconeixement de la societat vers els seus senyors. Per això, les entrades venien acompanyades d'importants donatius com a mostra material del reconeixement al poder. Alhora, en elles també es mantenien ordres processionals establerts. De tal manera, es garantia la posició principal dels reis i arquebisbes que entraven a Tarragona amb actes que comportaven grans despeses assumides per la ciutat. Aquestes festivitats queden així registrades a la documentació municipal amb detalls de la data, actes i despeses; tal i com s'observa en els preparatius de l'entrada del nou arquebisbe Ènnec de Vallterra el 1387. En aquesta, també observem com es demana als caps d'ofici que preparin els seus balls per a l'ocasió.⁶³

En aquests actes regulats, els objectes sagrats i religiosos adquirien un gran protagonisme. Aquests, eren usats d'acord amb els protocols i reafirmaven el poder de les institucions que en feien ús durant les celebracions. Així, legitimaven de manera moral i religiosa les escenificacions del poder que aquests desenvolupaven a les festes, celebracions i tot tipus d'actes públics. A més, també es feien servir com a garantia de compliment de les funcions dels càrrecs del Consell Municipal. Per aquest motiu, les fonts remarquen el caràcter jurídic dels evangelis indicant juraments legals i honrats. En aquest sentit, els poders mantenien la concepció feudal de jurament davant de Déu, present en cos en un objecte sagrat o en les sagrades escriptures⁶⁴.

⁶³ « *festa faedora per la entrada del senyor archebisbe, és estat declarat per l'onrat Consell que la festa sie feta bé e honradament e que los senyors de cònsols deguen emprar tots los caps dels officis que ballen. [...] e que la ciutat pach los juglars e lo caball dels pallicers e altres messions.*» Llibre dels consells. 1386-1387 fol. 45, 46r., 46v., 47 Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 74-77.

⁶⁴ «*Cònsols, mostassaf i obrer juraren davant els quatre Sants Evangelis de Déu que ells, en allò que fa referència als deures per als quals havien estat elegits i creats es comportarien bé i legalment [...].*» Llibre dels consells. 1369 fol. 4v., Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 25.

3. LES FESTES

3.1. El doble caràcter lúdic i litúrgic

A la Baixa Edat Mitjana el calendari festiu es trobava fortament influït per la religió. Així, a finals de l'Edat Mitjana podem observar com es desenvolupen diverses festivitats lúdico-litúrgiques de la mà de les voluntats de les dignitats eclesiàstiques i civils.

La causa d'aquesta combinació de festa i litúrgia es troba en gran part explicada pel context històric en el que aquestes celebracions apareixen i es desenvolupen. Aquestes es troben molt marcades per una forta crisi eclesiàstica marcada pel Cisma d'Occident. Davant la situació, es feia necessària una implicació de tota la comunitat en activitats festives d'oci que impliquessin directament la pràctica religiosa per a reforçar les creences de la comunitat. Per altra banda, en aquests moments també es produí l'esclat de la religiositat popular després de la pesta com a experiència traumàtica que va fer créixer el sentiment religiós. A més, el procés d'establiment de les festes s'acompanya del desenvolupament de la teatralitat i la posada en escena d'elements que transmeten missatges religiosos en un ambient festiu. La suma de tots aquests factors respondrà a la necessitat de missatges moralitzants visibles i escenogràfics en consonància a una societat marcada per l'analfabetisme.⁶⁵

La religió determinava l'establiment de les festes i els seus actes profans i religiosos amb el calendari litúrgic. A més, a la ciutat de Tarragona, les atribucions arquebisbals donaven al patriarca la capacitat d'establiment de les celebracions de base religiosa. Seguint els estudis d'Elisabet Gràcia, anualment, el nombre de festes dominicals comunes al territori de la Corona d'Aragó era de vint-i-set. A aquestes s'hi afegien les celebracions hagiogràfiques o cristològiques comunes a tota la cristiandat o característiques de cada comunitat. La suma de totes elles conformava els calendari de festivitats de cada localitat o regió. Així doncs, les principals festes a la ciutat de Tarragona es concretaven en les celebracions de Santa Tecla, el Corpus Christi i les entrades espectacularitzades de les autoritats a la ciutat.⁶⁶

⁶⁵ Bertran, J: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

⁶⁶ Gràcia, E.: *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV.* pàg. 102.

En les festivitats, la religió també donava un sentit a l'acte commemoratiu que la festa representava; ja fos un acte en honor dels poders de la ciutat o amb un significat religiós implícit.⁶⁷ Així, litúrgia i oci es donen la mà a les processons, com a actes centrals de les festes, per a fer convergir tota la comunitat en una mateixa expressió religiosa, social i política. En aquestes, es produïa una combinació d'elements de caire aparentment lúdic o profà; com els joglars o les danses festives⁶⁸, amb altres directament associables a la religió; com els ciris, les creus o els capells decorats i pintats⁶⁹.

Pel que fa a altres celebracions com la Pasqua, el Nadal, o l'Assumpció de la Verge, s'incorporen també els matisos i actes lúdics a la festa. En conseqüència, ens han quedat enregistrats a les fonts diverses activitats profanes dutes a terme a la zona del Corral pels seus espais diàfans⁷⁰. Entre aquestes, cal destacar la posada en escena de representacions teatrals de l'Assumpció de la Verge a l'agost; o la celebració de jocs i manifestacions culturals com el Joc dels Apòstols celebrat el dilluns de Pasqua; del que no s'han conservat evidències del seu text o en que consistia.⁷¹

Les festes concorden amb la concepció medieval cristiana del món i de l'existència. En ella, la religió té un paper preponderant i afecta tots els aspectes de la vida. Per aquest motiu, la ritualitat cristiana marca i afecta de manera directa les celebracions i els seus actes. En combinar-se aquesta amb les festivitats públiques, sorgeix una interacció directa de l'aspecte lúdic i religiós en un únic discurs moral, festiu i litúrgic que dona forma a les festivitats des del segle XIV. Amb el pas del temps, aquesta doble vessant de la festa fossilitza en les tradicions festives de la ciutat de Tarragona.

⁶⁷ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona*. pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

⁶⁸ «És estat declarat e determanat per lo dit honrat Consell que la ciutat pach los juglars e que tots los menestrals e aquells qui balleran, facen tots una dança» Llibre dels consells. 1384-1385 fol. 10v i 11 i 12, Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 32.

⁶⁹ «XII caps de cànem e per XII capells de drap de li, que ha fets a ops de la solemnitat de la festa de Corpore Christi propassada. [...] pintar les diademes, creus e altres arneses fetes a ops de la solemnitat de la festa de Corpore Christi.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 62-64.

⁷⁰ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona*. pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

⁷¹ Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. pàg. 11-12.

De fet, s'explica així perquè les festes actuals de la ciutat mantenen el seu esperit original marcat per una equilibrada combinació entre oci i pràctica religiosa.

3.2. Les festes: orígens, caracterització i evolució

A l'època medieval, les festes paralitzaven les ciutats i pobles a nivell productiu i laboral. A més, comportaven una manifestació identitària i genuïna de cada comunitat en un ambient lúdic i festiu. Aquesta combinació de fets, permetia evadir-se del treball quotidià i de les dificultats, reptes i ocupacions que la vida en una ciutat medieval presentava. De tal manera, les diades o festivitats importants a cada localitat eren dies no laborables en els que tota la població participava de la festa a tots els nivells. En elles, els habitants de la ciutat estaven obligats a escombrar i netejar la part de la casa que donava al carrer i engalanar cada casa amb draps i domassos.

Segons estudis de diversos autors com Jordi Bolòs, a l'època medieval les festes sovintejaven i tenien diversos àmbits i caires. Podem distingir diversos actes lúdics i religiosos que es concretaven en actes litúrgics, danses i representacions, processons, o tornejos i justes.⁷² En aquests, la comunitat s'aplegava en dates determinades per a retre culte a les seves figures de devoció o mostrar reconeixement vers les seves autoritats en actes i processons. Tot el conjunt d'actes escenificaven el funcionament de la societat i les seves jerarquies. A més, també reflectien el pensament de les gents i la seva manera d'entendre el món a través del folklore.

A la ciutat de Tarragona, les festes agafen volada durant el segle XIV a partir de l'arribada del braç de Santa Tecla a la ciutat el 1321. Així, el fet marca l'inici de les celebracions urbanes a la ciutat. Aquestes es veuran marcades per una creixent teatralitat que quedarà plasmada en les processons i les entrades espectacularitzades de monarques i arquebisbes a la ciutat. En elles, la teatralitat es convertirà en un element que impulsa i dona forma a les festes durant els segles XIV i XV.

L'expansió de la teatralitat baixmedieval s'explica a partir de les necessitats de l'església de l'època. Aquesta, tenia la necessitat de difondre missatges religiosos en una societat analfabeta de creixent laïcisme en el context del Cisma. Per a donar solució al problema, durant les festes s'escenifiquen al carrer personatges bíblics o

⁷² Bolòs, J.: *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval*. pàg. 137.

hagiogràfics i bèsties representades a les catedrals com gàrgoles o dracs enfrontades a aquests representants del bé amb un contingut moralitzant.

Imatge 5.
Paviment original del segle XIV de la Capella del Corpus de la Catedral de Tarragona. En ell, hi podem veure representades les bèsties i animals bíblics que durant la centúria seran portades als carrers per les processons.

Foto: Lara, M.
(Fons personal)

A més, el context històric marcat encara per la *Guerra Santa* i la mal anomenada *Reconquesta*, comporta també una militarització de la societat que s'havia mantingut durant tota l'Edat Mitjana. Aquesta bel·licositat baixmedieval es veu representada en els enfrontaments entre el bé i el mal que es veuran representats en aquests elements teatrals.⁷³

Entre les festes tarragonines, cal destacar principalment la festa de Santa Tecla, patrona de la ciutat, i la del Corpus Christi, el qual té una importància cabdal a tota la Corona d'Aragó amb evidències com el Corpus de Barcelona o la construcció de la capella del Corpus a la catedral de la ciutat de Tarragona.⁷⁴ A més, les entrades de les autoritats a la ciutat, la mort de les mateixes o el naixement de nous successors a la Corona, tenien el seu ressò a la ciutat donant lloc a processons, actes litúrgics i diversos actes festius. Finalment, també cal destacar algunes dates del calendari

⁷³ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 191-193.

⁷⁴ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó*.

litúrgic com el Nadal, la Pasqua i la Setmana Santa durant les que es celebrava la Festa de la Caritat ⁷⁵, o altres festes com el Cor de Déu o l'Assumpció de la Verge. ⁷⁶

Santa Tecla

L'arribada a la ciutat de Tarragona de la relíquia del braç de Santa Tecla va marcar l'inici de la celebració de les festes de la patrona a la ciutat. Aquestes es van caracteritzar per un gran esplendor i magnificència al llarg del període baixmedieval. Tot i això, tant els inicis del culte a la Santa, com la conversió d'aquesta en patrona de la ciutat, tenen orígens anteriors.

Primerament, cal destacar la vinculació mítica entre Sant Pau, mestre espiritual de Tecla, i Tàrraco. O si més no, la intenció de l'arquebisbat per tal de vincular la figura de Pau de Tars a la ciutat. Aquesta relació entre ambdues parts va quedar enregistrada a les fonts amb la suposada visita evangelitzadora de l'apòstol. La qual va quedar registrada a les seves cartes com a "*llarga estada a Hispania*".

Imatge 6. Taula de Santa Tecla i Sant Pau en sacra conversa. Anònim. Vers. 1334. Portes del reliquiari de Santa Tecla de la Catedral de Tarragona (MDT-2950). L'obra reflexa la vinculació de la patrona de la ciutat i Sant Pau representada en una obra pictòrica del segle XIV.

Foto: Lara, M. (fons personal).

⁷⁵ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 314-319.

⁷⁶ Gràcia, E.: *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV*. pàg. 102-105.

Posteriorment, és remarcable l'arribada al regne visigot de clergues heterodoxos bizantins amb les conquestes de Justinià del llevant peninsular. Aquests, fugien de les pugnes de poder de l'Imperi i arribaven a Tàrraco per a ser ordenats preveres i progressar en la seva carrera eclesiàstica. Amb ells començaren a arribar referències al culte a Santa Tecla, àmpliament desenvolupat a Orient. També altres troballes com el fragment epigràfic de la *Beata Tecla*, procedent d'Egipte i trobat a l'àrea sacra de la ciutat, donen evidències tangibles de l'arribada de contingents eclesiàstics de l'Imperi durant la tardoantiguitat.⁷⁷

Posteriorment és destacable la gran difusió que van tenir durant l'Alta Edat Mitjana i en endavant els *Martirologis* com a propagadors de les hagiografies i gestes dels sants. A més, aquests relats van comptar amb traduccions i adaptacions que els van portar a tots els racons de la cristiandat. Alhora també van ser àmpliament acollits pels monestirs cistercencs i benedictins, principals difusors de la cultura escrita a l'Alta i Plena Edat Mitjana. De tal manera, la *Passio Theclae* ja coneguda a la Tarragona del segle XII recentment conquerida.

La recuperació de la Seu metropolitana es va aconseguir el 1091 de la mà de la butlla d'Urbà II. Aquesta, concedia l'ús del pal·li a l'arquebisbe en festivitats com la de la verge Santa Tecla, alhora que aquesta s'establia com a patrona de la Seu. Amb el patronatge de la Verge d'Iconi, es legitimava la Seu tarragonina amb una vinculació directa amb Sant Pau com a fundador de l'església de la ciutat. D'aquesta manera, es donava força a la idea de reconquesta cristiana i legítim territori catòlic. Alhora, la restauració metropolitana permetia als comtats catalans tallar relacions de dependència amb Narbona i desmarcar-se de les influències de l'episcopat castellanolleonès.⁷⁸

La ocupació efectiva de la ciutat es va dur a terme durant l'arquebisbat d'Oleguer (1117-1137) sota el comtat de Ramon Berenguer III (1097-1131). Aquest cedí la ciutat al bisbe sota la protecció de Santa Tecla, el culte de la qual va ser impulsat pel propi Oleguer. El bisbe, havia participat a la primera croada i era bon coneixedor dels cultes

⁷⁷ Isla, A.: *Pràctiques història medieval d'Espanya (classe magistral)*.

⁷⁸ Alsina, M. A.: La devoció a Tecla a la Tarragona medieval i *La Història de la vida de la protomàrtir santa Tecla, patrona de Tarragona* de Josep Valls. pàg. 22-49.

i màrtirs venerats a l'Imperi. Per aquest motiu, durant el seu arquebisbat les fonts registren ja la construcció a la ciutat d'una església i un altar en honor a Santa Tecla.

Posteriorment, durant el segle XIII el culte a la patrona de la ciutat creix de manera considerable deixant diversos testimonis materials. Entre ells, cal destacar altars dedicats a la santa o el frontal romànic de la catedral. Amb la construcció d'aquests, es dona testimoni del coneixement de l'hagiografia de la màrtir i els seus miracles per part de la població deixant-se veure una devoció creixent.⁷⁹

En arribar al segle XIV i amb l'obertura de la catedral al culte, la Seu arquebisbal adoptava la T de Santa Tecla com a escut representatiu de la institució. En aquest context, es produïa també l'expansió catalanoaragonesa per la Mediterrània, produint-se contactes polítics i comercials amb el Regne d'Armènia o petita Armènia, ubicat a Cilícia. Aquest es trobava amenaçat per turcs i mamelucs, i va adoptar una postura procrisiana obrint els contactes amb la monarquia de la Corona d'Aragó.

Després de l'ajuda proporcionada pels catalanoaragonesos, el 1319, Jaume II es va trobar en una posició de força i d'aliança que li van permetre demanar les relíquies de Santa Tecla al rei Onís d'Armènia. Les relíquies arribaren a la ciutat el 1321 acompanyades d'una gran processó en la que participaren els gremis, les altes dignitats eclesiàstiques i civils del Camp, i el propi monarca. Aquest acte, assenyalava així un apropament i identificació de la seu arquebisbal amb la monarquia que reforçava els seus papers. Amb l'arribada del braç de Santa Tecla, es completava la legitimació de la Seu tarragonina amb una relíquia sagrada. Tot i això, cal destacar que el donatiu reial de la relíquia va estar molt marcat per la nova creació de l'arquebisbat de Saragossa. Aquesta nova diòcesi, retallava considerablement l'arquebisbat de Tarragona encarregant-se de les demarcacions aragoneses i navarreses. Com a contrapunt, la seu tarragonina va ser compensada amb la relíquia per a reafirmar el seu poder i la seva primacia.⁸⁰

L'arribada de la relíquia a la ciutat es va produir de manera festiva i molt marcada per una gran escenografia que va destacar per sobre de la resta a l'època. La celebració va consistir en una gran processó des de Constantí, on es custodiava la relíquia, fins

⁷⁹ Pons Icart, Ll.: *El libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa ciudad de Tarragona*. pàg. 76.

⁸⁰ Mutafian, C.: *La Catalogne et le Royaume arménien de Cilicie (XIII-XIV siècles)*. pàg. 105-120

a la ciutat de Tarragona. Segons les fonts, la relíquia es va transportar sota pal·li acompanyada pel monarca, l'arquebisbe i les autoritats rellevants del Camp de Tarragona. En el seguici també hi participaren els gremis de la ciutat engalanats amb els seus vestits de gala i duent a terme balls animats per la música de joglars. Aquestes danses, fossilitzaran en els balls i entremesos de les festes de la ciutat que donaran origen al seguici popular.⁸¹

Autors com Maria Bonet o Jordi Bertran, ens relaten a la seva obra el desenvolupament de la processó i el paper dels gremis. Cadascun d'ells tenia així els seus propis balls i vestits amb colors característics i una indumentària caracteritzada per les faldellines ⁸². Alhora, les fonts ens posen de manifest quins van ser els nou gremis participants a la processó amb el seu nombre exacte d'homes participants. A més, molts d'aquests es perpetuaran al seguici de la ciutat amb balls o elements del bestiar. D'aquesta manera, les corporacions participants foren les de pescadors, hortolans, carnissers, fusters, ferrers, paraires, mariners e patrons, pellicers, i mercaders, notaris, apotecaris e físics.⁸³

⁸¹ Sánchez Real, J.: *La entrada del brazo de Santa Tecla en Tarragona*. pàg. 166-171.

⁸² «Segons la relació de l'esdeveniment, els pescadors, uns vuitanta, vestien de blau; els pagesos, també vuitanta, anaven de vermelló, els fuster eren trenta i els ferrers portaven robes blaves. Els mariners, patrons de naus, eren cinquanta i portaven una bandera amb una nau. També hi van concórrer els mercaders, els notaris, els apotecaris i tots precedits pels joglars.» Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 170. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

⁸³ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó*.

Imatge 7. Vista actual del carrer Cavallers. Aquest manté l'estructura original i a la part superior del mateix hom es pot imaginar tendals de banda a banda del carrer durant la primera entrada del braç de Santa Tecla a Tarragona.

Foto: Lara, M. (fons personal)

La processó va culminar amb l'entrada de la relíquia a la ciutat pels carrers i espais principals i representatius del poder de la ciutat engalanats amb rama i jonc. D'entre aquests, destacava el carrer Cavallers, on hi vivien les famílies més notables de la ciutat, que es va cobrir amb tendals de seda i or i guarniments a les cases. L'acte més solemne de la mateixa, fou l'entrada del braç de Santa Tecla sota pal·li a la Catedral. En ell, la relíquia era custodiada pel monarca i l'arquebisbe en l'espai de màxima representació del poder de la ciutat en una gran escenografia. Per la seva espectacularitat i simbolisme, l'entrada va quedar gravada a la memòria col·lectiva de la societat tarragonina i es commemorarà any rere any amb la processó del braç de Santa Tecla. La processó es desmarcarà com a l'acte principal de les festes de la ciutat. Per aquest motiu, les festes tindran

des de llavors el seu punt culminant en l'entrada de la relíquia a la catedral; la qual commemora com la relíquia de la santa va arribar a la ciutat el 1321.⁸⁴

Amb el pas dels anys, les festes de Santa Tecla es van desenvolupar de manera progressiva fins a arribar al segle XV, quan van assolir el màxim esplendor medieval. Així, les actes municipals de la ciutat de la segona meitat del segle XIV, ens posen de manifest les despeses i el funcionament de les festes. A més, també ens deixen entreveure la seva evolució progressiva durant la centúria.

Per aquest motiu, el segle XIV actua com a etapa inicial i d'afermament de les festes de Santa Tecla a la ciutat. Aquesta consolidació es troba possibilitada per la devoció

⁸⁴ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona*. pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

que la ciutat retia a la Santa des de temps passats i que inundava tots els aspectes de la vida dels tarragonins a la ciutat baixmedieval. Per aquest motiu, la pròpia santa és caracteritzada a les fonts com a patrona de la ciutat, amb denominacions com *Madona* o *Cors de la Ciutat*⁸⁵. En un mateix pla, la pròpia benedicció, encomanament a la Santa, o ús de la voluntat de la patrona com a legitimadora de les actuacions polítiques dels poders de la ciutat, han quedat registrades a les fonts, amb rogatives, processons o actes legitimats per la benedicció de Santa Tecla⁸⁶.

Corpus Christi

La festivitat del Corpus Christi té uns orígens plenament medievals. Aquesta, és una celebració que neix i es desenvolupa plenament a partir de la Baixa Edat Mitjana. El fet, la converteix en una de les festes característiques de l'occident medieval dels segles XIV i XV. Tot i això, per a cercar els orígens de la festivitat, cal remuntar-se al segle XIII, i veure en aquest el desenvolupament dels elements capitals per a comprendre el significat del Corpus Christi.

En aquest segle, la teologia instaura plenament a l'eucaristia cristiana la presència en cos i ànima de Jesucrist a través del pa i el vi. A més, la presència viva del fill de Déu i les necessitats de celebració en honor del cos i la sang de Jesús, venen ratificades i legitimades a partir de diversos miracles eucarístics. Amb aquests, es va produir un esclat de la devoció religiosa que donarà lloc a diverses celebracions, les quals troben en els miracles succeïts durant la centúria un aval per a dur-se a terme.⁸⁷ Pel que fa a la festivitat del Corpus, podem destacar esdeveniments en els que la sang de Crist brollava sobre les hòsties sagrades a les eucaristies, amb exemples com l'enregistrat a la ciutat italiana de Bolsena vora el 1250.⁸⁸

⁸⁵ «Dissapte, a .xxiii. del mes de setembra, l'any damunt dit, festa de la madona santa Tecla, prothomàrtir, e cors sant de la Ciutat de Tarragona. [...]» Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 15, Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 81.

⁸⁶ «L'onrat consell unanimiter, fo feta la determinació següent: En nom de déu sia, e de madona santa Maria e de madona santa Tecla, cors sant de Terragona.» Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 51, 51v., Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 156-157.

⁸⁷ Favà, C.: *Imatges per a un culte emergent. Els retaules del Corpus Christi a la Catalunya dels segles XIV i XV*. pàg. 27-37.

⁸⁸ Miguel, C.: *La Festividad del Corpus Christi e historia de dicha fiesta*.

Paral·lelament als esdeveniments esmentats, es desenvolupa també la vida i obra de Sant Tomàs d'Aquino, i de la seva mà, el desenvolupament de l'edat d'or de l'escolàstica com a corrent teològic i filosòfic. D'aquesta manera, es posen sobre la taula evidències de l'existència de Déu tangibles que reforcen el paper de Crist com al seu representant terrenal. Aquest fet, impulsa també la celebració del Corpus Christi com a festa en el seu honor. Així, al segle XIII es succeeixen les celebracions i reivindicacions en favor de la institució del Corpus Christi com a una celebració oficial en el calendari litúrgic. La festivitat, tindrà la seva primera manifestació a Lieja el 1246. Posteriorment, serà acceptada i estesa a tota la cristiandat pel Papa Urbà IV el 1264, qui va encomanar a Sant Tomàs d'Aquino els texts litúrgics de la celebració.⁸⁹

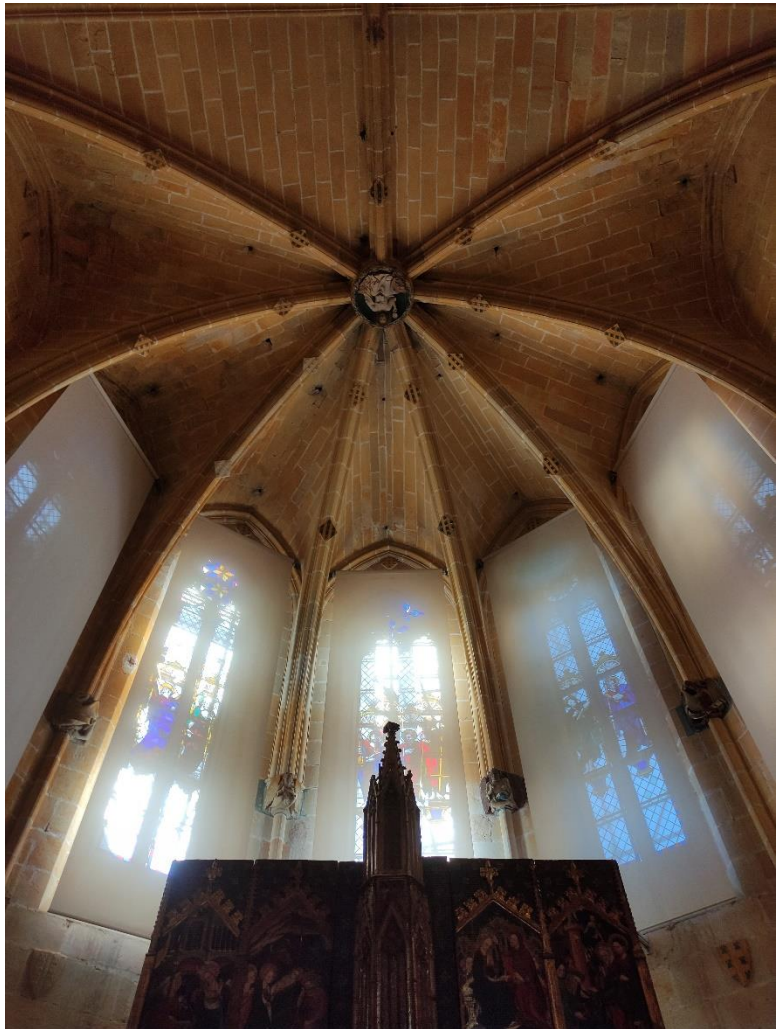
El Corpus va arrelar amb força sobre el territori de la Corona d'Aragó a partir d'inicis del segle XIV. En aquest context, el papat va donar a la festivitat el seu impuls definitiu amb butlles, cartes i constitucions com les *Constitutiones Clementinae* de 1317. A partir de les primeres dècades del segle XIV, el Corpus apareixerà al calendari litúrgic catalanoaragonès com a una festa eucarística en vigència i de celebració anual als principals capítols catedralicis de la Corona d'Aragó.⁹⁰ Tot i això, en un inici, la festa del Corpus s'articulava al voltant de la Missa Major restringida a l'àmbit catedralici o parroquial i a les eucarístiques litúrgiques. Aquestes primeres celebracions, queden enregistrades a les fonts de la ciutat de Tarragona de principis de segle amb la compra de brandons i elements litúrgics.

Pel que fa a l'extensió de la festa a tota la societat i la sortida d'aquesta cap al carrer, és destacable el paper de la ciutat de Tarragona com a arquebisbat primat de la Corona d'Aragó i impulsor de la festa. Així doncs, cal destacar la influència que va tenir l'entrada de la relíquia del braç de Santa Tecla en el desenvolupament de les celebracions teatralitzades al carrer. La instauració progressiva de la festa de la santa al carrer, impulsarà també l'extensió del Corpus a l'àmbit urbà i un desenvolupament paral·lel d'ambdues celebracions al llarg dels segles XIV i XV.

⁸⁹ Favà, C.: *Imatges per a un culte emergent. Els retaules del Corpus Christi a la Catalunya dels segles XIV i XV*. pàg. 37-52.

⁹⁰ Favà, C.: *Imatges per a un culte emergent. Els retaules del Corpus Christi a la Catalunya dels segles XIV i XV*. pàg. 81-105.

A partir de la dècada del 1340, les fonts recullen la celebració de processons internes dins la catedral de la ciutat pel Corpus Christi. Aquestes s'acompanyaran de la construcció de capelles al claustre en les que es representaran cicles teatrals a les parets, com la pròpia capella del Corpus inaugurada el 1331. Posteriorment, les processons seran esteses als carrers de la ciutat per l'arquebisbe Pere de Clasquerí a partir del 1358, quan les fonts registren la primera processó urbana del Corpus i la creació d'Octaves o dies vinculats a la festa.⁹¹ Aquestes accions no eren casuals, i es desenvolupen

Imatge 8. Absis de la capella gòtica del Corpus Christi de la Catedral de Tarragona. Actualment l'espai acull la pinacoteca gòtica del Museu Arxidiocesà.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

així en un context de crisi eclesiàstica i analfabetisme que es pretenia combatre amb la teatralitat i la vinculació de tota la comunitat a les festes.

El Corpus esdevé una celebració en la que els carrers i espais destacats de la ciutat s'engalanaven amb jonc i branques⁹². A més, en ella els oficis de la ciutat porten al carrer les seves danses i vestimentes de gala acompanyats de joglars. Tot i això, cal

⁹¹ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

⁹² «VI somades de gonch e III de rama que aportà la vespre de Corpus Christi, del qual gonch e rama engoncaren alguns carrers de la ciutat per los lochs hon la professó devia passar.» Assentaments dels comptes de la clauaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5).* pàg. 144.

diferenciar-la de Santa Tecla en alguns elements. Entre ells, cal destacar el fet que el pal·li municipal no era portat pels membres del capítol, sinó que aquest era subjectat pels cònsols i autoritats ciutadanes.⁹³ Amb tot, la festivitat mantenia el seu caràcter litúrgic que es veu representat per la compra de ciris decorats especialment per a l'ocasió destinats a usos eucarístics i cerimonials ⁹⁴. En conseqüència, la festa del Corpus va adquirir un caràcter urbà i teatral que es va fer extensible a tota la Corona d'Aragó.

A nivell de regne, el desenvolupament del Corpus tarragoní va impulsar espectaculars processons urbanes com la de la ciutat de Barcelona. Aquesta, era presidida directament pel monarca i ha quedat enregistrada amb tot tipus de detall a les fonts del segle XV ⁹⁵, recollides per Jordi Bolòs a la seva obra de la vida quotidiana a l'època medieval. En aquest sentit, la vinculació de la monarquia al Corpus mostrava públicament la seva confessionalitat i la sacralització del Casal de Barcelona.⁹⁶ Així, l'impuls monàrquic esdevé un testimoni visible de la importància cabdal que tenia la festivitat del Corpus Christi sobre la vida dels habitants de la Corona d'Aragó als segles XIV i XV. Per aquesta raó, la festa es va convertir un dels principals impulsors de l'esclat de la teatralitat medieval arreu del regne. ⁹⁷

⁹³ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 314-319.

⁹⁴ «*Sexanta senyals en los ciris de la ciutat, los quals han servit en la festa de Corpus Cristi ara pus propassada.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. : *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (5). pàg. 55.

⁹⁵ «*Primo, la creació del món ab XII àngels qui canten: "Senyor, ver Déu". Infern ab Lucifer dessus, ab III diables ab ell. Lo majoral ab la maça ab XXVIII diables, los quals fan la batalla a peu ab los àngels. Sanct Miquel ab XX àngels de spasa qui fan batalla ab los diables. Paradís ab tot son arreu. L'àngel de Adam tot sol. Adam e Eva. Cahim e Abel. [...] La Anunciació de la Verge Maria ab los àngels cantants: A Déu magnifich i l'entremés de Betlem o la Nativitat de Jesucrist. [...] les set representacions de Santa Anna, les dinou que eren a càrrec dels frares de la Mercè, les catorze representacions de Santa Eulàlia del Camp. [...] Lo martiri de Sanct Sebastià ab los cavalls cotoners e ab los turchs. Tot seguit arribava la representació dels apòstols, una àguila i uns àngels tocaven instruments, seguits del bisbe, amb més àngels i diables. Finalment sos hòmens salvatges qui porten una barra per retenir la gent. Darrere, tot el poble que cantava.*» Bolòs, J.: *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval*. pàg. 138-139.

⁹⁶ Bolòs, J.: *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval*. pàg. 137-143

⁹⁷ Bertan, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó*.

Entrades de l'arquebisbe i la reialesa

Una de les funcions principals de les festes baixmedievals comunitàries era la d'escenificar el poder i les jerarquies socials. Amb elles, es posava de relleu el paper de les autoritats sobre el gruix de la societat i els seus diferents estrats.

A la cúspide del sistema de poder de la ciutat de Tarragona, hi trobem tant a l'arquebisbe com el rei. Així, aquests posseïen jurisdicció directa sobre la ciutat i el seu territori. Per tal de remarcar el seu poder, les seves entrades espectacularitzades a la ciutat havien de ser una representació viva del seu poder a partir de l'exhibició de la seva posició i del reconeixement social personal i econòmic.

Per a la celebració de les entrades, la ciutat paralitzava les seves activitats productives i quotidianes. A més, els carrers de la ciutat s'engalanaven per a una processó que havia de ser igual o més espectacular que les de Santa Tecla i el Corpus. Segons les ordinacions, la població tenia també l'obligació de vestir-se com era costum els dies festius, mentre els gremis i confraries ho havien de fer amb les seves robes de gala. Pel que fa als cònsols, aquests rebien XV lliures per a encarregar nous vestits de mellines o florentí, les quals eren les millors teles del mercat a l'època.⁹⁸

Pel que fa a la ciutat i el seu consell, l'espectacularitat de la festa pretenia aconseguir el favor dels seus sobirans. Aquest fet, s'aconseguia amb els reconeixements públics de fidelitat i obediència que caracteritzaven aquest tipus de celebracions. A més, juntament amb els donatius, la solemnitat de la celebració havia de servir de context per a ratificar i aconseguir privilegis de les figures d'autoritat reials i episcopals.⁹⁹

Les actes municipals del segle XIV ens mostren els donatius i les despeses de la ciutat en celebracions d'entrades de monarques. Entre aquestes, cal destacar la primera entrada de la reina Sibil·la a la ciutat el 1383 pel grau de detall en que es descrita. Aquest fet, la converteix en l'exemple més il·lustratiu d'aquest tipus de festa. En ella, les despeses fan referència a àmbits tant dispars com les decoracions i cura

⁹⁸ «Com és a tuyt notori que lo senyor rey e la senyora reyna deuen entrar en la ciutat, e los cònsols no sien vestits axí com deuen, perquè plàcia al Consell que los dits cònsols es deguen vestir ara en la festa de la dita senyora e que.ls sien donades de present les XV lliures [...] que los dits cònsols se facen les dites robes e que.ls sien donades les dites XV lliures e que les dites robes sien de mellines ho de florentí o d'altre drao qui valega lo fort d'aquells.» Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 10v i 11 , Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 62.

⁹⁹ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 21-23.

del pal·li de la reina decorat amb brandons, o la contractació de joglars d'arreu del Camp de Tarragona. A més, a la documentació podem observar el grau de cura que la universitat destinava a embellir la ciutat. De tal manera, observem com es registren empedraments dels carrers, engrandiments i posada a punt de la bandera de la ciutat, grans despeses en jonc i branques per a decorar els carrers, i construcció de clots decoratius per a l'ocasió. A més, l'escenografia de l'esdeveniment també era objecte d'interès, així també observem la contractació d'experts en pirotècnia que havien de fer *focs grechs* o d'artifici durant l'entrada de la reina.¹⁰⁰

La celebració d'aquest tipus d'entrades s'estén a tot el període baixmedieval. Així doncs, els protocols a seguir queden enregistrats a la documentació que Cortiella recull a la seva obra del funcionament de la ciutat de Tarragona a la Baixa Edat Mitjana. L'autor de l'obra es val de les actes municipals del segle XV per a explicar el procés d'organització i celebració de l'entrada del rei a la ciutat, prenent com a exemple la primera entrada del rei Ferran I el 1412.

En aquestes celebracions, la ciutat havia de garantir l'avituallament per als monarques i els seus acompanyants i animals, que a més, s'havien d'establir a les cases disponibles als barris de la ciutat ¹⁰¹. També s'havien de netejar els carrers, ponts i

¹⁰⁰ «*En metre encuns lo cavall dels pellicers e messió d'aquells qui y obraren e claus e hòmens qui la aportaren, e açò per la festa que la ciutat feya per la entrada de la senyora reyna, cent quatre sous. [...] Revinença dels bordons de la dita ciutat en què aportaren lo pali damunt la dita senyora com entrés en la dita ciutat, trenta-tres sous. [...] Fer adobar la bandera de la dita ciutat, e en agranar, e fer espedragar alcons lochs de la dita ciutat; e per fer portar los bordons als sants e de tornar a la casa del consell, entre tot huyt sous, II diners. [...] VIII somades de jonch que sagà e portà en la ciutat, per anjoncar los carrers de la ciutat per los lochs hon davia passar la senyora reyna, XXIII sous. [...] Juglars de Valls, los quals sonaren tres dues en la festa que la ciutat féu per la entrada de la senyora reyna, [...] seria entre tot huytanta-cinch sous, IX diners. [...] Juglars del loch de Constantí, [...], és entre tot, cinquanta-sis sous, VI diners. [...] Cornamuser, lo qual sonà ensemps ab los juglars de la dita ciutat, com la senyora reyna entrà en la ciutat, onze sous. [...] Juglars de la Selva, [...], seria entre tit, cinquanta-sis sous, VI diners. [...] Juglars del loch de Riudoms, [...], qui és entre tot setanta-nou sous, VI diners. [...] Juglars de la vila de Muntblanc, [...], qui seria entre tot huyt lliures, XVIII sous, VII diners. [...] Juglars del loch del Catlar, [...], seria entre tot cinquanta-cinch sous, VI diners. [...] XXXV somades de rama que tallaren e aquelles feren portar en la ciutat per posar aquella per les places i carrers, hon passà la senyora reyna trenta-cinch sous, II diners. [...] Clots hon fos posada rama, com la senyora reyna devia entrar en la dita ciutat, [...] fan nou sous. [...] Voladors que feren de foch gresch com la senyora reyna entrà en la dita ciutat, XI sous. [...] Loguer del mul e la messió d'ell i del dit mul, XI sous. [...] Cascavells de loguer que materen en los cavallets, qui són XVI sous, VI diners. [...] rama que tallaren de l ort seu e posaren aquella per alguns lochs de la dita ciutat, hon la dita senyora devia passar, XI sous.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (4). pàg. 92-96.*

¹⁰¹ Els barris que conformaven la ciutat medieval de Tarragona es concretaven en el Corral, ubicat al sud de la ciutat i entre la primera muralla medieval i la nova *Muralleta* del segle XIV, i els barris de Sant Miquel del Pla i de Santa Maria de Natzaret, que ocupaven les zones habitades per la població al marge

camins pels que passarien els sobirans. A més, s'havia de contractar els joglars que acompanyarien musicalment la festivitat. Finalment, es programava una primera reverència a la família reial fora de la ciutat, habitualment a la localitat de Cambrils quan aquests es dirigien a Barcelona. Segons l'autor, aquesta recepció també venia acompanyada de l'establiment d'un donatiu proper als 500 florins d'or.

Un cop arribava el dia de l'entrada del rei, l'arquebisbe sortia a rebre al monarca als afores juntament amb els cònsols i representants dels gremis. Aquests últims, eren encapçalats pels seus procuradors amb els seus respectius estendards. Posteriorment, s'iniciava una processó acompanyada per la música dels joglars i els balls de gremis i confraries. El seguici culminava a la Catedral, on l'arquebisbe revestit de pontifical esperava de nou al rei per a iniciar conjuntament una segona processó fins a l'altar major del temple. Mentrestant, la família reial restaria a l'espera al convent perifèric dels Frares Menors per a poder entrar a la ciutat amb cerimònies semblants per a la reina i per al primogènit successor.¹⁰²

Imatge 9. Passadís central de la nau central de la Catedral de Tarragona pel que passaria la processó del rei i l'arquebisbe fins a arribar a l'altar major del temple visible al final de la imatge.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

del call jueu i la ciutat eclesiàstica. a Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 23-24.

¹⁰² Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 23-24.

Les fonts també ens referencien amb alt grau de detall les entrades dels nous arquebisbes. Pel que fa al seu funcionament, també eren celebrades de manera similar a l'entrada dels reis. A mode d'exemple representatiu, les fonts del segle XIV ens mostren la primera entrada a la ciutat del bisbe Ènnec de Vallterra el 1387. En aquesta ens queden enregistrats els balls dels caps de corporació en el seguici que acompanya el pal·li de l'arquebisbe. A més, les notícies ens mostren com les despeses en joglars, engalanament de carrers i lloguers de cavalls havien de ser sufragades per la universitat ¹⁰³. D'afegitó, el cavall que havia de portar a l'arquebisbe desfilant pels carrers de la ciutat, tenia una ornamentació especial. Aquesta, anava d'acord a la dignitat de l'autoritat que el muntava i es conformava a partir de teles de seda ¹⁰⁴. A més, l'arquebisbe i la seva muntura eren assistits per bastaixos o descarregadors llogats encarregats de dur el pal·li i els béns processionals del patriarca ¹⁰⁵.

Aquestes informacions del segle XIV referents a les entrades arquebisbals, es projecten en el temps i es complementen amb registres més acurats de la centúria posterior, recollits per Cortiella a la seva obra. D'aquesta manera, l'autor ens presenta el funcionament de les entrades arquebisbals a partir de l'entrada de l'arquebisbe Dalmau de Mur l'any 1431, registrada a la documentació municipal.

De bon matí, sortien de la ciutat homes armats amb ballestes i escuts juntament amb cavallers. Aquests darrers, havien de subjectar les bandes decoratives del cavall en el que l'arquebisbe desfilaria per la ciutat. Pel que fa a la comitiva que havia de rebre al senyor, es conformava per l'emblema de la ciutat i les banderes dels gremis portades pels seus representants. Després d'aquesta primera rebuda, l'arquebisbe

¹⁰³ «Dilluns a III dies del mes de març. [...] festa faedora per la entrada del senyor archebisbe, és estat declarat per l'onrat Consell que la festa sie feta bé e honradament e que los senyors de cònsols deguen emprar tots los caps dels officis que ballen. [...] e que la ciutat pach los juglars e lo caball dels pallicers e altres messions [...]» Llibre dels consells. 1386-1387 fol. 45, 46r., 46v., 47 Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 74-77.

¹⁰⁴ « I quart de seda menys mig argenc [...] per una onza e quart de seda [...] per una onza, I quart de seda, [...] de la qual seda se.s feta la veta la qual ha servit ha destrat lo cavall del senyor archabisbe lo dia que entrà e li fem festa.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 108.

¹⁰⁵ «Fornir e per metra encuns lo cavall dels pellicers e per loguer dels bastays qui.I portaven ara en la novella entrada, la qual lo senyor archabisbe deu fer en la dita ciutat.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona) Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 108.

jurava els privilegis de la ciutat al monestir de Sant Antoni i s'iniciava una gran processó fins a la Catedral. Tal i com era acostumat, aquesta també era acompanyada pels joglars i balls dels gremis en una celebració que transcorreria per tota la ciutat. Per acabar, a la tarda, els còsols havien de retre reverència a l'arquebisbe al seu castell en una clara mostra de reconeixement d'autoritat. Aquesta cerimònia era de nou animada per la música dels joglars i els balls i entremesos dels gremis de la ciutat.¹⁰⁶

Emperò, la ciutat no només reserva aquest tipus d'actes de reconeixement als seus propis sobirans. Sinó que amb l'entrada de monarques d'altres territoris, es seguien procediments similars. Tot i això, els seus costos eren reduïts en comparació amb els dels sobirans directes.

Les actes municipals del segle XIV, ens presenten així els actes vinculats a l'entrada i estança a la ciutat del rei d'Armínia Lleó V el 1383 del que provenien les relíquies de Santa Tecla. En analitzar les referències a l'esdeveniment, podem observar com les despeses són reduïdes amb un cost de quaranta-tres sous. Tot i això, podem veure a la documentació un reconeixement públic vers la seva figura per la seva categoria de monarca. Alhora, el donatiu de 100 florins atorgat al monarca estranger és quatre cops menor al rebut per la reina Sibil·la el mateix any. A més, pel que fa als presents entregats, la copa rebuda com a present és d'una qualitat menor especificant-se el seu valor entre 10 i 20 florins a diferència de la copa d'or entregada a la reina de valor indeterminat.¹⁰⁷ Finalment, la documentació també registra la conformació del seguici de l'entrada de Lleó V amb possibles elements del bestiar registrats com a VIII bèsties, joglars i muls que acompanyaven el monarca.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 35.

¹⁰⁷ «*Dimarts a XXXI die e darrer del mes de març [...] [Donatiu o present al rey de Armínia que entrà en la ciutat]. A la proposició feta de la venguda novellament del rey d'Armínia [...] per rahó de sua entrada li sia fet so per la ciutat [...] sien donats per dita ciutat cent florins e huna copa o got de valor de X en XII florins.*» Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 4v., 5, Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 54.

¹⁰⁸ «*Hisqueren a carrera al rey d'Armínia, com entrà en la dita ciutat: [...] VIII bèsties, [...] tots los juglars damunt dits [...] davant cavalcant per VI muls. [...] Suma que seria tota la quantitat, quaranta-tres sous.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 106-107.

La mort del rei

Els monarques eren figures molt respectades i estimades per la societat de l'època. Així, els súbdits veien en aquests la font suprema de poder legitimada per la voluntat divina. A més, d'aquests depenia la bonança del regne i l'estabilitat econòmica, social i bèl·lica; ja que els reis, eren vists com als guies del destí del regne. Els monarques tenien capacitat de decisió directa sobre totes les qüestions que afectaven als seus dominis. Per aquest motiu, les victòries i alegries del rei eren celebrades pels seus súbdits. Alhora, les seves derrotes i sofriments eren compartits pel conjunt de la societat. D'aquesta manera, es mostra una identitat comuna entre els súbdits que es reflexa en aquests actes socials.

Aquest tipus de celebració en honor al rei, tenia el seu punt més representatiu, sentit i allargat en el temps en els moments de major fragilitat del sistema monàrquic medieval; marcats per una possible mort del monarca. Si aquesta es produïa, es podia produir una desestabilització del regne causada per una pugna per la successió o l'arribada al poder d'un mal sobirà. Per aquesta raó, les actes també ens registren grans festes a les ciutats amb la coronació de nous monarques o amb el naixement de nous descendents barons amb capacitat d'accedir al tron. Així, podem observar dins la documentació del segle XIV l'exemple del naixement de l'infant Pere, fill de Joan el Caçador, l'any 1394 ¹⁰⁹. A més, en aquestes, també es realitzaven balls i danses festives acompanyades de joglars contractats per la universitat ¹¹⁰.

Tornant als actes relacionats amb la mort del rei. Els actes commemoratius, les pregàries i rogatives, i les mostres de reconeixement al rei en dificultats o mort, s'estenien en un llarg dol compartit per tota la societat. Així, la població es mostrava sentida i patia tots els problemes derivats del possible traspàs.¹¹¹ Per tots aquests motius, la mort del monarca donava peu a una commoció generalitzada arreu dels

¹⁰⁹ «*Nativitat d'un fill que la senyora reina ha novellament infantat, que demà si plaurà Deu, e en aquella hora que al sentor archabisbe e capítol determenarà, sia feta processó e solepmna festa [...]*» Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 29v., 30 Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 129.

¹¹⁰ «*Dats als juglars davall scrits [...] les quals los són degudes per tal com han sonat als menestrals e officis de la ciutat qui han ballat per la festa que la dita ciutat ha feta novellament de la nativitat del fill del senyor rei.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 87.

¹¹¹ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 21-23.

seus territoris. En conseqüència, es desenvolupaven diversos tipus de celebracions en honor al rei difunt, les quals queden reflectides també en els registres municipals.

Tal i com indiquen obres especialitzades en aquest àmbit, com les de Sabaté o Aurell, els esdeveniments i pregàries s'iniciaven ja amb les primeres notícies de malaltia o mala salut del *senyor rei*. Així, ja des dels primers moments la població acompanyava amb suport físic, monetari i espiritual al monarca. Després d'aquests moments previs, les actes municipals de la ciutat de Tarragona del segle XIV, es fan ressò de la mort del rei Pere el Cerimoniós a partir de la notificació del traspàs a les actes del Consell ¹¹². A partir d'aquest, els registres ens mostren tot el conjunt d'actes i despeses que la mort del rei suposava. ¹¹³

Entre tots ells, l'acte de major solemnitat en honor al difunt era la *Novena* o dol conjunt de nou dies i nits. En aquesta celebració duta a terme a la ciutat, la universitat emetia una crida a tots els prohoms del Camp de Tarragona com a centre litúrgic i polític territorial. ¹¹⁴ A més, pels actes de la *Novena*, s'encarregaven gramalles i capirons negres per als cònsols de la ciutat. Així, aquests duïen una indumentària de dol especial per a l'ocasió. La ciutat no escatimava en despeses, ascendint els pagaments en gramalles i capirons per a tots els cònsols a més de vuit lliures davant la gran importància de l'esdeveniment. A més, es destacable que els materials s'anaven a buscar a altres municipis com la Selva o Alcover mostrant la cerca del millor material possible per a les robes. ¹¹⁵

¹¹² «Dilluns a VII dies del mes de giner [...]. Sia notori que lo senyor rey, a qui Déu pardó, sia passat d'aquesta orda» Llibre dels consells. 1386-1387 fol. 38, 39r., 39v., 40 r., Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 64-66.

¹¹³ Sabaté, F.: *Lo senyor rei és mort!: actitud i cerimònies dels municipis catalans baix-medievals davant la mort del monarca*. pàg. 11-23.

¹¹⁴ «Que los pròmens dels dits lochs fossen ací en la ciutat per fer novena del molt alt senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, a qui Déu perdó.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 106-107.

¹¹⁵ «Dats a.n Johan Oller IIII sous barchinonensis per ço com és anat per nosaltres als lochs de la Selva e del Cover per comprar ddrap de sterliç per fer gramalles e caperons a nosaltres e als consellers de la ciutat, per ço que ab aquelles vestides fésssem novena del molt alt senyor rey Pere, a qui Déu Perdó. [...] XXX gramalles e XXX caperons de sachs [...] e per tres gramalles negres [...] XIII alnes e mige de drap negre [...] sach e dues alnes de sterliç [...] És entre tot VI lliures, XIII sous.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 107-115.

Altres festivitats

A la ciutat també es desenvolupaven altres esdeveniments assenyalats al calendari. Aquests queden també registrats a les fonts i venen acompanyats de celebracions de caire lúdic i religiós. Entre aquestes, cal destacar principalment les festivitats associades al Nadal i a la Pasqua; les quals marquen el calendari festiu de les seves respectives èpoques de l'any.

Segons els estudis d'Elisabet Gràcia i les evidències a les actes municipals, les festes de Nadal baixmedievals ja participaven de diverses tradicions que han arribat als nostres dies. Entre aquestes, podem remarcar celebracions en dies assenyalats com el dia de Nadal, o la celebració de la Epifania o adoració dels Reis Mags ¹¹⁶. En elles ja s'intercanviaven regals, especialment als infants, als que era costum regalar uns dolços anomenats *esternes*. La celebració s'articulava al voltant dels àpats, en els que a les cases benestants es consumia gallina o capó acompanyat de vi i torrons, mentre que a la resta de cases es consumia porc fresc del que les restes es salaven per a la resta de l'any.¹¹⁷

Per altra banda i pel que fa al cicle de la Pasqua, les celebracions s'iniciaven ja amb el Carnestoltes, que precedia a l'època de Quaresma, en la que es prohibia el consum de carn amb regulacions a la venda de la mateixa de la mà de les regateres ¹¹⁸, i que era prèvia a la Pasqua.

Poc després, durant la Setmana Santa, les fonts posen de relleu la celebració de la Festa de la Caritat el Dimecres Sant, en la que la població donava per voluntat pròpia diners i pa als més desfavorits ¹¹⁹. A més, durant la setmana, s'establien també

¹¹⁶ «*Diumenge dia 7 de gener, [...] després de la festivitat de l'Epifania [...]*» Llibre dels consells. 1369 fol. 3, Peris, S., Cubells, J., Icart, J.: *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (3). pàg. 20.

¹¹⁷ Gràcia, E.: *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV*. pàg. 102-105.

¹¹⁸ «*Fou determinat [...] que es facin els estatuts i ordinacions de les regateres, perquè no hosing comprat cabrits, gallines, ous perdius, conills, formatges ni cap altra caça fins que el Cos de Nostre Senyor Jesucrist sigui elevat en la Missa Major [...]*» Llibre dels consells. 1360 fol. 38v., Peris, S., Icart, J.: *Actes municipals 1358 - 1360, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (2). pàg. 175.

¹¹⁹ «*Encara lo damut dit honrat Consell volch, declara e determena que tota aquella quantitat de moneda que serà dada per amor de Déu en la caritat per la dita ciutat feta en lo dimecres de la Setmana Santa, segons que es acostumat cascun any, axí en pa com en diners, que per la dita ciutat fos pagada e satisfeta.*» Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 1, 2, 30 i 31 Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (4). pàgs. 49-51.

controls a l'oci i a tot allò considerat pecat com les prostitutes ¹²⁰. Finalment, el cicle es tancava quan a la ciutat es celebraven processons per a la Pentecosta amb la Festa del Cor de Déu, en la que el propi Sagrat Cor era tret en processó pels carrers de la ciutat acompanyat de músics als que la ciutat pagava el beure¹²¹.

Per acabar amb les festes de caràcter religiós, cal esmentar finalment la Festa de l'Assumpció de Santa Maria. Per a la celebració de la mateixa s'organitzava una representació teatral al Corral. A partir de l'anàlisi de les grans despeses i les evidències de construcció de barraques i espais d'acomodament d'espectadors, podem veure també la gran afluència de públic a la representació i la seva importància dins la ciutat.¹²²

3.3. Característiques de les festes a la segona meitat del segle XIV

Les festes de la segona meitat del segle XIV, són l'embrió de les festivitats patronals de la ciutat de Tarragona. Així doncs, tenen unes característiques pròpies que marcaran com els tarragonins celebren aquestes dates assenyalades fins als nostres dies.

Espais i festes

Els espais medievals de desenvolupament de les festes s'han mantingut a la celebració de les festivitats. Aquests, mantenen un paral·lelisme amb les celebracions actuals que troben els seus punts neuràlgics a la Catedral i al Pla de la Seu, a les escales de la Quartera; que connectaven la catedral a la ciutat, i al Corral; espai ocupat actualment per la Plaça de la Font i que ja des del segle XIV s'associava a l'oci i les festes.

¹²⁰ «Dats a.n Francesch Çabater e a.n Pere Ferrater ciutadans de la dita ciutat per la messió que deuen fer en la setmana santa a les fembres públiques per tal que en la dita setmana santa no hagen avintesa de peccar, triginta solidos.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 86.

¹²¹ «comprar cordes de budell e donà a beure lo matí de la festa del Cor de Déu a alguns joves qui anaren sonant davant lo Cor de Déu, XI sous.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 55.

¹²² «Administradors de la solemnitat o representació de la festa de l'Assumpció de Madona Santa Maria, en lo mes d'agost. [...] portar e de tornar tapits, bancals, draps, banchs e altres coses a ops de la dita barracha. [...]» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. pàg. 64-70.

Imatge 10. El paper preponderant de la Seu i l'església també troben en el pla urbanístic la seva representació. De tal manera, la Catedral ocupa l'espai més elevat i visible de la ciutat medieval de Tarragona.

Foto: Lara, M. (fons personal).

Les processons tenien el seu punt culminant al temple catedralici de la ciutat. En aquest espai, la magnificència de la celebració s'accentuava amb actes teatralitzats. Aquests, reforçaven la voluntat dels sobirans de reivindicar el seu paper dins la societat. Així doncs, el paper dels poders es recalca a través dels actes representatius de les festes, en els quals la societat també reconeixia la posició preponderant de les autoritats.

Les escales de la Grassa o la Quartera constituïen un espai teatral de connexió entre els àmbits de poder eclesiàstic i la zona urbana residencial. A més, van albergar la primera sala de reunió de la universitat de la ciutat. També foren l'emplaçament on es penjaven els emblemes de Santa Tecla i de la ciutat.¹²³

La zona coneguda com a *Lo Corral* era l'espai relativament diàfan al que la ciutat s'havia estès al sud ocupant l'antic circ romà. En ell, es van ubicar les activitats de menor prestigi de la ciutat al seus carrerons; com la prostitució o la venda de les carns de menor qualitat. Tot i això, els seus grans espais van adquirir una vinculació directa amb l'oci, el comerç i les festes enregistrades a la documentació municipal de l'època. En aquest indret, es celebraven els jocs populars i comunitaris de la ciutat. Entre ells, cal destacar el *Joc dels Apòstols*, el concurs de *Jugar a Vira* o les representacions teatrals amb bastides i bancs per als espectadors com la de l'Assumpció de Madona Santa Maria. També es desenvolupava al Corral la Fira de la ciutat. Aquesta, tenia una gran importància regional pel caràcter de centre econòmic i polític de la ciutat de Tarragona, en un ambient també molt marcat per l'oci i la vida pública.¹²⁴

Tots aquests espais en els que es desenvolupaven els diversos actes festius, es veien transformats durant les festes. Així, eren arranjats per la població per ordre del Consell

¹²³ Bonet, M.: Tarragona baixmedieval. Espais, societat i poders.

¹²⁴ Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg 11-12.

Municipal i guarnits per la municipalitat. De tal manera, l'engalanament de carrers en processons i actes es converteix en un dels elements més representatius de les festes del segle XIV.¹²⁵

Pel que fa a les fonts, els llibres de comptes de la Clavaria, ens presenten continues despeses en *rama* (branques) i jonc emprades per a guarnir els carrers i espais assenyalats de la ciutat en dates com Santa Tecla o el Corpus. Entre aquests espais, cal destacar la Casa de la Ciutat; la qual gaudia d'una enramada més curada i especial¹²⁶. Arreu de la ciutat també s'usaven veles festives a imitació dels vaixells i empal-liades de tela elaborades amb draps. A més, les decoracions venien acompanyades de lluminàries amb ciris i perfums d'herbes i/o espècies; que en conjunt generaven una atmosfera pròpia i distingida de les festes.¹²⁷

Joglars i músics

Els músics també es desmarquen com a un element capital de les festes des de l'Edat Mitjana fins als nostres dies. Aquests, es concretaven durant el segle XIV en la figura dels joglars o sonadors. Els joglars posaven l'acompanyament musical a les celebracions festives. D'aquesta manera, acompanyaven cadascun dels elements que formaven part de les celebracions, ja fossin balls o elements trets en processó.

La ciutat de Tarragona tenia els seus propis joglars pagats per la universitat. Així, el Consell Municipal atorgava soldades anuals per nadal registrades als llibres de comptes¹²⁸. A més, la ciutat es feia càrrec de pagar el seu equipament i vestimenta; que representaven la ciutat amb els seus colors. Per aquest motiu, la roba era entre vermella i morada, mentre que les decoracions representaven l'emblema de la ciutat

¹²⁵ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 314-319.

¹²⁶ «Sis somades de gonch que féu portar la vespre de Madona Santa Tecla, a raó de III sous la somada, fan XVIII sous. [...] una somada de rama que aportàla vespre de madona Santa Tecla, de la qual enramaren la casa de la ciutat.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 62-69.

¹²⁷ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó*.

¹²⁸ «Dats als juglars davall scrits les quantitats següents, les quals per la ciutat los són acostumades de donar soldada en les festes de Nadal primeravinent: [...] XVIII lliures, XVI sous, VI diners.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 72.

i els colors de l'emblema ¹²⁹. A través dels *Llibres de la Clavaria* podem observar també com les bandes de joglars comptaven amb trobadors o trompadors; encarregats de posar veu a la música, i tabalers, cornamusers i xeramillers amb instruments amb decoracions pagades pel Consell Municipal ¹³⁰. Aquestes bandes, funcionaven com un gremi i eren protegits per la municipalitat. De tal manera, s'aprovaven mesures que afavorissin la contractació dels seus serveis en perjudici dels joglars d'altres municipis ¹³¹.

Les festes de la ciutat es trobaven en auge durant el segle XIV. Així doncs, els joglars de la ciutat no tenien capacitat per a cobrir les necessitats musicals que les celebracions d'una teatralitat i ambient festiu creixents requerien. Conseqüentment, la universitat o alguna corporació artesanal contractaven colles de joglars dels municipis del Camp de Tarragona com el Catllar o Valls; i de manera excepcional a sonadors de municipis més llunyans com Montblanc ¹³². A aquests se'ls hi pagava els seus serveis i se'ls donava vi i fruita els dies que estaven contractats per a acompanyar els diversos oficis en les seves danses i balls. ¹³³

¹²⁹ «*Dats a.n Pere Gilabert, draper e ciutadà de la dita ciutat, XXV lliures, IIII sous, VI diners, los quals per la dita ciutat són deguts per XXIII alves e miga de drap, entre morat e vermell, que d'ell havem pres obs de vestadures dels juglars a raó de XX sous per alva. Ítem li dats d'altra part per una alva de drap vermell per fer cubertes als tabals a raó de XII sous l'alva e II sous VI diners per un quartó de blanquet per tanyir de groch per fer senyals de la ciutat en los dits tabals, perquè muntà entre tot les direns XXV lliures, IIII sous, VI diners.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (5). pàg. 164.

¹³⁰ «*Juglars de la ciutat [...] en la festa de Nadal. [...] trompador, [...] tabaler, [...] cornamuser, [...] xeramiller.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (4). pàg. 114-115.

¹³¹ «*Ítem és determenat que.ls honrats cònsols facen ordinació sobre los juglars stranys qui venen sonar en les noces o convits o altres festes qui fan en la ciutat en gran dan dels juglars affermats de la ciutat.*» Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 21v. 22 Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (7). pàg. 121.

¹³² «*Juglars de Valls, los quals sonaren tres dues en la festa que la ciutat féu per la entrada de la senyora reyna [...] Juglars del loch de Constantí [...] Juglars de la Selva [...] Juglars del loch de Riudoms [...] Juglars de la vila de Muntblanc [...] Juglars del loch del Catllar.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (4). pàg. 92-96.

¹³³ «*Juglars de Costantí, los quals havien logats per sonar a tots los officis conjuntament lo gorn de madona Santa Tecla.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (4). pàg. 109.

L'arribada de joglars i personatges d'altres emplaçaments del Camp de Tarragona respon també a les voluntats dels poders de la ciutat. Així doncs, cal remarcar com aquests pretenien fer de les festes de Tarragona les festes majors del Camp. Les voluntats responen de tal manera a la concepció territorial que es tenia de la ciutat com a centre regional.¹³⁴

El seguici a les processons de la ciutat

Les peces processionals eren elements centrals dels seguicis de les festes. Durant el segle XIV aquestes es doten d'una creixent espectacularitat. Així doncs, les processons es comencen a desenvolupar des de la primera arribada del braç de Santa Tecla a la ciutat el 1321, i mantenen aquesta progressió a l'alça durant el segle XV. Per això, podem afirmar que el segle XIV és l'origen de la configuració de les festes teatrals amb un sentit pròxim al que mantenen avui dia.

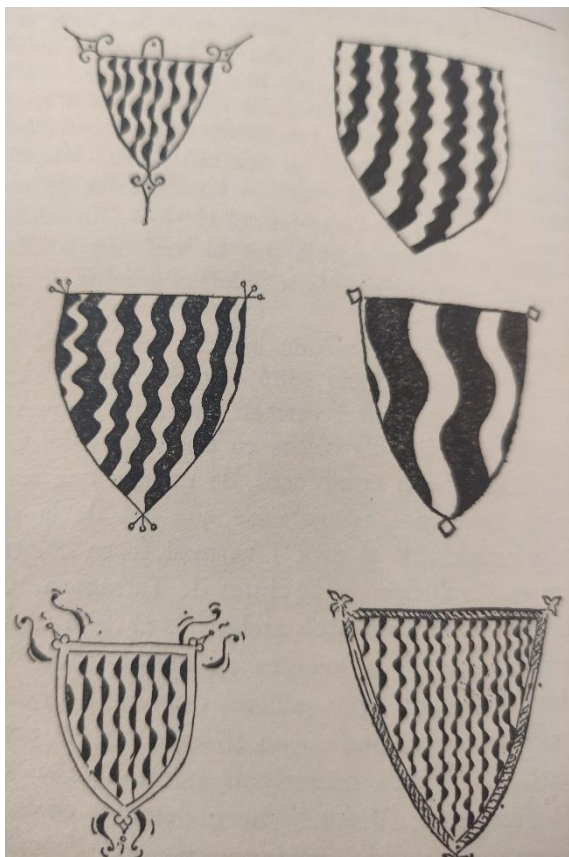
Un dels elements processionals principals que participava a totes les festes era l'emblema. La bandera de la ciutat era representativa de la comunitat de Tarragona. Per això, participava activament en els actes festius sortint-se amb ella a rebre a monarques i arquebisbes actuant com a peça processional. Per la seva importància, les fonts ens mostren com part dels pressuposts es destinaven a tenir cura de l'emblema de la ciutat, i fins i tot engrandir-lo, en determinades ocasions ¹³⁵. Diversos estudis com els de Recasens o Sánchez Real ens donen llum a l'hora de mostrar-nos com era la senyera de la ciutat. Les primeres representacions gràfiques conegudes es reconeixen a la tapa del *Llibre del Consolat* de 1369. Les tapes d'aquestes obres anuals ens representen un escut amb barres ondulades de nombre variable que van des de les tres barres fins a les tretze.¹³⁶ Pel que fa al color de l'emblema, el *Llibre del Clavari* de l'any 1385 ens assenyala que els colors del mateix eren el groc i el vermell. Aquests, han esdevingut permanents en l'escut de la ciutat de Tarragona des de la segona meitat del segle XIV.¹³⁷

¹³⁴ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 189-191.

¹³⁵ «*Fer adobar la bandera de la dita ciutatentre tot huyt sous, II diners.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 92-96.

¹³⁶ Recasens, J.M.: *La ciutat de Tarragona*. pàg. 195.

¹³⁷ Sánchez Real, J.: *El escudo de Tarragona*. a Museo Arqueológico Nacional: *Boletín Arqueológico*. fasc. 33.

Imatge 11. Il·lustracions de l'emblema de la ciutat de Tarragona als Llibres del Consell de la segona meitat del segle XIV.

Fons: Museo Arqueológico Nacional.

Il·lustració: Sánchez Real, J.

A partir de la segona meitat del segle XIV, les processons i els seus elements actius també es veuen afectats per l'esclat de la devoció popular i del culte al carrer. Sorgeix amb aquest la necessitat de mostrar a través de seguicis urbans la supremacia del cristianisme. Per això, a les celebracions, el poder confessional es legitima i es mostra en públic a partir de l'exhibició i l'ostentació que condueixen al naixement d'una primitiva teatralitat en aquestes celebracions urbanes.¹³⁸

El desenvolupament de la teatralitat propicia l'aparició de nous elements del bestiari que fossilitzaran a les festes de la ciutat. Entre els identificats a la documentació podem destacar la Cuca o Cucafera, registrada el 1381, o els Cavallets i els Cavalls, identificats el 1383.

A partir de les noves necessitats d'escenificació religiosa, també comencen a desfilars pels carrers de la ciutat personatges bíblics. Entre ells, són remarcables els Vuit Àngels; registrats a les fonts del 1385 per la compra de caps i ales a imitació del Corpus de Barcelona ¹³⁹, o del diable; registrat el 1387 registrat amb la compra d'un cap de dimoni, la seva vestimenta i les seves ales per a participar de les festes al carrer ¹⁴⁰. Al fer un cop

¹³⁸ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

¹³⁹ «Dats a.n Bernat Lanpart, pintor e ciutadà de la ciutat de Barchinona, cent florins d'or d'Aragó per VIII parells d'ales e VIII caps d'àngels ab lurs diademes que ha fetes a la ciutat obs les festes del corpus Christi i de madona Santa Tecla.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. Tarragona. pàg. 158.

¹⁴⁰ «Dats a.n Ramon d'Arnius, quatuor florenos d'or d'Aragó per un cap, vestiment e ales de diable que d'ell havem comprat a ops de la festa de Madona Santa Tecla e altres festes fahedores per la ciutat.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. (Arxiu Històric de Tarragona).

d'ull a aquests elements, hom no pot passar per alt la contraposició entre el bé i el mal que aquests suposen. Així, els personatges celestials, bíblics o bèl·lics cristians s'oposen a les bèsties de l'infern i als musulmans en un ambient encara marcat per la Guerra Santa. D'aquesta manera, la lluita entre el bé i el mal es convertirà en un element recurrent a les festes que generarà un nou tipus de ball o element festiu: l'entremès.¹⁴¹

La documentació ens presenta tot el conjunt d'elements anteriorment esmentats acompanyats d'indumentàries cada cop més treballades, d'il·luminació específica amb ciris decorats que dotaven de major esplendor les escenificacions ¹⁴², o fins i tot elements sonors per a caracteritzar els personatges; com els cascavells emprats per a decorar les ales del diable comprats el 1388 ¹⁴³, o els cascavells que els fusters incorporaran al seu ball des de 1399 ¹⁴⁴. Així, apareixen nous acompanyaments que afavoreixen l'espectacularitat i la teatralitat. Progressivament, aquesta es desenvoluparà a les festes de la ciutat donant el tret de sortida a la concepció festiva moderna de la ciutat de Tarragona.

3.4. La projecció històrica de les festes: les festes de Santa Tecla com a fòssil medieval

Les festes heretades del segle XIV es converteixen en el sostrat a partir del qual les festes de Tarragona evolucionen fins a arribar als nostres dies. Amb el manteniment de molts dels costums establerts a les ordinacions d'aquesta centúria, podem afirmar que les festes de Santa Tecla actual són veritable un fòssil medieval.

Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 180.

¹⁴¹ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 191-193.

¹⁴² «*Senyals en los ciris de la ciutat, los quals anaren davant lo bras de madona Santa Tecla lo die de la sua festa, per ses treballs, II sous.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 70.

¹⁴³ «*Ítem per VI cascavells grosos a ops de les ales del diable, los quals romanen a la ciutat, IIII sous.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (7). pàg. 60.

¹⁴⁴ «*Loguer de CC cascavellas que portaren los fusters lo dia de la festa de Corpore Christi.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1399-1400. Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (8). pàg. 105.

Les festes al segle XV

El segle XV s'erigeix com al segle d'explosió final de la teatralitat medieval impulsada per les autoritats. Tot i això, el segle no transcorre de manera lineal pel que fa a les festes i s'hi identifiquen en aquest diverses etapes.

Primerament, observem una etapa continuïsta amb les festes del segle XIV que arriba fins el 1424. Aquesta, es caracteritza per elements de teatralitat simple heretats del segle XIV, com algun element aïllat del bestiar o la desfilada de personatges bíblics. Tot i això, s'hi introdueixen representacions sense parlaments coneguts però que han perviscut fins a l'actualitat. Entre elles, podem identificar ja el Ball de Cossis (1403), els Set Pecats Capitals (1407), o la vida de Sant Antoni que absorbeix els anteriorment esmentats Set Pecats Capitals (1414).¹⁴⁵

Posteriorment, a partir de 1424 i fins aproximadament 1460 es produeix el moment de major esclat de la teatralitat medieval. Així doncs, apareixen a la festa nous balls i elements del bestiar que porten fins al seu màxim exponent el component de l'entremès representatiu de la lluita entre el bé i el mal. En aquest període podem observar un gran enriquiment de les festes amb danses i representacions sota la influència de les festes d'altres municipis com Montblanc. Algunes de les posades en escena que ens arriben enregistrades fins als nostres dies són les del "*gegant e lo rei*", "*sant Jordi e lo drac*" i "*Sant Miquel o l'infern*". Aquestes, encaixen en la voluntat de representació d'enfrontament entre el cel i el bé davant les forces malignes o de l'infern. A més, cal destacar que l'espectacularitat d'aquestes es va veure afavorida amb la introducció de pirotècnia amb coets i carretons de foc.¹⁴⁶

Entre tots els elements de la festa d'aquest període cal destacar els Carros o Roques. Aquests, mostren grans escenografies en grans decorats mòbils que desfilen en el seguici de les processons. Les Roques eren grans carros tirats per persones o cavalls que creaven un ambient immersiu del cel o l'infern, o de l'enfrontament directe entre els dos. D'aquesta manera, ens han quedat enregistrades algunes Roques amb el seu nom, com és el cas de la Roca del Paradís o la Roca de l'Infern.¹⁴⁷ És destacable

¹⁴⁵ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

¹⁴⁶ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona.* pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp.*

¹⁴⁷ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines.* pàg. 191-193.

però que les Roques no apareixen de cop i volta. En aquest sentit, les fonts de finals del segle XIV ens mostren els seus precedents. Així, podem trobar un antecedent directe de les mateixes en la Barca de Sant Pere com a element espectacular mòbil que desfilaria per la ciutat des de 1399.¹⁴⁸

A partir de 1460, la ciutat cau en desgràcia amb diverses fallides de les arque de la ciutat i l'afectació directa de la Guerra Civil Catalana (1462-1472). Per aquest motiu, es genera una profunda crisi de la festa. Tot i això, aquesta no desapareixerà a causa de que les corporacions es faran càrrec de les despeses fins pràcticament el segle XIX. D'aquesta manera, cadascuna d'elles quedarà associada a un element del seguici del que s'havia de fer càrrec i treure al carrer durant les festes.¹⁴⁹

Les festes modernes i contemporànies

A partir de finals del segle XV, els gremis esdevenien gairebé els únics encarregats d'estructurar la festa; tot reforçant el seu paper principal en la celebració de la festa com a encarregats de dur al carrer els balls i elements. En aquest sentit, dels nou gremis balladors a l'entrada de la relíquia el 1321, cinc són identificats a les fonts d'inicis del segle XVI associats a elements del seguici popular, mentre que la resta són identificats en balls d'altres oficis relacionats amb ells. Tot i això, estudis com els de Jordi Bertran, apunten que els elements als que són associats els gremis del XVI no són en cap cas els que haurien sortit als carrers de la ciutat durant el XIV. Aquestes peces registrades més d'un segle després, s'estructurarien a partir de models del segle XIV, evolucions del mateixos al segle XV, o reinterpretacions d'aquests elements en favor de la teatralitat que en farien sorgir de nous. Així, naixerien els elements més reconeixibles de l'actual seguici popular de Tarragona com el ball de Sant Miquel i Diables dels teixidors, l'Àliga dels ferrers, o els Gegants dels fusters. A més, pel que fa aquests últims, juntament amb els sonadors, són els únics elements medievals que han perdurat a les festes de manera ininterrompuda. Aquest fet,

¹⁴⁸ «*Dats a.n Pere Çavall, fuster, qui ab sos companyons ha feta una barcha de fusta a honor de la festa de Corpore Christi proppassada la qual roman ops de la ciutat, noranta set sous nou diners.*» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1399-1400. Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8)*. pàg. 105.

¹⁴⁹ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 191-193.

s'explica a partir de l'espectacularitat dels gegants i la fàcil associació a elements bíblics com David i Goliat o personalitats de caire exòtic com els turcs.¹⁵⁰

Després del segle XV, les festes van mantenir la seva estructura gremial fins al segle XIX. En aquest punt, la revolució industrial i les noves formes de producció capitalistes i liberals van afeblir les corporacions i gremis fins a arribar pràcticament a desaparèixer. Aquest fet, va comportar una desaparició de molts balls i elements del seguici popular de Tarragona que es va mantenir pràcticament durant un segle. Així doncs, les festes del segle XIX i gran part del XX, van quedar delmades d'elements com el bestiar i els balls. Aquest fet, va deixar els elements del seguici en Gegants, Nanos, Magí de les Timbales i músics que acompanyaven el braç de Santa Tecla durant la seva processó.

La situació es va capgirar a partir de la Transició Democràtica de finals del segle XX. Aquesta, va comportar un interès i impuls de la cultura catalana que van conduir a investigacions i una reinvençió del seguici popular de la ciutat. D'aquesta manera, es va iniciar la recuperació d'elements del bestiar i balls que havien format part de les festes anteriorment a partir dels registres de les fonts. Així, es va anar donant forma a l'actual seguici de la ciutat organitzat per diverses entitats culturals. Es podria dir en cert sentit que aquestes han agafat el relleu dels gremis en la cura dels elements festius mantenint la projecció històrica d'unes festes que van començar fa set segles.¹⁵¹

¹⁵⁰ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 189-191.

¹⁵¹ Bertran, J.: *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines*. pàg. 194-205.

4. LA SOCIETAT TARRAGONINA I LES FESTES

4.1. La ciutadania i les festes: la unió identitària de la comunitat

El naixement del municipi com a òrgan col·lectiu

L'etapa de la Baixa Edat Mitjana, i en concret el segle XIV, viuen el naixement, desenvolupament i consolidació de les estructures municipals urbanes. Aquestes, sorgeixen en una cronologia marcada per una reformulació de la feudalitat causada per la consolidació de les monarquies feudals i de noves visions culturals i de l'ésser de la mà de corrents com l'escolàstica. Tot plegat, provocarà la modificació del règim senyorial i l'obertura de vies de poder municipals que dotaran de sentit l'estructura de les universitats.

Dins del marc baixmedieval, els municipis adquireixen una singularitat i concepció pròpia que s'acompanya de voluntats identitàries diferenciades de la resta de la societat. Així, els municipis pretenen definir-se com a òrgans col·lectius, que si bé es mantenen vinculats als règims senyorials, posen sobre la taula nous conceptes de col·lectivitat pública.

En aquest sentit, les viles comencen a definir els carrers i places com a espais públics i comuns de la ciutat. D'aquesta manera, observem als municipis una voluntat d'expressar una identitat pròpia, característica i comuna de cada localitat. Aquest fet, s'expressava a través dels conceptes de *via pública* o *platea comunem* a l'hora de definir els espais urbans ¹⁵².

Les universitats també recullen la percepció medieval tradicional de formar part d'un col·lectiu senyorial o religiós. Així, durant la Baixa Edat Mitjana, les ciutats assumeixen una identitat municipal pròpia que vetlla pels interessos del col·lectiu al que representen. A més, el fet de compartir un espai, sovint emmurallat, comportava una cohesió urbana que remarcava el caràcter distingit i singular del municipi respecte a altres comunitats.¹⁵³

¹⁵² Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica*. pàg. 123-124. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

¹⁵³ Sabaté, F.: *Medieval urban identity: Health, Economy and Regulation*. pàg. 4-7.

Un altre àmbit en el que es veu representat el caràcter comunitari dels municipis del segle XIV és el seu caràcter marcadament corporatiu. Així doncs, les corporacions concretades en els gremis esdevenen la base del sistema productiu de les ciutats. En ell, cal posar el focus en la voluntat comunitària de la raó de ser del sistema gremial. Aquest, pretén un repartiment dels recursos per a tots els seus membres garantint la seva supervivència, afavorint l'assistència mútua i eliminant la competència en favor de la col·lectivitat.¹⁵⁴

En el cas de Tarragona, podem observar a les fonts municipals com el sentit comunitari i corporatiu de la ciutat s'expressa a través de diverses fórmules i concepcions d'espais de la ciutat. Així, l'espai de reunió de la universitat, com a representant de la comunitat ciutadana, es presenta com a «*la casa de la ciutat*»¹⁵⁵; mostrant una clara voluntat de ser entès com a un espai de la col·lectivitat del municipi.

Imatge 12. Maqueta de Tarragona Medieval. En ella es poden observar els diversos espais comuns i col·lectius de la ciutat juntament amb altres espais destacats com el corral o la ciutat eclesiàstica a l'acròpolis.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

També és destacable com el caràcter corporatiu del municipi, representat pels gremis i oficis, adopta a les fonts una voluntat comunitària com a element conjunt i participip de la col·lectivitat urbana a les festes¹⁵⁶. D'aquesta manera, a la ciutat de Tarragona, es feia patent en la participació a les festes de les confraries una cerca d'equilibri i

¹⁵⁴ García de Cortázar, J.A., Sesma, J.A.: *Manual de Historia Medieval*. pàg. 201-202.

¹⁵⁵ « [...] *enramaren la casa de la ciutat.* » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 62-69.

¹⁵⁶ « *Juglars de Costantí, los quals havien logats per sonar a tots los officis conjuntament lo gorn de madona Santa Tecla [...]* » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. pàg. 109.

solidaritat comunitària. En aquest sentit, els gremis unien els seus recursos per a finançar i participar de manera conjunta a les festes, en les que també expressen un sentiment col·lectiu identitari.¹⁵⁷

Tot plegat, ens mostra com la ciutat de Tarragona, tot i estar inscrita sota la jurisdicció directa de l'arquebisbe, es presenta com a una entitat municipal institucionalitzada amb una forta voluntat d'expressar-se com a òrgan col·lectiu i comunitari amb identitat pròpia. Així, les festes de la ciutat recullen aquest objectiu i adopten una funció d'afavorir la unitat de la comunitat i reivindicar la singularitat pròpia del municipi i les seves gents a través dels actes participatius de les celebracions. En conclusió, cal remarcar com les festes esdevenen un element que afavoreix el procés de dotar d'una identitat col·lectiva a la població a través de manifestacions religioses i festives de les que tota la comunitat tarragonina en forma part.¹⁵⁸ Més enllà d'això, també serveixen per identificar els diversos rols socials d'una manera solemne i quasi litúrgica.

El sentit de ser tarragoní

Les festes adopten caràcter representatiu de la identitat tarragonina amb voluntat de reivindicar-la a través dels actes i celebracions. En ells, es posen de manifest els trets compartits i comuns dels habitants de la ciutat a través de les processons, actes comunitaris i actes de devoció conjunta. D'aquesta manera, les festes i celebracions doten d'un sentit i manifesten alhora el fet de formar part de la comunitat tarragonina.

Per aquest motiu, els factors identitaris inherents a les festes no només posen l'accent en el fet de formar part del municipi, sinó que a través d'ells, també es pretén recalcar una singularitat pròpia. És així com les manifestacions de les festes, pretenen distingir la col·lectivitat de la *urbs* de la resta i dotar el fet de ser tarragoní d'un significat i orgull propis, que necessàriament havia de reflectir-se a les festes.

Els actes festius, feien patents així els lligams comunitaris en espais públics compartits de la vila. En ells, es pretenia fer visible la importància del municipi a través de les celebracions més vistoses i distintives possibles per tal de diferenciar-se de tot

¹⁵⁷ Bonet, M.: *Expansió urbana i la formació d'un centre regional*. pàg. 190. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

¹⁵⁸ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

allò extern a la ciutat.¹⁵⁹ A més, i tal com s'ha exposat anteriorment, cal remarcar com la ciutat de Tarragona pretenia reivindicar la seva preponderància territorial i lideratge regional al Camp utilitzant les festes com a un acte de mostra de poder, capacitat, ostentació i prestigi. Addicionalment, també s'observa a les festes la voluntat de la ciutat de mostrar-se com a centre director de la regió amb l'atracció de joglars i prohoms d'arreu del Camp de Tarragona¹⁶⁰ per a que reconeixin la posició preeminent de la ciutat i els seus poders.

Les fonts de l'època posen de manifest aquesta voluntat al llarg del període estudiat. Així, podem observar com amb el pas dels anys i al llarg de la segona meitat del segle XIV, la universitat tarragonina incrementa els esforços econòmics i cerca nous elements festius per a posar de relleu mitjançant escenificacions teatralitzades el seu caràcter primat i privilegiat al territori.

En aquest sentit, observem en diverses ocasions com el Consell aprova despeses per a festes extraordinàries i ordinàries sense posar un límit, per tal de que aquestes tinguin el major prestigi i magnificència¹⁶¹. A més, aquest procés s'acompanya de la cerca de nous elements teatrals que doten els embrionaris balls corporatius de caracteritzacions i vestuari propis¹⁶².

En definitiva, s'observa amb l'anàlisi de les fonts municipals, com els elements distintius de les celebracions i la voluntat de singularitat les festes de la ciutat, tenen una voluntat de posar de manifest la distinció de la comunitat tarragonina respecte a la resta del territori, i el seu paper en la regió que envolta la ciutat. Per aquest motiu, la creació d'una identitat comunitària pròpia, associada a una voluntat de remarcar el lideratge i singularitat de la ciutat de Tarragona, especialment en la regió dependent

¹⁵⁹ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona*. pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

¹⁶⁰ «[...] letra que ha aportada per alguns lochs del Camp, per ço que los pròmens dels dits lochs fossen ací en la ciutat [...]» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. pàg. 106-107.

¹⁶¹ «A la preposició feta per los honrats cònsols que sia donat poder a ells de administrar despeses necessàries o oportunes per a la celebració de la festa [...] que sia feta bé e solemnanment segons és bé acostumat e molts mils si fer se pot.» Llibre dels consells. 1397-1399 fol. 10v.-17r. Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8)*. pàg. 33-38

¹⁶² «VI cascavells grosos a ops de les ales del diable» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. Tarragona. pàg. 60.

del Camp, es converteixen en un motor d'impuls del desenvolupament de les festes al segle XIV. D'aquesta manera, les festes esdevindran així una eina per a representar de manera gràfica i teatral el significat de formar part del col·lectiu de la ciutat de Tarragona baixmedieval.

4.2. Simbolisme, jerarquia social, i les seves manifestacions

L'escenificació de la religió i de les jerarquies socials

Remarcar la singularitat tarragonina i la identitat pròpia del col·lectiu de la ciutat a través d'una manifestació pública a les festes del segle XIV, no les eximia de complir una funció representativa de la societat, ans el contrari. Aquesta, es desenvolupava a través d'escenificacions que posaven de manifest les jerarquies socials de la comunitat tarragonina.

Tot plegat, feia dels actes de les festes una manera de fer visible l'espai que cadascú ocupava dins la societat. Així doncs, es manifestava la gradació jeràrquica de la comunitat a través del recurs visual a les processons i protocols visibles a les festes.¹⁶³ El fet, es pot explicar a través del caràcter il·letrat de la societat baixmedieval. En aquesta, el recurs visual es converteix en un element capital per a que el gruix de la societat prengui consciència de tot allò que cal recordar per a obrar correctament en funció dels cànons de l'època. En conseqüència, les festes adopten un doble vessant moral i representatiu que es val del recurs visual durant les processons i celebracions per tal de transmetre un missatge i un llenguatge concret.

D'una banda, les processons festives pretenen plasmar un missatge religiós i moral. Aquest, veu en la necessitat de visibilitzar la religiositat una oportunitat de dotar a les festes d'elements teatrals que expliquen el seu desenvolupament al llarg de la Baixa Edat Mitjana. Amb tot, es traslladen als carrers les històries bíbliques i les lluites entre el bé i el mal de manera visual a partir de la posada en escena de totes aquelles narracions que ja havien quedat plasmades en diversos espais dels temples com la

¹⁶³ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

Imatge 13. Sostre medieval de la sala del tresor de la Catedral de Tarragona en el que es poden observar caps de figures diabòliques que seran portades als carrers de la ciutat amb les processons.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

manifestar una posició social determinada i visualitzar el prestigi mitjançant l'exposició pública. És per això, que les festes de la ciutat es troben àmpliament regulades i repletes de reconeixements al poder.

Tot el conjunt d'actes de vinculació als dirigents, venen acompanyats d'unes normes que estableixen ordres de prioritat entre el conjunt de persones que participen de la celebració. D'aquesta manera, la processó estableix l'ordre de poder i esdevé una manifestació viva de la vigència de la societat estamental medieval a la ciutat de Tarragona. Aquest fet, s'evidencia a través d'actes que posen de manifest i

catedral de la ciutat, com el propi sostre de la sala del tresor. Ara, surten al carrer com a espai on es projecta la religiositat col·lectiva.¹⁶⁴ En aquest sentit, i conforme avança el segle XIV, les fonts posen sobre la taula propostes més vistoses que transmetin el missatge moralitzant de la manera més teatralitzada amb indumentàries com disfresses d'àngels ¹⁶⁵ o un vestit de dimoni ¹⁶⁶.

Per altra banda, els actes posseïen una voluntat política i social de representació del poder i de les jerarquies internes de la comunitat.

Així, els actes es desenvolupaven de maneres concretes i en emplaçaments determinats. Aquest fet, respon a la necessitat dels poders de la ciutat de

¹⁶⁴ Conejo, A.: *De cor a sostre. El teginat de la sala del tresor de la catedral de Tarragona*. pàg. 99-118.

¹⁶⁵ « [...] *hajen fetes caras e ales d'àngels [...]* » Llibre dels consells. 1385-1386 fol. 14 i 15, 18, 19, 20v, Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. pàg. 117-121.

¹⁶⁶ « [...] *per un cap, vestiment e ales de diable [...]* » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. pàg. 180.

reivindiquen la memòria del poder i el paper que cadascú ocupava dins de la societat tarragonina de l'època.¹⁶⁷

Les actes municipals també es fan ressò de la funció de representativitat que compleixen les festes a través del reconeixement del poder. Així, en les celebracions processionals de les que participen l'arquebisbe o el monarca, es posa de relleu com aquestes són una expressió i una escenificació de la recepció del seu senyor.¹⁶⁸ En aquest sentit, trobem diverses ordenances de la universitat, en les que es declara que les celebracions han de ser dignes de l'autoritat que regeix sobre la ciutat, i com cal pagar les despeses necessàries per a que aquesta es desenvolupi adequadament al poder que representa la figura del patriarca o del rei ¹⁶⁹.

Ordre processional, espais de prestigi i reconeixements del poder

Els actes de les festes venien acompanyats d'un ric i variat nombre de referències, manifestacions i materialitzacions de les jerarquies socials. Així, en posar el focus en l'anàlisi del funcionament de les celebracions, observem com la manera en que es desenvolupen, els emplaçaments triats i la selecció d'ordres de preferència mostren activament l'estructura social jeràrquica de la ciutat.

Les processons, eren els esdeveniments per excel·lència de les festes de la ciutat. En elles, tota la població, i per tant tota la societat, era visible de manera pública participant d'un esdeveniment comunitari. Per tal de fer visible el paper que ocupava cadascú dins de l'estructura social urbana, aquestes quedaven regulades per ordenances i protocols. Aquests, comportaven així una escenificació de l'ordre social a través del recurs visual teatralitzat en el que l'ordre processional, els carrers per on passava el seguici, o quins eren els moments assenyalats de la celebració tenien una importància cabdal.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

¹⁶⁸ Bonet, M.: *Los espacios y conflictos de poder en Tarragona*. pàg. 110-111.

¹⁶⁹ « [...] sobre la festa faedora per la entrada del senyor archebisbe, és estat declarat per l'onrat Consell que la festa sie feta bé e honradament e que los senyors de cònsols deguen emprar tots los caps dels officis que ballen.[...] e que la ciutat pach los juglars e lo caball dels pallicers e altres messions [...]» Llibre dels consells. 1386-1387 fol. 45, 46r., 46v., 47 Cortiella, F., Sanmartí, M. : *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. pàg. 74-77.

¹⁷⁰ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

En tots els seguicis, es segueix un mateix patró preestablert des de la primera entrada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat. En ells, l'ordre en el que els diversos segments socials apareixen a la processó determina i fa palesa de la seva posició en la piràmide social.

Si el rei o l'arquebisbe eren participants de l'acte, tal i com passa en les seves entrades a la ciutat o en la primera entrada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat, ocupaven el lloc preferent i més visible dins de l'acte. A més, el seu paper preponderant es veia reforçat per privilegis com anar sobre una muntura engalanada i en una posició elevada al llarg de l'acte, tal i com manifesten les actes de la ciutat ¹⁷¹.

Per contra, si les màximes autoritats feudals no hi eren presents, la posició privilegiada quedava en mans dels eclesiàstics del capítol i de les oligarquies de la ciutat. D'aquesta manera, es registra com a la processó del braç de Santa Tecla, l'acte era encapçalat pels eclesiàstics i la relíquia, la qual processionava sota un pal-li portat pels membres del capítol catedralici.¹⁷² Seguidament, hi anaven els veguers com a representants dels senyors de la ciutat precedits per la senyera de la ciutat. Immediatament després d'aquests, els cònsols com a màxima autoritat ciutadana. Finalment, la capçalera de la processó era completada per altres ciutadans honrats que allora eren membres del consell municipal i de les oligarquies urbanes. En aquest sentit, el paper del pal-li en aquesta part privilegiada de la processó era primordial, ja que aquest esdevenia un senyal de distinció visible de les autoritats respecte a la resta de la població.¹⁷³

Tot seguit, desfilaven els gremis com a representants de l'estructura productiva de la ciutat. Aquests, ho feien amb la seva senyera, indumentària i realitzant les seves danses festives pròpies. Tot i això, cal destacar que la seva posició en el seguici va ser objecte de conflicte, ja que les confraries pretenien ubicar-se el més properes possible a la capçalera per a plasmar la seva importància.¹⁷⁴ Per aquest motiu, les posicions capdavanteres eren ocupades per les corporacions més nombroses com

¹⁷¹ «seda se.s feta la veta la qual ha servit ha destrair lo cavall del senyor archabisbe lo dia que entrà e li fem festa.» Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 108.

¹⁷² Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

¹⁷³ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 314-319.

¹⁷⁴ Cortiella, F.: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 315-316.

els pescadors i els hortolans ¹⁷⁵, els de major prestigi en el subministrament de la ciutat com els carnissers ¹⁷⁶, o els de major importància a nivell de comerç supraregional no agrari com els teixidors o els cuireters ¹⁷⁷. De tal manera, les actes municipals també es fan ressò de la importància d'aquestes confraries. Així, són aquestes les que tenen una major capacitat de contractació de joglars durant les festes ¹⁷⁸.

Per acabar, a la cua de la processó desfilaven els eclesiàstics menors i posteriorment mares, dones i infants amb ciris que també formaven part de la festa pública. D'aquesta manera, la processó estableix de manera visual l'ordre de poder i de les jerarquies socials. A més, també cal posar de relleu la voluntat eclesiàstica de reafirmar la vigència i l'ordre de la societat estamental a la ciutat de Tarragona posant-se al capdavant del seguici i remarcant la seva prevalença sobre l'auge de la municipalitat i també el lloc primer i principal en el pla religiós.¹⁷⁹

Altrament, també cal posar en valor els actes d'atorgament de donatius i presents per part del Consell a les dignitats nobles i eclesiàstiques que acudien a la ciutat. Així, també es posava de relleu la seva posició privilegiada per sobre de la municipalitat i la resta de la societat urbana de manera visual. Per aquest motiu, els presents no només es donaven a monarques i arquebisbes, sinó que, les fonts, ens presenten actes de reconeixement de la posició privilegiada de personatges nobles als que també es donen regals des de la municipalitat. Així, podem observar com en l'arribada d'una duquessa per a l'entrada de l'arquebisbe de 1387, la ciutat ofereix a aquesta un

¹⁷⁵ Bertran, J.: *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.*

¹⁷⁶ Gràcia, E.: *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV.* pàg. 102-105.

¹⁷⁷ Bonet, M.: *La consolidació política i econòmica.* pàg. 151. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp.*

¹⁷⁸ « [...] juglar de Constantí e a sos companyons, los quals han sonat als ortolans, ara en la festa de Santa Tecla proppassada [...] juglar de Riudolms e a sos companyons, los quals han sonat als teixidors e paraires [...] juglar de Reus e a sos companyons, los quals han sonat als cuiraters e assaunadors [...] » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6).* pàg. 181-182.

¹⁷⁹ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla.*

parell de paons ¹⁸⁰; fet que mostra com els donatius no només podien ser en forma d'objecte luxós o en metàl·lic, obrint-se la porta a obsequis en espècie.

Finalment, cal posar de manifest com aquest aspecte representatiu de la piràmide social es representava en els moments culminants de la processó i dels actes de les festes en espais determinats. D'aquesta manera, s'adopten els espais representatius dels poders de la ciutat engalanats per a que els actes teatrals posin el colofó als esdeveniments i permetin un cop més remarcar l'ordre establert a la societat.

D'entre tots els espais de Tarragona, i com a espai per excel·lència cal destacar la catedral de la ciutat, ubicada en el punt més alt de la mateixa. En ella, es custodiava la relíquia de la patrona de la ciutat i es celebraven els actes religiosos de primera instància. Per aquesta raó, les processons trobaven el seu punt i final en un acte espectacularitzat i teatralitzat en l'espai representatiu del poder eclesiàstic de la ciutat. En ells, l'autoritat eclesiàstica mostrava la seva preeminència sobre la municipalitat, o fins i tot sobre les dignitats que efectuaven la seva entrada a la ciutat, sent rebudes pel patriarca al temple de la ciutat.

Imatge 14. Vista del claustre de la Catedral de Tarragona amb la Catedral al fons des de les estances del capítol catedralici.

Foto: Lara, M. (Fons personal).

¹⁸⁰ « [...] parell de pahons, los quals la ciutat presentà a la senyora duquessa [...] » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 112.

Tot plegat, mostra de diverses maneres i amb diversos recordatoris als actes i processons de les festes una organització social feudal i jeràrquica. Per això, es pot afirmar que les festes actuen com a una materialització visual de l'organització i les estructures de poder baixmedieval. La fita, s'aconsegueix així a través d'actes comunitaris que es valen del recurs visual, les escenificacions i la teatralitat per a fer veure a tothom quin és el paper que juga dins el sistema social de la ciutat i la regió.

4.3. La religiositat popular i el predomini eclesial

La preponderància de l'arquebisbe

El paper rector de l'arquebisbe a la ciutat en l'època baixmedieval també havia de quedar patent a les festes. De tal manera, el patriarca i la seu catedralícia, s'asseguren de dotar a les celebracions de nombrosos elements que reivindiquen aquesta posició de lideratge social.

Les ordinacions i regulacions de les festes, s'encarregaven de plasmar, ja en un pla legal, el predomini eclesial al capdavant de les celebracions; les quals ara actuen com a una representació visible de la societat. En aquest sentit, durant els dies de les festes, es desenvolupaven diversos actes protocol·laris que posaven de manifest la primacia eclesiàstica dins de la ciutat. Entre ells, cal destacar l'ordre de fer portar als cònsols la bandera del consell de la ciutat al Pla de la Seu.¹⁸¹ Així, en aquest tipus de pràctiques, s'observa un clar acte de reconeixement del poder arquebisbal i de visualització de la subordinació de la ciutat al patriarca i la seva voluntat. A més, en altres celebracions regulades com l'entrada del senyor de la ciutat, observem també tot tipus de visualitzacions del lloc principal religiós i polític de l'arquebisbe. Per aquest motiu, observem en ells accions com la rebuda de l'arquebisbe per tots els prohoms de la ciutat i els cònsols, que a més, posteriorment havien de prestar-li reverència.¹⁸²

En les processons i actes pròpiament dits, l'arquebisbe i els representants del poder eclesiàstic de la ciutat també ocupaven els espais preeminents de les celebracions. Per aquesta raó, eren ells els encarregats de custodiar l'objecte més sagrat i la raó de ser de la celebració de les festes de la ciutat: la relíquia de la Santa. D'aquesta

¹⁸¹ Bonet, M.: *Dels signes crítics a la revitalització de Tarragona*. pàg. 286-289. a Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*.

¹⁸² Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 35.

manera, les institucions eclesiàstiques es presentaven de manera visual com a instància més valuosa de la ciutat, i com a tal, legitimada com a poder preponderant de la mateixa.

Finalment, la seu arquebisbal també mostrava la seva preponderància amb la capacitat d'establir festivitats. D'aquesta manera, es necessitava el beneplàcit de l'arquebisbe per tal de tirar endavant certs actes festius dins de la ciutat. Aquest fet, reforçava la posició i l'autoritat de la figura del patriarca com a senyor directe de la ciutat. Les fonts, ens presenten així la necessitat d'aquest tipus de permís per a dur a terme festes per motius com el naixement d'un fill del rei ¹⁸³ i establir l'hora i recorregut de la celebració ¹⁸⁴. Així, l'autoritat arquebisbal pretén fer-se veure al capdavant de la piràmide de poder de la ciutat per sobre fins i tot del monarca. Amb aquests drets, el patriarca es reserva la capacitat de decisió sobre les festes en honor al rei i a la família reial, alhora, ell mateix és també l'encarregat de controlar l'àmbit religiós de les mateixes.

Religiositat i devoció popular

La societat baixmedieval es trobava fortament marcada pel sentiment religiós. De tal manera, l'home medieval cercava Déu a través de diversos tipus d'experiències religioses o manifestacions de la divinitat per a establir-hi una connexió directa. Per aquest motiu, s'estructuren un seguit de ritus i pràctiques religioses al voltant d'espais sagrats on es custodiaven relíquies al llarg de l'Edat Mitjana. A partir d'aquests, sorgeixen pràctiques comunitàries de devoció a un sant o a una relíquia que es valen del recurs artístic per a fer arribar a la societat un missatge religiós i moral. Tot plegat, assenta les bases per al desenvolupament de pràctiques comunitàries que acabaran donant lloc a les festes baixmedievals.¹⁸⁵

¹⁸³ « [...] rahó de la nativitat del fill del senyor rey novellament nat, e dar [...] damà al vespre que serà dissabte sien fetes allimares en la dita ciutat e que diumenge primervinent sia feta processó per la ciutat [...] en cas que lo capítol de la seu vulle fer. » Llibre dels consells. 1388-1389 fol. 17v., 18, 19. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (7). pàg. 46-49.

¹⁸⁴ « ço és de la nativitat d'un fyll que la senyora reina ha novellament infantat, que demà si plaurà Deu, e en aquella hora que al sentor archabisbe e capítol determenarà, sia feta processó e solepmna festa [...] » Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 29v., 30 Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.: *Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (7). pàg. 129.

¹⁸⁵ Vauchez, A.: *La espiritualidad del occidente medieval*. pàg. 114-127.

La pràctica religiosa viu un renaixement i impuls durant la segona meitat del segle XIV. El fet, s'explica a través l'augment de les manifestacions religioses a la societat amb actes teatralitzats hereus de la tradició medieval, l'arribada de nous corrents filosòfics i teològics de la mà de l'escolàstica, i una revitalització de la fe cristiana després de la pesta negra propiciada per la catàstrofe.

Les festes de la ciutat de Tarragona van participar activament d'aquests processos. Així doncs, en aquestes, es posa de manifest el caràcter religiós de la societat de l'època a través de diverses representacions de la religiositat. En aquest sentit, es poden distingir diversos àmbits de representació d'aquesta religiositat inherent a les celebracions.

D'una banda, les autoritats pretenen legitimar i reforçar la seva posició privilegiada a través de la religió i la fe cristiana. De tal manera, les festes celebrades a la ciutat de Tarragona durant la segona meitat del segle XIV sempre venen acompanyades d'eucaristies i actes protocol·laris religiosos. A les fonts, podem veure així com les festivitats venen acompanyades d'actes religiosos que reforcen el paper de les autoritats, i entre elles principalment el de l'arquebisbe, com a líders dels fidels i de la comunitat ciutadana de manera pública.¹⁸⁶

Per altra banda, les processons i actes de les festes troben associats a elles tot un seguit d'objectes i indumentàries vinculats a la religiositat i a una manifestació de la mateixa. Així doncs, les fonts ens presenten la compra i despesa d'aquest tipus d'elements que doten d'un caràcter sacre i representatiu de la fe cristiana a l'esdeveniment. Entre ells, podem destacar l'ús de ciris com a il·luminació associada a les processons ¹⁸⁷, o la compra de gramalles per a actes religiosos vinculats a la mort del monarca ¹⁸⁸. A més, no cal oblidar que tot el conjunt d'entremesos i elements

¹⁸⁶ « [...] ciris, [...] que la ciutat dona per acompanyar lo Cors de Jhesu Crist com van a combregar. » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (5). pàg. 145.

¹⁸⁷ « [...] senyals en los ciris de la ciutat, los quals anaren davant lo bras de madona Santa Tecla lo die de la sua festa [...] » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (5). pàg. 70.

¹⁸⁸ « [...] XXX gramalles e XXX caperons de sachs que féu als cònsols e als consellers, com la ciutat féu lo aniversari per la ànima del senyor rey en Pere [...] » Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. Cortiella, F., Sanmartí, M.: *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona* (6). pàg. 107-115.

que participen de la festa, tenen associats un contingut religiós o moralitzant que representa visualment la religiositat de l'època.

Finalment, a la festa, també es feia patent la religiositat popular mitjançant actes de devoció i representacions a les esglésies i parròquies. Aquests, esdevenien així una manifestació de la religió i de la identitat comuna de la ciutat com a cristiana. Tot i que, en elles, cada habitant expressava la seva religiositat i devoció en funció de la seva classe social. De tal manera, es pot intuir que en aquest tipus de celebracions populars religioses, de nou quedava patent la posició que cada tarragoní ocupava dins la societat.¹⁸⁹

La suma de tots aquests elements, fa de la vessant religiosa de les festes un element clau a l'hora de comprendre el funcionament de la societat tarragonina baixmedieval. Així, l'aspecte religiós legitima l'ordre social que representen les festes i plasma les mentalitats compartides de la comunitat que participa de les celebracions d'una manera visual i genuïna.

¹⁸⁹ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

5. UNA PROPOSTA DE SOCIALITZACIÓ: SANTA TECLA ARA FA VII SEGLES

190

5.1. Presentació del projecte: objectius, impuls i estat de la qüestió

Objectius i impuls

Les festes de Santa Tecla a la ciutat de Tarragona han estat i són un esdeveniment marcat de manera especial al calendari per part de la societat tarragonina. Aquest fet les converteix en una de les dates més esperades per part de la població. En aquestes, la població mostra la unió de la comunitat ciutadana de Tarragona i la seva identitat comuna com a tarragonins de manera pública.

Aquesta visió de les festes és ignorada per gran part de la població. Alhora, els seus orígens es desconeixen entre el gruix de la societat tarragonina, la qual viu la festa de manera parcial i com a una tradició en part buida de significat històric. D'aquesta manera, l'objectiu principal d'aquest esforç de socialització és fer arribar la veritable història de l'origen de les festes a la ciutat d'una manera senzilla, didàctica i entenedora que la faci arribar a tots els tarragonins, i tothom aquell qui estigui interessat en les festes de la ciutat; ja estan catalogades com a Festes Tradicionals d'Interès Nacional per la Generalitat de Catalunya.¹⁹¹

A partir de l'explicació de l'origen de les festes i l'arribada de la relíquia de la Santa a la ciutat, es vol fer entendre a l'espectador del film com era la ciutat medieval de Tarragona al segle XIV, la seva societat i les seves dinàmiques i jerarquies a través de la seva expressió a les festes. Així, es possibilita una visió global de la ciutat en una època històricament ignorada per part dels tarragonins; que generalment centren la seva mirada al passat cap a l'antiguitat romana.

També es vol fer entendre com les festes actuals i el seguici popular de la ciutat són un fòssil medieval que ha arribat als nostres dies en forma de tradició sostinguda en el temps. De tal manera, la festa esdevé una memòria activa de la ciutat del segle XIV i la seva societat. Alhora, és remarcable també com les festes medievals tenien altres funcions representatives i de reconeixement dels poders i de les jerarquies de la ciutat;

¹⁹⁰ Accés al documental *Santa Tecla ara fa VII segles*. a través d'internet de manera pública a https://www.youtube.com/watch?v=eltjF_adT9w.

¹⁹¹ Ajuntament de Tarragona: *Santa Tecla Tarragona*.

les quals han deixat diversos testimonis visibles a les festes actuals. Finalment, les caracteritzacions dels elements participants a la festa, així com els espais en el que es desenvolupen, tenen un perquè i un significat que es remunta als orígens de la festa; i que aquest projecte té com a objectiu posar sobre la taula.¹⁹²

El film té un objectiu social clar de donar-li a la festa de Santa Tecla un sentit per a la societat del segle XXI de manera transversal, i independentment de l'edat de l'espectador. Així, es pretén que el destinatari entengui d'on venen les festes de Tarragona i perquè cada setembre la ciutat s'uneix per a honrar la seva patrona i reivindicar la pertinença a la comunitat tarragonina.

El projecte, té una voluntat última de preservar el nostre passat i el nostre patrimoni material i immaterial a través del coneixement de la història de les tradicions. D'aquesta manera, el projecte té una funció social que necessàriament requereix d'una difusió pública i gratuïta que permeti el seu objectiu d'arribar a la societat d'una manera global i àmplia de manera concisa i entenedora.

Per això, el seu impuls s'ha de dur a terme principalment per canals gratuïts i fàcilment accessibles per a la ciutadania. Alhora, aquests han de permetre la redifusió del film entre els propis espectadors i usuaris dels canals i plataformes triats per a la difusió.

A més, cal tenir en compte la finalitat didàctica del film; que pretén socialitzar i donar a conèixer l'origen de les festes de Santa Tecla de manera clara i comprensible per a tot tipus d'edats. Així la manera en la que aquest projecte es presenta ha de poder ser difosa a les escoles i instituts de la ciutat en un format curt, adaptable a les aules, i que tingui la capacitat d'atreure l'atenció dels alumnes.

Estat de la qüestió i dificultats en la difusió de l'origen de les festes

L'arribada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat el 1321, s'ha reinterpretat i estudiat a partir de fonts primàries, les quals testimonien les negociacions, expedició i arribada de la relíquia que dona lloc a les festes patronals, i ha estat objecte de nous estudis i motiu de celebració de jornades commemoratives amb motiu dels 700 anys de l'esdeveniment. Que aquest cop, amb les tesis d'autors com Maria Bonet¹⁹³ o Eduard

¹⁹² Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

¹⁹³ Bonet, M.: *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla*.

Juncosa ¹⁹⁴, sí posen sobre la taula les festes com a reflex de la societat que els hi dona una forma i un sentit a les celebracions. Tot i això, en l'àmbit de la difusió i divulgació, aquests són aspectes que passen per alt davant del gruix de la societat. Alhora, les iniciatives que han intentat posar sobre la taula aquestes narracions i investigacions, com les jornades commemoratives dels 700 anys de l'arribada de la relíquia impulsades per l'ajuntament de Tarragona i la universitat Rovira i Virgili, han tingut un abast limitat i no han aconseguit fer conscient de l'esdeveniment al gruix de la ciutadania.

Aquest abast reduït, s'explica a partir de diverses raons, ja que aquestes iniciatives necessiten una disponibilitat horària i de transport determinades per la necessitat de tenir un horari i un emplaçament determinats. També requereixen d'una difusió activa a través de diversos canals amb una data límit de vigència, i es caracteritzen per tenir aparentment un caire més especialitzat d'abast divulgatiu i didàctic menor. Fent tot plegat que el seu component socialitzador es vegi afectat.

D'aquesta manera, els orígens de les festes de Santa Tecla a Tarragona no han tingut una difusió que hagi arribat de manera eficient a la ciutadania. Alhora el material existent no ha tingut un tractament veritablement de caire didàctic i divulgatiu amb capacitat d'arribar a tots els sectors de la ciutat. A més, en el terreny audiovisual, les referències, documentals i pel·lícules dedicades a la Tarragona medieval són poques, i si ens endinsem en l'àmbit de les festivitats a la ciutat, ja sigui Santa Tecla, o altres festes celebrades a la ciutat, les referències ja són pràcticament desconegudes.

Tot plegat repercuteix sobre l'estat de la qüestió del coneixement de l'origen de les festes de Santa Tecla en l'àmbit de la societat tarragonina, el qual com hem indicat és d'abast reduït.

És per això, que aquest projecte té l'objectiu de capgirar la situació amb una obra dinàmica i entenedora per a qualsevol persona independentment de l'edat o del nivell d'estudis. Així, el film té la intenció de prendre la definició d'obra didàctica i divulgativa en tot el seu sentit. A més, l'obra i la seva difusió no tindrien una data límit de caducitat que limités el seu abast, alhora que el seu visionat no estaria acotat a cap horari ni

¹⁹⁴ Juncosa, E.: *Manifestacions populars i visió política de l'arribada del Braç*.

emplaçament determinat, permetent ampliar considerablement la base social a la que pot arribar.

5.2. Producció del documental, costos i difusió del film

El projecte de “*Santa Tecla ara fa VII segles*”, té l’objectiu d’arribar a la màxima quantitat possible d’espectadors per tal de presentar a la població i a la ciutadania del segle XXI el perquè de les festes de Santa Tecla i el seu origen. Així, és un projecte sense ànim de lucre i amb una funcionalitat social clarament marcada que necessàriament ha de venir acompanyat d’un accés gratuït i flexible. Aquest fet permetrà socialitzar els coneixements històrics que pretén transmetre a través d’un petit film d’uns deu minuts, dinàmic i didàctic.

Producció i finançament

El documental és un projecte de costos reduïts produït a l’àmbit local que permeti un finançament públic sense grans inversions. Aquesta es durà a terme a través de les institucions ciutadanes tarragonines amb compromís social de transmissió i preservació del patrimoni material i immaterial de la ciutat com la Universitat Rovira i Virgili, l’Ajuntament de Tarragona, i/o la Diputació de Tarragona.

La producció del mateix es desenvolupa així a la pròpia ciutat de Tarragona, amb una explicació de l’arribada de la relíquia a la ciutat, el perquè de la mateixa i de com aquesta fossilitza en les festes patronals de la ciutat. Els elements es mostren a través d’una narració pels espais principals de la ciutat medieval de Tarragona que prenen un paper preponderant a la festa. A més, s’acompanyen amb fragments explicatius d’experts en història medieval i en les festes de la ciutat com la doctora Maria Bonet o el doctor Jordi Bertran de manera voluntària.

El film consta de diversos apartats o punts clau interrelacionats entre ells a través de les imatges. S’inicia així amb una introducció i exposició de la importància de les festes de Santa Tecla a la ciutat actual de Tarragona, així com els interrogants que la població té al voltant de l’origen de les festes. Posteriorment, es situa el context històric i situació de la ciutat de Tarragona i la Corona d’Aragó en temps de l’arribada de la relíquia de Santa Tecla a la ciutat. A continuació, s’exposa el procés d’arribada del braç de Santa Tecla a la ciutat i la seva fossilització en les festes de la ciutat, donant resposta a la pregunta de l’origen de les festes. Tot seguit, es pretén fer veure

com eren aquestes festes i com es desenvolupen al llarg del segle XIV que actuen també com a reflex de la societat de l'època. Com a colofó, es presenta l'evolució de les festes al segle XV com a culminació de les festes medievals tarragonines hereves del desenvolupament del segle anterior i marcades per l'aparició de nous entremesos, balls i elements festius. Finalment, s'apunta el desenvolupament de les festes fins als nostres dies i conclusions exposant els objectius del projecte i l'esperit de ser del mateix.

Per tal d'abaratir els costos, la gravació es realitzarà en únicament una jornada des de primera hora del matí, fins a l'hora de caiguda del sol, realitzant-se les entrevistes als experts al final de la jornada per aprofitar a la via pública les millors hores de llum. Així doncs, els costos queden reduïts a la gravació, edició i producció i al material emprat en aquesta, com càmeres i micròfons, sense despeses en documentació gràfica ni en equips d'actors.

D'aquesta manera es permet una despesa reduïda i sostenible per a les institucions que haurien de finançar el projecte. S'ha demanat com a model un pressupost realista a la directora de la producció del projecte material, Raquel Fernández, estudiant de comunicació audiovisual i titulada en grau superior del mateix àmbit. Així, aquest quedaria establert tal i com mostra la següent taula:

	CONCEPTE	COST
GUIÓ, MÚSICA I DIRECCIÓ	- Director, guionista i productor	- 300€/dia 300 €
PERSONAL ARTÍSTIC	- Narrador - Experts en la matèria - Material gràfic emprat	- 50€/dia - 0€/dia - 0€/dia

		50 €
EQUIP TÈCNIC	<ul style="list-style-type: none"> - Operador de càmera - Tècnic de so - Esteticien / maquilladora - Editor 	<ul style="list-style-type: none"> - 180€/dia - 180€/dia - 100€/dia - 250€ <p style="text-align: right;">710 €</p>
ESCENOGRAFIA I ATREZZO	<ul style="list-style-type: none"> - Maquillatge i vestuari (si s'escau) 	<ul style="list-style-type: none"> - 50€/dia <p style="text-align: right;">50 €</p>
ESPAI DE RODATGE	<ul style="list-style-type: none"> - Via pública 	0 €
EQUIPAMENT TÈCNIC	<ul style="list-style-type: none"> - Càmera - Micròfon - Programa d'edició 	<ul style="list-style-type: none"> - Càmera Sony Alpha Ilce 6300: 200€/dia - Pack 2 bateries Dynacore V-Lock D-155MS: 8,36€/dia - Trípod Manfrotto 502HD-546GB: 11,14€/dia - Micròfon inalàmbic de corbata

		<p>Sennheiser EW 100 ENG G3: 11,14€/dia</p> <p>- Micròfon de condensador direccional RODE Videomic Pro: 10€/dia</p> <p>- Final cut pro X: 299,99€</p> <p>540,63 €</p>
DIETES	- Menjar i beure dels treballadors durant els dies de rodatge	- 130€/dia 130 €
ASSEGURANCES	- Assegurances dels treballadors - Assegurances de l'equipament tècnic	- 150€/dia - 100€/dia 250 €
MARKETING	- Promoció a les xarxes socials	- 200€/mes 400 €
TOTAL		2.430,63 €

TAULA: Fernández, R. (2021): Pressupost del projecte *Santa Tecla ara fa VII segles*. Tarragona-UOC.

Difusió del projecte

La difusió del film s'ha de dur a terme per plataformes obertes a tot el públic. A més, aquesta ha de tenir una veritable flexibilitat sense un horari establert i amb capacitat de ser suportada per qualsevol tipus de dispositiu electrònic amb connexió a internet. Així doncs, una possibilitat factible seria penjar el vídeo a una plataforma de difusió de vídeos pública com YouTube a través de la conta de l'entitat o entitats finançadores del projecte, alhora que també podria ser difós a través de les pàgines web de les entitats.

A més, seria convenient una campanya de difusió a través dels comptes oficials de les institucions a les xarxes socials com Facebook, Twitter o Instagram que redireccionessin el visitant al film. Aquestes podrien venir acompanyades fins i tot de promocions pagades durant els dos primers mesos en aquestes xarxes per a afavorir-ne un primer impuls en l'arribada a la ciutadania de manera àmplia.

Per altra banda, un ressò important a les xarxes podria propiciar un afavoriment de la difusió del film a través de notícies als mitjans de premsa tradicional que retroalimentarien l'impuls d'arribada del projecte a la ciutadania. D'aquesta manera, es produiria una difusió sense una data límit de caducitat que generaria una cadena de socialització del coneixement històric de les festes medievals a través del documental ininterromput. Amb aquest sistema es permetria assolir els objectius de maximitzar el nombre de persones al que aquest arriba.

Així, es permetria que la història de l'origen de les festes de Santa Tecla arribi a la societat, i ompli encara més el significat de les festes per a la ciutadania. Reforçant també d'aquesta manera la salvaguarda del patrimoni i de la tradició, que han mantingut vives fins al segle XXI les mentalitats, costums i maneres d'entendre l'existència dels nostres avantpassats d'ara fa VII segles.

6. CONCLUSIONS

Les festes medievals de la ciutat de Tarragona responien a la representació de la societat que les desenvolupa i dona forma al llarg del segle XIV. Així doncs, hem elaborat un anàlisi crític dels elements que presenten les fonts per tal d'extreure de les pròpies festes el seu significat i llenguatge propi. L'estudi del mateix, permet diferenciar un conjunt de singularitats i trets de la societat tarragonina baixmedieval que permeten definir-la i caracteritzar-la.

Un dels elements claus que les festes posen de manifest és l'estructura pròpia de la societat tarragonina baixmedieval. En ella, hi podem observar la vigència de la societat feudal a través de la manifestació dels privilegis de la senyoria de la ciutat. Així, tant reis, com arquebisbes, com fins i tot altres nobles privilegiats dins la societat, es veuen àmpliament reconeguts en diversos tipus d'actes públics durant les festes. A més, el seu prestigi social i posició principal a la societat no només es veuen reflectits a través de la visibilitat destacada i primordial en el decurs de les festes. En aquest sentit, observem com els privilegis es fan visibles en altres àmbits de les festes com els polítics o econòmics. De tal manera, el més alt esglaó de la piràmide social gaudia de l'exempció de pagament de despeses de les festes; que quedaven reservades a la municipalitat, i gràcies a les ordinacions i potestats pròpies, tenien el dret a regular les celebracions.

Tanmateix, també podem observar com la feudalitat queda reformulada durant la Baixa Edat Mitjana. La reestructuració feudal s'observa de manera directa a les festes en l'auge de les oligarquies urbanes i dels poders municipals que representen l'elit ciutadana. Les actes mostren com durant el segle XIV, la universitat acabarà esdevenint el govern efectiu de la ciutat, encarregant-se de la gestió política, financera i militar de la ciutat.¹⁹⁵ De fet, aquest poder creixent, es manifestarà en les festes i en altres àmbits com la competència directa amb l'arquebisbe. En conseqüència, durant les festes, els representants de les oligarquies ocupaven també espais visibles dins de les celebracions; portant la bandera de la ciutat, o el pal·li municipal durant la celebració del Corpus Christi¹⁹⁶. A més, procuraven que la seva posició capdavantera

¹⁹⁵ Bonet, M., Isla, A.: *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp*. (II). pàg. 305.

¹⁹⁶ Cortiella, F: *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana: Tarragona*. pàg. 314-319.

a la comunitat es reflectís en els espais que es duïen a terme els actes de les festes, o en l'engalanament dels espais representatius del Consell com la Casa de la Ciutat.

El reflex de la importància econòmica i social dels gremis com a motor productiu feudal de la ciutat medieval de Tarragona, també quedava reflectit a les festes. En aquest sentit, les confraries van conformar el gruix del seguici de les processons festives de l'època. Així, van ser els encarregats de dotar les celebracions d'un seguici teatralitzat capaç de mostrar a través del recurs visual un missatge religiós i moralitzant adaptat a un caràcter festiu. De tal manera, podem veure en les incorporacions d'oficis l'embrió d'un format festiu lúdic i religiós a través de balls i entremesos que ha arribat fins als nostres dies.

Els gremis actuaven també com a estructures d'agrupació de treballadors en organitzacions que conformaven el col·lectiu d'un ofici determinat amb singularitats pròpies. Aquest caràcter diferenciat de cada estructura gremial, també es veia reflectit a les celebracions. Per aquest motiu, cada confraria tenia la seva indumentària i ball característic, el qual havia de representar orgullosament la seva incorporació dins les celebracions. En aquest sentit, el formar part d'un gremi i visualitzar-se públicament, tot seguit de l'alta societat de la ciutat, era també una mostra del prestigi dels gremis i de la seva importància dins de l'estructura social i econòmica de la ciutat.

Finalment, la resta de la societat també formava part de les festes. De tal manera, també es feien visibles públicament a les processons o a les mostres de religiositat popular de les parròquies; les quals agrupaven també a la població per barris dins de l'estructura urbana de Tarragona. Així doncs, les festes permeten analitzar a través de manifestacions directes, el funcionament social, polític i productiu de la ciutat de Tarragona a la Baixa Edat Mitjana; en una celebració que s'ha mantingut fins a l'actualitat i en la que encara hi perviuen reminiscències d'aquest passat medieval.

Les festes també remarquen de manera visible la manera en que la ciutat de Tarragona volia fer-se veure, és a dir la identitat. Així doncs, en elles, observem diverses manifestacions del sentit comunitari que adopta la població durant la centúria estudiada. Per això, tot i les diferències socials entre els habitants, també durant el segle XIV es gesta un element identitari propi dels tarragonins; el qual es veu reforçat per la voluntat de les autoritats senyorials i municipals de lideratge territorial. D'aquesta manera, s'observa també en aquest període la gestació de la singularitat

tarragonina respecte a l'entorn, que d'altra banda participa també directa o indirectament de les festes amb elements com els joglars de diverses localitats. Aquest fet, s'aconsegueix principalment a través de la teatralitat de les festes i la participació comunitària en les celebracions urbanes. A més, la preponderància territorial que pretén manifestar la ciutat durant les festes, troba un argument de legitimitat en la possessió de la seu arquebisbal com a un element de prestigi i primàcia.

Per últim, també cal posar de relleu la vigència a les festes de tot un seguit d'elements que van determinar l'estructura de les festes al segle XIV. En aquest sentit, ja des d'un moment inicial, les celebracions es doten d'una atmosfera pròpia que ha perviscut en el temps. Així, la música popular, la religiositat de l'època, la teatralitat o el sentit comunitari de les festes, donen als esdeveniments una singularitat pròpia que marcarà el naixement de les festes tal i com les coneixem actualment. Per aquest motiu, cal recalcar la importància de les festes del segle XIV com a embrió d'una estructura i un funcionament del folklore i les celebracions urbanes modernes; que han estat capaces d'evolucionar i adaptar-se a la societat al llarg de 700 anys mantenint la seva essència primigènia.

En conclusió, el conjunt de processos socials, econòmics i polítics que donen pas al període baixmedieval, generen una nova societat que es manté enquadrada en una feudalitat reformulada en diversos aspectes. Aquesta, serà l'encarregada de conformar una identitat, cultura i religiositat pròpia, que es veurà materialitzada i perpetuada en el temps a les festes i celebracions de la ciutat de Tarragona. De tal manera, les festes es convertiran en hereves d'aquesta societat que fa set segles les va gestar i estructurar. En definitiva, a través d'un element tan interioritzat en els tarragonins actuals com les seves festes, i amb l'anàlisi del seu origen i desenvolupament, ens podem apropar d'una manera fidel a com era, com s'estructurava i com funcionava la ciutat de Tarragona durant la segona meitat del segle XIV.

7. BIBLIOGRAFIA

- Peris, S., Icart, J. (1983): *Actes municipals 1358 - 1360, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (2)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona. (Transcripció i traducció del Liber Consiliorum dels anys 1358, 1359 i 1360)
- Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): *Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): *Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): *Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): *Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): *Actes Municipals 1388-1389 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Sanmartí, M. (1991): *Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8)*. Tarragona. Ajuntament de Tarragona.
- Ajuntament de Tarragona (2021): *Santa Tecla Tarragona* (web). Tarragona: Cultura-Ajuntament de Tarragona. a <https://www.tarragona.cat/cultura/festes-i-cultura-popular/santa-tecla> [Consulta: 15-11-2021]
- Alsina, M. A.: La devoció a Tecla a la Tarragona medieval i *La Història de la vida de la protomàrtir santa Tecla, patrona de Tarragona* de Josep Valls. a https://www.academia.edu/27855461/La_devoci%C3%B3_a_Tecla_a_la_Tarr

agona_medieval_i_La_Hist%C3%B2ria_de_la_vida_de_la_protom%C3%A0rtir_santa_Tecla_patrona_de_Tarragona_de_Josep_Valls_http_hdl_handle_net_2445_96843 [Consulta: 2-09-2021]

- Aurell, J. (1994): *Flocel Sabaté “Lo senyor rei és mort! Actitud i cerimònies dels municipis catalans baixmedievals davant la mort del monarca. (ressenya). a Sáez, E. (1994): Anuario de Estudios Medievales. vol. 24, pàg. 1042. Barcelona: Institució Milà i Fontanals.*
- Bertran, J. (2021): *L'entrada del braç de Santa Tecla de 1321: Inici de la teatralitat del cicle de Santa Tecla. El Corpus i les entrades espectacularitzades en la Corona d'Aragó.* a Ajuntament de Tarragona (2021): *Jornades sobre l'arribada del Braç de Santa Tecla Tecla. Enquadrament històric i polític.* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.
- Bertran, J., López Monné, R., Grau, O. (2004): *Les festes de Santa Tecla: Identitats tarragonines.* Tarragona: Arola Editors.
- Blanch, J., Icart, J. (1985): *Arxiepiscopologi de la Santa Església Metropolitana i Primada de Tarragona, 2 vols.,* Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV i Diputació de Tarragona.
- Bolòs, J. (2000): *La vida quotidiana a Catalunya en l'època medieval.* Barcelona: Edicions 62.
- Bonet, M., Isla, A. (2011): *Tarragona Medieval. Capital eclesiàstica i del Camp.* (II) a Pagès, L. et alii: *Història de Tarragona.* Lleida, Pagès editors.
- Bonet, M. (2018): *Los espacios y conflictos de poder en Tarragona.* a Sabaté, F.: *Els espais de poder a la ciutat medieval.* pàg. 83-122. Lleida, Pagès editors.
- Bonet, M. (2021): *Tarragona baixmedieval, espais, societat i poders a la festa de Santa Tecla.* a Ajuntament de Tarragona (2021): *Jornades sobre l'arribada del Braç de Santa Tecla Tecla. Enquadrament històric i polític.* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.

- Conejo, A. (2013): *De cor a sostre. El teginat de la sala del tresor de la catedral de Tarragona.* a *Quaderns del Museu Episcopal de Vic.* vol. 6, pàg. 99-118, Vic: Museu Episcopal de Vic.
- Cortiella, F. (1984): *Una ciutat catalana a darreries de la baixa Edat Mitjana.* Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV.
- Favà, C. (2017): *Imatges per a un culte emergent. Els retaules del Corpus Christi a la Catalunya dels segles XIV i XV.* Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- García de Cortázar, J.A., Sesma, J.A. (2014): *Manual de Historia Medieval.* Madrid: Alianza Editorial.
- Gràcia, E. (2006): *La família tarragonina a la segona meitat del segle XIV.* Tarragona: Arola.
- Isla, A. (2020): *Història Medieval d'Espanya (classes magistrals).* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.
- Jordà, A. (2006): *Història de la ciutat de Tarragona.* Valls: Cossetània Edicions.
- Juncosa, E. (2021): *Manifestacions populars i visió política de l'arribada del Braç.* a Ajuntament de Tarragona (2021): *Jornades sobre l'arribada del Braç de Santa Tecla Tecla. Enquadrament històric i polític.* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.
- Miguel, C. (2021): *La Festividad del Corpus Christi e historia de dicha fiesta.* Concepción (Xile): Universidad Católica de la Santísima Concepción. a <https://www.ucsc.cl/blogs-academicos/la-festividad-del-corpus-christi-e-historia-de-dicha-fiesta/> [Consulta: 28-12-2021]
- Morelló, J. (1995): *Notes sobre el funcionament de la fiscalitat directa a la baixa Edat Mitjana.* a *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics.* pàg. 61-80. a <https://raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/view/211943> [Consulta: 2-09-2021].
- Morera, E. (1982): *Tarragona Cristiana.* Tarragona: Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV.

- Mutafian, C. (1999): *La Catalogne et le Royaume arménien de Cilicie (XIII-XIV siècles)*. a Ferrer, M.T., Coulon, D.: *L'expansió catalana a la Mediterrània a la baixa edat mitjana*, Barcelona: CSIC. pàg. 105-120
- Pons Icart, Ll. (1572): *El libro de las grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa ciudad de Tarragona*. Lleida: Pedro Robles y Juan de Villanueva. a <https://digibug.ugr.es/handle/10481/50628> [Consulta: 5-09-2021]
- Recasens, J.M. (1975): *La ciutat de Tarragona. vol. II*. Barcelona: Barcino.
- Sánchez Real, J. (1949): *La entrada del brazo de Santa Tecla en Tarragona*. a *Boletín Arqueológico*, núm. 26-28, pàg. 166-171. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarraconense. a <https://raco.cat/index.php/ButlletiArq/article/view/334498> [Consulta: 29-11-2021]
- Sánchez Real, J. (1951): *El escudo de Tarragona*. a *Boletín Arqueológico*. núm. 33. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarraconense.
- Sabaté, F. (1994): *Lo senyor rei és mort!: actitud i cerimònies dels municipis catalans baix-medievals davant la mort del monarca*. Lleida: Universitat de Lleida.
- Sabaté, F. (2015): *Medieval Urban Identity: health, economy and regulation*. Cambridge: Cambridge scholars publishing. a https://www.academia.edu/18045255/Medieval_Urban_Identity [Consulta: 19-05-2022]
- Vauchez, A. (1985): *La espiritualidad del occidente medieval*. Madrid: Cátedra.

8. ANNEXOS

Annex 1:

NOTICIA	COSTS O/DADES ECONÒMIQUES	ANÀLISI	REFERÈNCIA	ALTRES DADES RELLEVANTS I INTERPRETACIÓ
<p>Dijous a sis de desembre [...] sobre el preu de les carns [...] Fou acordat que sigui afegit a la lliura del moltó un diner i que es talli d'aquí a Carnestoltes a dotze diners la lliura de moltó amb la imposició [...] pel que fa a altres carns que no s'hi afegeixi res.</p>	<p>Augment del preu de la carn per a la recaptació durant el Nadal i el Carnestoltes.</p>	<p>Cerca de recaptació en les despeses festives i d'omplir el rebost per a fer front a l'hivern dels habitants de la ciutat per tal de fer front a les despeses de guerra i als pagaments requerits pel rei en el marc de la Guerra dels Dos Peres (1356-1369).</p>	<p>Llibre dels consells. 1358 fol. -10v, Peris, S., lcart, J. (1983): Actes municipals 1358 - 1360, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (2). pàg. 45.</p>	<p>Evidència de la celebració del Nadal i festivitats com el Carnestoltes tot i els temps de guerra, en aquest moment sense grans afectacions visibles a la ciutat, els quals són evidenciats a les actes amb reclames del rei i l'arquebisbe d'avançar pagaments (els quals són reconeguts i acceptats pel consell) i diverses recaptacions municipals juntament amb despeses en armament i defensa de la ciutat. A més, les festivitats litúrgiques esdevenen la</p>

				marca dels terminis a les mesures preses pel consell municipal.
Dia vuit d'abril [...] Fou determinat [...] que es facin els estatuts i ordinacions de les regateres, perquè no hosing comprar cabrits, gallines, ous perdius, conills, formatges ni cap altra caça fins que el Cos de Nostre Senyor Jesucrist sigui elevat en la Missa Major [...]	Incapacitat de compra de carn o productes produïts per animals durant la Quaresma per part de les regateres, encarregades de revendre i distribuir els productes.	Intent de regulació del consum de carn durant la Quaresma des d'unes autoritats cristianes influïdes pel senyor de la ciutat, el qual és una alta autoritat eclesiàstica com l'arquebisbe metropolità.	Llibre dels consells. 1360 fol. 38v., Peris, S., Icart, J. (1983): Actes municipals 1358 - 1360, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (2). pàg. 175	Evidència del seguiment en bloc per part de la comunitat de les normes religioses dictades per l'Església. Així doncs, la Quaresma i el consum de carn durant la mateixa es troben regulats per la llei dictada pel consell municipal com òrgan representant de la comunitat, la qual es prepara en conjunt per a celebrar la Pasqua.
Diuenge dia 7 de gener, [...] En aquest Consell fou ordenat que, des d'ara, cada any, el diuenge després de la festivitat de l'Epifania es facin i s'eligeixin els cònsols, els	(-)	Evidències del seguiment del calendari litúrgic com a guia per a establir els actes polítics i públics, alhora que es deixa entreveure la celebració de la festivitat de l'Epifania ja a la	Llibre dels consells. 1369 fol. 3, Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de	Evidència de la celebració de la festivitat de la Epifania per part de la comunitat tarragonina de la segona meitat del segle XIV, la qual es vincula a l'adoració dels Reis Mags, sent

mostassafs i l'obrer [...]		segona meitat del segle XIV.	Tarragona (3). pàg. 20.	una festivitat que arriba als nostres dies. A més, s'estableix com a data d'elecció dels càrrecs un cop passades les celebracions del Nadal, deixant entreveure també la celebració d'esdeveniments durant aquestes ja siguin públics o privats.
Cònsols, mostassaf i obrer juraren davant els quatre Sants Evangelis de Déu que ells, en allò que fa referència als deures per als quals havien estat elegits i creats es comportarien bé i legalment [...]	(-)	Ús dels Evangelis i la Paraula de Déu com a element sagrat que funciona alhora com a codi legal i moral.	Llibre dels consells. 1369 fol. 4v., Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3). pàg. 25.	Els textos religiosos, i en aquest cas concret els Evangelis que narren la vida de Jesucrist, determinen a la Tarragona de l'època medieval la manera d'actuar i els protocols a seguir en actes polítics i públics i festivitats, sent la religió una autoritat alhora moral i judicial.
Dissapte, a .xxiii. del mes de setembra, l'any damunt dit, festa	(-)	Caracterització de Santa Tecla com a "Madona" i "Cors sant de la	Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 15, Peris, S., Cubells,	Evidència de la celebració de les festes de Santa Tecla a la ciutat,

<p>de la madona santa Tecla, prothomàrtir, e cors sant de la Ciutat de Tarragona, fo ajustat e celebrat, en la Sala del Consell de la dita Ciutat, Consell General per grans feynes de la Ciutat [...]</p>		<p><i>ciutat'</i>, deixant veure el seu caràcter de patrona de la ciutat, alhora que el dia 23 de setembre ja es troba marcat com a "<i>fiesta de la madona santa Tecla</i>".</p>	<p>J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3). pàg. 81.</p>	<p>sent aquesta la patrona de la ciutat. Tot i això, la situació desesperada de la ciutat en un regne sumit en guerres i grans caresties que donen lloc a la pressió fiscal dels òrgans jurisdiccional i a les accions vandàliques dels sectors més afectats, donant lloc a problemàtiques que són tractades pel consell municipal tot i ser la festivitat patronal.</p>
<p>[...] Fo ajustat e celebrat Consell General [...] per una lletra real que mossèn En Galceran d'Angola, vicari del Senyor Arcabisbe, havia presentada per lo fet dels homenatges. [...] Sia trasmès un missatger de part de la Ciutat</p>	<p>Pagament de dons, moneda i altres coses no especificades a canvi de l'absolució i de reconeixement de l'arquebisbe com a autoritat després de la insubordinació.</p>	<p>Reconeixement social per part del consell municipal com a representant dels habitants de Tarragona de la figura del Arquebisbe, la qual es troba per sobre de la resta de la societat, sent aquest definit com a "<i>Reverendíssim</i>"</p>	<p>Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 39, 39v., 40, Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3). pàg. 133-135.</p>	<p>Retorn al reconeixement de l'autoritat de l'arquebisbe de Tarragona després dels plets succeïts entre la ciutat i l'autoritat eclesiàstica. Aquesta subordinació es veu representada en els donatius a l'arquebisbe i la seva</p>

<p>Avinyó, que se'n vaja ab lo legat de Nostre Senyor lo Papa, per haver la absolució general del entredit [...] sobre els afers i negocis que dita ciutat porta o té amb el reverendíssim Senyor Arquebisbe. [...] dar dons, moneda e altres coses [...]</p>		<p>al qual la ciutat deu i ha de retre homenatge.</p>		<p>caracterització com a "Reverendíssim" inèdita a les fonts durant els temps de pugna institucional.</p>
<p>Dijous, dia 13 de juny, [...] es congregaren els venerables infrascrits per raó d'una lletra enviada als venerables cònsols per l'Il·lustríssim Senyor Rei, perquè rebessin com a Veguer Reial el Venerable Pere d'Avinyó. I també perquè el venerable Galzeran d'Anglesola, veguer general del Reberend Senyor Arquebisbe havia</p>	<p>Despeses de la recepció i presentació dels nous càrrecs no especificades.</p>	<p>Celebració d'un acte polític de presentació i de recepció del nou veguer nomenat pel rei, el qual ve acompanyat de solemnes "protestacions" enteses com als greuges i estat de les coses amb que aquest es trobarà.</p>	<p>Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 48, Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3). pàg. 151.</p>	<p>El sistema piramidal de submissió al poder queda culminat a la ciutat de Tarragona d'una manera dual i prou equilibrada entre l'arquebisbe i el monarca, els quals tenen capacitat de nomenament d'un veguer cadascun. Així doncs, els habitants de la ciutat es troben sotmesos a una doble autoritat a la que han de retre reconeixement de manera igualitària.</p>

<p>atorgat al Venerable Berenguer de Requesens al vicariat arxiepiscopal.[...] Recepció e presentació de mossèn en Berenguer Requens, [...] sien fetes protestacions als dits mossens.</p>				
<p>Divendres, a .vi. del mes de juliol. [...] La qual proposició fou feta per tot l'onrat consell unanimitat, fo feta la determinació següent: En nom de déu sia, e de madona santa Maria e de madona santa Tecla, cors sant de Terragona.</p>	(-)	<p>Ús de la benedició i voluntat de Santa Tecla, patrona de la ciutat, com a legitimitadora de les decisions preses pel consell al nivell de Déu i de la Mare de Déu</p>	<p>Llibre dels consells. 1374-1375 fol. 51, 51v., Peris, S., Cubells, J., Icart, J. (1984): Actes municipals 1369 - 1374-75, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (3). pàg. 156-157.</p>	<p>Reconeixement de Santa Tecla com a patrona de la ciutat i "<i>cors sant</i>" de Tarragona, reivindicant-se la seva importància amb una equiparació en la categoria de madona amb la Mare de Déu.</p>
<p>Dilluns a XXIII dies de març de MCCCLXXX tres [...] elegir e crear cònsols com l'offici dels dits cònsols espiràs per rahó de la festa de Pasqua</p>	(-)	<p>Ús de la festa de Pasqua com a data de referència per a l'elecció dels cònsols, celebrant-se aquesta en la festa més important de la</p>	<p>Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 1 i 2, Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de</p>	<p>Cal destacar que la festa senyalada ve determinada per una autoritat aliena a la ciutat com és el duc, mostrant la Pasqua i la Resurrecció de</p>

<p>de Nostre Senyor proppassada, [...] segons ordinacions fetes per lo senyor duch en la dita ciutat, que cascun any en l'endemà de la dita festa de Pasqua se hajen a crear cònsols novells.</p>		<p>crisiandad i després de la mateixa un cop passada la festividat.</p>	<p>documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàgs. 49-51.</p>	<p>Jesucrist com a una festa que marca un abans i un després en el calendari de festes ja no només de la ciutat, sinó de tota la regió, de la Corona d'Aragó o fins i tot de la Crisiandad occidental.</p>
<p>Encara lo damut dit honrat Consell volch, declara e determena que tota aquella quantitat de moneda que serà dada per amor de Déu en la caritat per la dita ciutat feta en lo dimecres de la Setmana Santa, segons que es acostumat cascun any, axí en pa com en diners, que per la dita ciutat fos pagada e satisfeta.</p>	<p>Pagament d'ajudes en metàlic i en aliments no especificats.</p>	<p>Celebració d'actes de caritat durant les festivitats litúrgiques com la Setmana Santa que fan la festividat extensible a tots els sectors de la societat. A més, la Setmana Santal es mostra com una festividat que es celebra de manera àmplia evidenciant-se ja actes el Dimecres Sant que s'allarguen fins passada la Pasqua, quan s'estableix l'elecció de nous cònsols i la ciutat torna a la seva</p>	<p>Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 1, 2, 30 i 31 Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàgs. 49-51.</p>	<p>La ciutat medieval sorgida després de la mal anomenada crisi del segle XIV que ve acompanyada d'epidèmies i una primera caiguda econòmica, genera una nova societat en la que sorgeixen noves iniciatives de caritat amb accions socials sufragades pel poder municipal en dates i festivitats senyalades que facin extensible la celebració a tota la població, seguint-se també la tradició medieval feudal i</p>

		activitat habitual.		vassallàtic, sent el consell el representant i l'autoritat directa de la comunitat sobre la qual regeix, havent de garantir així la seva supervivència.
[...] Los quals consellers juraren en poder del scrivà del dit consolat als Sants Quatre Evangelis de Nostre Senyor, de les lurs mans corporalment tocats.	(-)	Ús d'objectes sagrats com a garantia de fidelitat i jurament, esdevenint així les relíquies i les sagrades escriptures elements centrals en els actes festius, públics o polítics de la ciutat.	Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 3 i 4r, Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 52.	L'ús de relíquies i el jurament davant els evangelis en els actes polítics, públics i festius segueix la tradició feudovassallàtica medieval de jurament tocant personalment l'objecte sagrat. Tot i això, i traslladat a l'àmbit públic, l'ús de les relíquies i les escriptures sagrades segueixen estant presents en les festivitats com les festes de Santa Tecla del segle XXI.
Dimarts a XXXI die e darrer del mes de març [...] [Donatiu o	Cent florins i una copa amb valor d'entre 10 i 12 florins.	Reconeixement públic i polític de la ciutat vers la visita de la	Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 4v., 5, Cortiella, F.,	Cal destacar que el donatiu que la ciutat dona a un monarca

<p>present al rey de Armínia que entrà en la ciutat]. A la proposició feta de la venguda novellament del rey d'Armínia qui entrar deu novellament en la ciutat que per rahó de sua entrada li sia fet so per la ciutat [...] sien donats per dita ciutat cent florins e huna copa o got de valor de X en XII florins, e que los dits cònsols puxen manlevar la dita moneda d'aquelles persones que ls serà vigares.</p>		<p>mateixa per part del rei d'Armínia Lleó V. Així doncs, l'entrada d'un monarca a la ciutat ve acompanyada d'un reconeixement públic i d'un present o donatiu que ratifica aquest reconeixement de l'autoritat, ja sigui fins i tot amb un monarca aliè al sobirà del territori catalanoaragonès .</p>	<p>Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 54.</p>	<p>estranger d'importància menor és infinitament reduït vers el donatiu que es dona als reis de la Corona d'Aragó. Tot i això, és destacable que el rei d'Armènia visiti la ciutat, ja que fou la monarquia armènia la que a inicis de segle va donar les relíquies de Santa Tecla a la ciutat, evidenciant-se un manteniment de les relacions entre regnes tant polítiques com comercials, i una vinculació de la monarquia armènia amb la ciutat de Tarragona que es manté vigent més de mig segle després.</p>
<p>Dimecres a XV dies del mes d'abril any del Senyor MCCCLXXXIII [...] A la proposició feta per part de la</p>	<p>400 florins d'or i una copa daurada de valor no especificat.</p>	<p>Reconeixement públic i polític de la ciutat a l'entrada dels reis de la Corona d'Aragó a la mateixa.</p>	<p>Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 8v., 9, 10 , Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-</p>	<p>El donatiu rebut per la reina catalanoaragonesa a quadruplica el donatiu donat en unes dates similars al rei</p>

<p>ciutat sobre la venguda que lo senyor rey e la senyora reina deuen fer no ellament en la ciutat de Terragona quina festa serà feta a la dita senyora reina per la sua entrada novellament fahedora, fon declarat e determenat per lo dit honrat Consell que la dita festa fos feta a la dita senyora reina aytant honorablement con fer se puga, en tal manera que sia honor a la ciutat e als dits senyor rey e reina vinga en pler e en grat.</p> <p>A la proposició feta qui.n do serà fet per la ciutat a dita senyora reyna per la novella entrada per ella fahedora, fon declarat e determanat que a la dita senyora sien donats</p>		<p>Cal destacar que aquesta ve acompanyada d'una festivitat local que permet la visibilitat del reconeixement de la població a l'autoritat dels monarques que ve acompanyat de presents i donatius quantiosos.</p>	<p>79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Ajuntament de Tarragona. pàg. 59.</p>	<p>d'Armínia, alhora que els actes festius en aquest cas queden especificats i registrats a les actes de la ciutat, mentre que en el cas anterior només es registraven els dots que la ciutat donava.</p>
---	--	--	--	---

CCCC florins d'or d'Aragó ab una copa daurada.				
Dilluns a XX dies del mes de abril [...] com és a tuyt notori que lo senyor rey e la senyora reyna deuen entrar en la ciutat, e los cònsols no sien vestits axí com deuen, perquè plàcia al Consell que los dits cònsols es deguen vestir ara en la festa de la dita senyora e que.ls sien donades de present les XV lliures axí com als altres cònsols hacian cascuns anys en la festa de Nadal [...] que los dits cònsols se faceb les dites robes e que.ls sien donades les dites XV lliures e que les dites robes sien de mellines ho de florentí o d'altre drao qui valega lo fort d'aquells [...],	XV lliures a cada cònsol avançant la paga de Nadal per a fer-se vestits per a la festa de vinguda dels reis de la Corona d'Aragó.	Evidència d'un ritual propi en els entorns de la monarquia que ha de ser respectat pels municipis. Així doncs, la ciutat no repara en despeses per a fer de l'estança dels monarques una estança plaentera, cuidant meticulosament fins i tot la vestimenta dels cònsols de draps de luxe sufragades per la pròpia caixa de la ciutat.	Llibre dels consells. 1383-1384 fol. 10v i 11 , Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Ajuntament de Tarragona. pàg. 62.	Les grans despeses es sufraguen amb diners de la caixa municipal, a més, es tenen fins i tot controlats els terminis per a tenir els vestits fets, que un cop més es marquen segons el calendari litúrgic en la festa de la cinquagema.

los altres cònsols sdevenidors s'agen a fer en la dita festa de cinquagema los dits vestits.				
En metre encuns lo cavall dels pellicers e messiò d'aquells qui y obraren e claus e hòmens qui la aportaren, e açò per la festa que la ciutat feya per la entrada de la senyora reyna, cent quatre sous. [...] Revinença dels bordons de la dita ciutat en què aportaren lo pali damunt la dita senyora com entrés en la dita ciutat, trenta-tres sous. [...] Fer adobar la bandera de la dita ciutat, e en agranar, e fer espedragar alguns lochs de la dita ciutat; e per fer portar los bordons als sants e de tornar a la	104 sous. 33 sous. 8 sous, 2 diners. 23 sous. 85 sous, 9 diners. 56 sous, 6 diners. 11 sous. 56 sous, 6 diners. 79 sous, 6 diners. 8 lliures, 28 sous, 7 diners. 55 sous, 6 diners. 35 sous, 2 diners. 9 sous. 11 sous. 11 sous. 16 sous, 6 diners.	Grans despeses de la festa en honor a la visita i entrada de la reina a la ciutat de Tarragona.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 92-96.	Importància dels joglars com a entreteniment a les festes, sent aquests un percentatge molt important de les despeses.

<p>casa del consell, entre tot huyt sous, II diners. [...]</p> <p>VIII somades de jonch que sagà e portà en la ciutat, per anjoncar los carrers de la ciutat per los lochs hon davia passar la senyora reyna, XXIII sous. [...]</p> <p>Juglars de Valls, los quals sonaren tres dues en la festa que la ciutat féu per la entrada de la senyora reyna, [...] seria entre tot huytanta-cinch sous, IX diners. [...]</p> <p>Juglars del loch de Constantí, [...], és entre tot, cinquanta-sis sous, VI diners. [...]</p> <p>Cornamuser, lo qual sonà ensemps ab los juglars de la dita ciutat, com la senyora reyna entrà en la ciutat, onze sous.</p>	<p>11 sous</p> <p>TOTAL: 43 LLIURES, 2 SOUS, 8 DINERS</p>			
--	---	--	--	--

<p>[...] Juglars de la Selva, [...], seria entre tit, cinquanta-sis sous, VI diners.</p> <p>[...] Juglars del loch de Riudoms, [...], qui és entre tot setanta-nou sous, VI diners.</p> <p>[...] Juglars de la vila de Muntblanc, [...], qui seria entre tot huyt lliures, XVIII sous, VII diners.</p> <p>[...] Juglars del loch del Catlar, [...], seria entre tot cinquanta-cinch sous, VI diners.</p> <p>[...] XXXV somades de rama que tallaren e aquelles feren portar en la ciutat per posar aquella per les places i carrers, hon passàs la senyora reyna trenta-cinch sous, II diners.</p> <p>[...] Clots hon fos</p>				
---	--	--	--	--

<p>posada rama, com la senyora reyna devia entrar en la dita ciutat, [...] fan nou sous. [...]</p> <p>Voladors que feren de foch gresch con la senyora reyna entrà en la dita ciutat, XI sous. [...]</p> <p>Loguer del mul e la messió d'ell i del dit mul, XI sous. [...]</p> <p>Cascavells de loguer que materen en los cavallets, qui són XVI sous, VI diners. [...]</p> <p>rama que tallaren de l ort seu e posaren aquella per alguns lochs de la dita ciutat, hon la dita senyora devia passar, XI sous.</p>				
<p>e açò per ciris e candeles, les quals ha dades a la ciutat [...] XXI ciri de la dita ciutat, los quals</p>	<p>8 lliures, 7 sous</p>	<p>Despeses municipals en els ciris i espelmes de la processó celebrada durant la festivitad de</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de</p>	<p>La celebració del Corpus Christi sembla per les fonts estar basada en una processó per la</p>

<p>serviren per a la festa de Corpus Cristi, [...] IX onzes de cera, [...] VIII caneles que serviren al pali e a les ordes per acompanyar la professó a la dita festa, [...] V lliures de cera blanca, ço és, cirers e caneles [...]. Suma que serien entre tot huyt liures, VII sous.</p>		<p>Corpus Christi pels carrers de la ciutat.</p>	<p>Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 106.</p>	<p>ciutat acompanyada per ciris i espelmes.</p>
<p>Hisqueren a carrera al rey d'Armínia, com entrà en la dita ciutat: [...] VIII bèsties, [...] tots los juglars damunt dits, e açò per tal com acompanyaren lo rey d'Armínia com se'n anà e li anaren sonant davant cavalcant per VI muls. [...] Suma que seria tota la quantitat, quaranta-tres sous.</p>	<p>43 sous</p>	<p>Despeses de l'entrada del rei d'Armínia a la ciutat de Tarragona en dates similars a la de la reina.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 106-107.</p>	<p>Les despeses en comparació a la festa d'entrada de la reina de la Corona d'Aragó a la ciutat son àmpliament més reduïdes. Un cop més, els juglars esdevenen figures claus de la mateixa.</p>
<p>Juglars de</p>	<p>2'5 florins d'or</p>	<p>Despeses de la</p>	<p>Assentaments</p>	<p>Veiem un cop</p>

<p>Costantí, los quals havien logats per sonar a tots los officis conjuntament lo gorn de madona Santa Tecla, entre tots tres, dos florins e mig d'or d'Aragó.</p>	<p>d'Aragó</p>	<p>ciutat en joglars per a les festes de Santa Tecla.</p>	<p>dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 109.</p>	<p>més com els joglars són un element central en els oficis i celebracions festives públiques de la ciutat. Cal destacar que tots els actes de les festes són identificats com a oficis, sent aquest nom persistent a les festes actuals.</p>
<p>Trenta alves de drap de lana, les quals prengueren per les robes dels juglars de la ciutat, los quals han acostumat de vestir tots anys en la festa de Nadal, [...] qui leven a eaó de XVIII sous per alva. [...] Juglars de la ciutat [...] en la festa de Nadal. [...] trompador, [...] tabaler, [...] cornamuser, [...]</p>	<p>18 sous per alva (30 alves) = 27 lliures 18 lliures, 16 sous, 6 diners 14 sous TOTAL: 46 LLIURES, 10 SOUS, 6 DINERS</p>	<p>Despeses de la ciutat per al equipament dels juglars de la ciutat, i per al pagament d'aquests.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1383-1384. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1985): Actes Municipals 1378-79 - 1383-84, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (4). Tarragona. Ajuntament de</p>	<p>L'alt cost de les despeses en joglars per a la festa de Nadal i les seves vestimentes noves i cobertures i decoracions dels instruments, donen testimoni de la importància que pren a la ciutat la nativitat de Crist que ve acompanyada novament de celebracions festives públiques</p>

<p>xeramiller, [...] custures obs les averies de les sues robes, [...] dehuyt lliures, setze sous, VI diners.</p> <p>[...]</p> <p>Cubertes e los senyals dels tabals de la ciutat, [...] XIII sous.</p>			<p>Tarragona. pàg. 114-115.</p>	<p>basades en l'animació i la música dirigida pels joglars.</p> <p>Cal destacar com podem observar el tipus d'instrumental i equipament dels grups de joglars, amb trobadors encarregats de cantar, timbalers (tabal-timbal), cornamusers (cornamusa) i xeramiller (xeremies).</p>
---	--	--	---------------------------------	--

<p>Los menestrals demanen que la ciutat pach los juglars lo dia del Corpus Christi. És estat declarat e determanat per lo dit honrat Consell que la ciutat pach los juglars e que tots los menestrals e aquells qui balleran, facen tots una dança per tal que ramor no.s pugués metra entre ells.</p>	<p>Pagament indeterminat als joglars que acudien a la ciutat per la festa de Corpus Christi</p>	<p>Aprovació a demanda dels menestrals de la ciutat del pagament de joglars per a la festa de Corpus Christi, en la qual a més, aquests s'uneixen als joglars per a realitzar una dansa festiva.</p>	<p>Llibre dels consells. 1384-1385 fol. 10v i 11 i 12 , Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 32.</p>	<p>A banda de les processons litúrgiques evidenciades per les despeses de ciris anteriorment esmentades, la festa de Corpus Christi arriba a tota la població, destacant-se en aquests cas els menestrals de la ciutat, amb danses festives i joglars, tenint la festa un doble caràcter religiós i</p>
--	---	--	--	---

				lúdic. A més, es destaca que amb celebracions festives d'aquest tipus, s'apaivaguen les queixes dels menestrals, evitant remors.
A la proposició feta de les missions que s'hauran a fer en la festa de Madona Santa Tecla, és estat declarat e determanat per lo dit honrat Consell que los cònsols hi facen he y administren aquelles missions que y serà mester ni necessàries.	Despeses indeterminades	Autorització als cònsols per a gestionar les despeses de les festes de Santa Tecla.	Llibre dels consells. 1384-1385 fol. 19 i 20r , Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 43.	Les màximes autoritats ciutadanes concretades en la figura dels cònsols, i amb el suport del consell municipal, són les encarregades de gestionar les despeses generades per les festes, per tant, podem observar com el consolat de la ciutat és la institució encarregada d'organitzar els actes de les festes, ja que són qui ha de dirigir els recursos.
Juglars del loch de Riudoms, los quals han sonat en la festa del Corpus Cristi, ací a la ciutat, XXXVI	36 sous, 6 diners. 23 sous. TOTAL: 2 LLIURES	Despeses de la ciutat en juglars per a la festa de Corpus Christi de 1834.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de	Veiem en els comptes de la clavaria de la ciutat les despeses dels juglars

<p>sous, VI diners.</p> <p>Juglars del loch del Caslar, per ço com lo dia de la festa de Corpus Cristi sonaren ací en la dita ciutat e despengueren entre lo loguer e messió lur, XXIII sous.</p>	<p>19 SOUS 6 DINERS</p>		<p>Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 54-55.</p>	<p>anteriorment esmentats que havien de tocar i dansar a la ciutat per a la festa del Corpus Christi.</p> <p>[les despeses en joglars es repeteixen de nou els anys posteriors amb xifres similars]</p>
<p>Dats a.n Pere Salvador, seller e açò per tal con ha fets sexanta senyals en los ciris de la ciutat, los quals han servit en la festa de Corpus Cristi ara pus propassada, qui a raó de II diners per senyal munten X sous.</p>	<p>10 sous.</p>	<p>Despeses de la ciutat en marcar i decorar els ciris per als actes litúrgics de la festa de Corpus Christi.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 55.</p>	<p>Podem veure com en la festa de Corpus Christi, els detalls i la cura dels actes litúrgics com misses i processons on es necessiten ciris, són portats fins a l'últim detall com en termes decoratius dels ciris.</p>
<p>Dats a.n Francesch</p>	<p>11 sous.</p>	<p>Despeses en les cordes dels</p>	<p>Assentaments dels comptes de</p>	<p>Les celebracions litúrgiques</p>

<p>Çabater, los quals ha bestrets en comprar cordes de budell e donà a beure lo matí de la festa del Cor de Déu a alguns joves qui anaren sonant davant lo Cor de Déu, XI sous.</p>		<p>instruments i en la beguda per als músics que acompanyen la processó de la festa del Sagrat Cor de 1384.</p>	<p>la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 55.</p>	<p>posteriors a la Pasqua, no queden reservades únicament a la festa del Corpus Christi, sinó que la ciutat celebra actes i processons a altres festes com la festa del Sagrat Cor o la Pentecosta. [les despeses es repeteixen de manera similar en els anys posteriors]</p>
<p>Dats a.n Guillemó Esteve, ortolà de la dita ciutat, per sis somades de gonch que féu portar la vespre de Madona Santa Tecla, a raó de III sous la somada, fan XVIII sous.</p> <p>Dats a.n Ferrer Totesaus IIII sous per una somada de rama que aportàla vespre de madona Santa Tecla, de la qual enramaren la</p>	<p>18 sous 4 sous TOTAL: 1 LLIURA 2 SOUS</p>	<p>Despeses de la ciutat en jonc per a les festes de Santa Tecla.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de</p>	<p>Tal i com es mostra en altres ocasions, el jonc i les branques eren elements centrals de la decoració dels carrers i punts emblemàtics de la ciutat com l'ajuntament en els actes festius.</p>

casa de la ciutat.			Tarragona. pàg. 62-69.	
Dats Francesch Çabater, mercader e ciutadà de la dita ciutat, XI sous, los quals bestragué en donar de beure de matí a aquells joves qui sonaren lo die de madona Santa Tecla davant lo seu bras.	a.n 11 sous.	Despeses en la beguda dels músics que acompanyaven al braç de Santa Tecla.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 65.	Evidència de la celebració ja al segle XIV de la processó del braç de Santa Tecla, sent la relíquia del braç l'element litúrgic venerat en processó. A diferència de l'actualitat (quan la processó és a la tarda), aquest era portat per la ciutat pel matí del dia de la festa de Santa Tecla.
Dats Francesch Çabater e a.n Pere Plana, çabaters, [...] XXV solidos, los quals bestragueren e donaren als juglars dels lochs de Riudolms per ço com sonaren en la dita ciutat lo dia de la festa de madona Santa	a.n 25 sous	Despeses de la ciutat en joglars per a la festa de Santa Tecla.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de	Podem extreure la conclusió que els joglars de Riudoms foren els joves anteriorment esmentats en la notícia en la que el mateix Francesc Sabater subministra la beguda als joves que tocaven amb el braç de Santa

Tecla.			l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona. (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 68.	Tecla. Així doncs, podem veure com la processó tenia un ambient festiu tal i com passa a l'actualitat pel fet d'estar acompanyada per música de joglars. [les despeses són similars de manera anual i es repeteixen als llibres de comptes posteriors]
Dats a.n Pere Salvador, seller, per ço com ha fets alguns senyals en los ciris de la ciutat, los quals anaren davant lo bras de madona Santa Tecla lo die de la sua festa, per ses treballs, ll sous.	2 sous	Despeses de la ciutat en la decoració dels ciris de la processó del braç de Santa Tecla.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona. (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 70.	Els ciris també formaven part de la processó del braç de Santa Tecla, tal i com observem en altres processons litúrgiques com la del Corpus Christi. Així doncs, podem observar en la processó del braç de Santa Tecla una doble vessant litúrgica i festiva.
Dats als juglars	18 lliures, 16	Despeses anuals	Assentaments	Cal destacar que

<p>davall escrits les quantitats següents, les quals per la ciutat los són acostumades de donar soldada en les festes de Nadal primeravinent: [...] XVIII lliures, XVI sous, VI diners.</p>	<p>sous, 6 diners</p>	<p>per a l'equipament i serveis dels joglars de la ciutat donats per Nadal, sent de nou el calendari litúrgic la base per a establir o pagaments o actes.</p>	<p>dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 72.</p>	<p>aquest acte es repeteix de manera anual, tal i com indica la notícia i com hem vist anteriorment.</p>
<p>Juglars de la vila de Valls [...], aytant com estigueren a la ciutat lo die de la festa de madona Santa Tecla, [...] XXXV sous.</p> <p>Juglars del loch del Castlar lo die de la festa de madona Santa Tecla XX sous.</p> <p>Juglars del loch de Constantí lo die de la festa de madona Santa</p>	<p>35 sous 20 sous 20 sous TOTAL: 3 LLIURES 15 SOUS</p>	<p>Despeses de la ciutat en joglars per a la festa de Santa Tecla.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1384-1385. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de</p>	<p>Les despeses en joglars de la ciutat per les festes de Santa Tecla no es limiten únicament a la processó del braç de Santa Tecla, sinó que es contracten joglars de diverses localitats, amb pagaments dats a altres personalitats que no son Francesc Sabater subministrador de begudes als joglars de</p>

Tecla XX sous.			Tarragona. pàg. 76-78.	Riudoms, fent pensar que els actes festius i lúdics anaven més enllà d'únicament la processó.
<p>Con la festa de madona Santa Tecla se acost e en la ciutat de Barchinona hajen fetes caras e ales d'àngels, les quals tenen aquells qui van sonant davant lo Cors de Déu cascuns anys, si plaurà al dit honrat Consell que la ciutat haja d'aquelles caras e ales, com serà cosa fort honorable e de poch cost, es determenat que en cars que les dites caras e ales se facen per cinquanta o per sexanta florins, e si més havien de costar que no.s facen.</p> <p>A honor de Déu e de la Verge</p>	60 florins	Proposició i acceptació de despesa en vestuari per als acompanyants de la processó del braç de Santa Tecla per a dotar de solemnitat l'acte.	Llibre dels consells. 1385-1386 fol. 14 i 15, 18, 19, 20v , Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 117-121.	<p>Podem observar com es fa patent una voluntat de mostrar visualment el caràcter celestial de la figura de Santa Tecla, rodejant la seva relíquia d'àngels per a que la població en prengui consciència i la processó adquireixi una major grandiloqüència i teatralitat.</p> <p>A més, podem veure com les influències entre celebracions i actes festius entre ciutats d'un mateix territori es produeixen. Així doncs, la ciutat de Tarragona adopta de Barcelona el vestir d'àngels els</p>

<p>Madona Santa Maria e de Madona Santa Tecla fos fet semblant arreament de àngels que la ciutat de Barchinona ha, e que no si donàs més de LX florins.</p>				<p>acompanyants de les relíquies i elements centrals de les processons.</p>
<p>Dats a.n Pere Goçalbo XXIII sous, los quals li són deguts per VI somades de gonch e III de rama que aportà la vespre de Corpus Christi, del qual gonch e rama engoncaren alguns carrers de la ciutat per los lochs hon la professó devia passar.</p>	<p>23 sous</p>	<p>Despeses en engalanar els carrers per on la processó de Corpus Christi havia de passar.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 144.</p>	<p>Podem observar un funcionament similar entre les processons de Corpus Christi i de Santa Tecla, alhora que les festes amb joglars denoten en ambdues un doble caràcter litúrgic i festiu.</p>
<p>Juglars del loch del Castlar, XVIII sous, IIII diners, [...] lo dia que la ciutat feu festa per les companyes</p>	<p>18 sous 22 sous TOTAL: 2 LLIURES</p>	<p>Despeses de la ciutat en la festa en honor a les gestes del duch en les seves campanyes.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de</p>	<p>Les gestes militars dels senyors amb jurisdiccions de la zona, així com la seva entrada a la</p>

<p>que lo senyor duch havia preses en França, les quals venien en ajuda del comte d'Ampúries.</p> <p>Juglars del loch de Riudoms, XXII sous [...]</p>			<p>Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 144.</p>	<p>ciutat, seguien la tradició romana d'entrada triomfal amb una festa, on de nou, el paper dels joglars esdevé la peça central.</p>
<p>Dats a.n Johan, pintor, XII sous barchinonensis los quals li són deguts, és saber, XI sous per pintar XXII ciris, en los quals ha fets en cascun ciri III senyals de la ciutat qui a raó de dos diners per cascun senyal fan los dits XI sous e l sou per puntar una escudella en què està l ciri de aquells dos que la ciutat dóna per acompanyar lo Cors de Jhesu Crist com van a combregar.</p>	<p>XII sous</p>	<p>Despeses en els senyals i decoració dels ciris per a la festa del Sagrat Cor.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 145.</p>	<p>En aquesta notícia es remarca el doble caràcter festiu i litúrgic de les festes a la ciutat de Tarragona de la segona meitat del segle XIV, mostrant-se els actes processionals i els actes litúrgics amb celebracions i misses en les que la població va a combregar, mostrant la seva religiositat de manera pública.</p>

<p>Dats a.n Bernat Lanpart, pintor e ciutadà de la ciutat de Barchinona, cent florins d'or d'Aragó per VIII parells d'ales e VIII caps d'àngels ab lurs diademes que ha fetes a la ciutat obs les festes del corpus Christi i de madona Santa Tecla.</p>	<p>100 florins d'or d'Aragó.</p>	<p>Despeses finals de la ciutat en la compra de la indumentària d'àngel per a acompanyar les processons del Corpus Christi i del braç de Santa Tecla.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 158.</p>	<p>Observem de no un paral·lelisme entre les festes de Santa Tecla i el Corpus, que segueixen un mateix model tenint en comú un acompanyament de les relíquies per àngels, sent la indumentària reaprofitada.</p>
<p>Dats a.n Pere Gilabert, draper e ciutadà de la dita ciutat, XXV lliures, llll sous, VI diners, los quals per la dita ciutat són deguts per XXlllll alves e miga de drap, entre morat e vermell, que d'ell havem pres obs de vestadures dels juglars a raó de XX sous per alva. Ítem li dats d'altra part per</p>	<p>25 lliures, 4 sous, 6 diners</p>	<p>Despeses de la ciutat en la vestimenta dels joglars.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1385-1386. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1986): Actes Municipals 1384-85 - 1385-86, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (5). Tarragona.</p>	<p>En aquesta notícia ens podem fer una idea de com anaven els joglars vestits per a les festes. D'aquesta manera, la seva indumentària era morada i vermella, i els seus timbals anaven decorats amb la bandera de la ciutat.</p>

<p>cònsols facen XLVIII gramalles de esterlitós e XLV capons [...] de drap negre. [...] los quals brandons sien cent, [...] sien donats X florins.</p>				
<p>Dilluns a III dies del mes de març. [...] A la proposició feta per los honrats cònsols sobre la festa faedora per la entrada del senyor archebisbe, és estat declarat per l'onrat Consell que la festa sie feta bé e honradament e que los senyors de cònsols deguen emprar tots los caps dels officis que ballen. [...] [...] e que la ciutat pach los juglars e lo caball dels pallicers e altres messions [...].</p>	<p>Despeses indeterminades.</p>	<p>Informació sobre la festa d'entrada de l'arquebisbe a la ciutat.</p>	<p>Llibre dels consells. 1386-1387 fol. 45, 46r., 46v., 47 Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 74-77.</p>	<p>En aquesta ocasió podem observar el funcionament de les festes d'entrada d'autoritats majors a la ciutat. Així doncs, podem veure com la ciutat es paralitza completament per a la mateixa, ja que tots els artesans dels oficis han de retre homenatge a l'arquebisbe amb balls de la seva confraria. A més, tornem a veure com els joglars doten d'ambient festiu a una celebració processional evidenciada pels cavalls.</p>

<p>[...] cinch somades de gonch [...] juglars del loch del Catlar [...] juglars del loch de Riudoms [...] ciris [...] lo dia del Corpus Cristi [...]</p> <p>[...] juglars del loch del Castlar [...] Jacme Vidal, trompedor de la Selva [...] juglars del loch de Falcet [...] donar de beure a alguns joves, los quals sonaren davant la professó [...] cinch somades de gonch e dues de rama [...] lo die de madona Santa Tecla [...]</p> <p>vestadures dels juglars de la ciutat [...] dats als juglars davall scrits de la ciutat les quantitats segons que davall se contenen, les quals per la ciutat són acostumades a donar cascun any en les festes</p>	<p>3 lliures, 19 sous, 2 diners</p> <p>4 lliures, 13 sous, 8 diners</p> <p>42 lliures, 8 sous</p>	<p>Despeses per a la festa del Corpus Christi i per a la festa de Santa Tecla. A més, es repeteixen les tradicionals donacions als joglars de la ciutat per nadal en vestimentes i sous.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 86-105.</p>	<p>Es manté la tradició i observem un tipus de celebració homogènia amb joglars i processons amb ciris al llarg dels anys.</p>
--	---	--	---	--

de Nadal de soldada [...]				
------------------------------	--	--	--	--

Dats a.n Johan d'Aliaga VIII sous barchinonensis, per raó de una letra que ha aportada per alguns lochs del Camp, per ço que los pròmens dels dits lochs fossen ací en la ciutat per fer novena del molt alt senyor en Pere, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, a qui Déu perdó.	8 sous.	Despeses de la ciutat de Tarragona per a la crida als prohoms dels emplaçaments, pobles i viles properes a la ciutat per tal de dur a terme una novena conjunta en honor al rei difunt a la ciutat.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 106-107.	Podem observar com la ciutat de Tarragona esdevé el centre territorial litúrgic i polític de la zona afavorits per la seu arquebisbal i el capítol catedralici.
Dats a.n Johan Oller III sous barchinonensis per ço com és anat per nosaltres als lochs de la Selva e del Cover per comprar ddrap de sterliç per fer gramalles e caperons a nosaltres e als consellers de la	1 lliura, 14 sous. 6 lliures, 13 sous. TOTAL: 8 LLIURES, 7 SOUS	Despeses de la ciutat en la vestimenta dels càrrecs públics per a la novena commemorativa al difunt rei Pere el Cerimoniós.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de	Cal destacar que tot i que la novena litúrgica en honor al rei és de caire cristià, la ciutat no té problemes en contractar un sastre jueu per a l'elaboració de les vestimentes.

<p>ciutat, per ço que ab aquelles vestides fésem novena del molt alt senyor rey Pere, a qui Déu Perdó.</p> <p>[...]</p> <p>Dats a n'Astruch Durant, juheu sartre de la dita ciutat, e açò per XXX gramalles e XXX caperons de sachs que féu als cònsols e als consellers, com la ciutat féu lo aniversari per la ànima del senyor rey en Pere [...] e per tres gramalles negres que féu als honrats cònsols, és entre tot XXX sous.</p> <p>[...]</p> <p>Dats a.n Bernat Tallada, draper de la dita ciutat, e açò per XIII alnes e mige de drap negre que preguem per vestir-nos per la mort del molt alt senyor rey en Pere, de bona memòria, rey</p>			<p>documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 107-115.</p>	
---	--	--	--	--

d'Aragó, primo sis lliures, III sous, VI diners [...] Ítem li dats per una sach a e dues alnes de sterliç que prenguem aquell die mateix, X sous. És entre tot VI lliures, XIII sous.				
Dats a.n Guillemó Pellarès huitanta sous, los quals li dam per fornir e per metra encuns lo cavall dels pellicers e per loguer dels bastays qui.l portaven ara en la novella entrada, la qual lo senyor archabisbe deu fer en la dita ciutat.	4 lliures.	Despeses per a guarnir el cavall i per a pagar els bastaixos que han de portar el nou arquebisbe en la seva processó d'entrada a la ciutat i la seva festa.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 108.	Cal destacar l'aparició per primera vegada de la figura dels bastaixos com a portadors del propi arquebisbe amb la seva pròpia força, sent aquest probablement portat en un tron portat per les dites persones durant la processó.
Dats a.n Pere Ferrater per l quart de seda menys mig argenc, I sou, X diners, malla.	1 lliura, 3 sous, 6 diners	Despeses de la ciutat en engalanar el cavall del senyor arquebisbe en la seva entrada a la	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de	Podem observar com la ciutat no escatima en despeses i en materials, accedint a un

<p>Ítem a.n Pere Company per una onza e quart de seda, X sous, X diners. Ítem a.n Guillem Arnau per una onza, l quart de seda, X sous, X diners, de la qual seda se.s feta la veta la qual ha servit ha destrarr lo cavall del senyor archabisbe lo dia que entrà e li fem festa.</p>		<p>ciutat.</p>	<p>Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 108.</p>	<p>material de luxe com la seda per a engalanar la muntura del nou senyor de la ciutat.</p>
<p>Dats a.n Francesch Miquel, cuyrater, e a.n Gabriel Ledó, çabater, los quals trameteren a Valls e Riudons per haver los juglars de dits lochs, los quals sonaren als lurs officis lo dia de la festa que lo senyor archabisbe entrà, [...] VII sous barchinonensis. [...] Juglars del loch de Valls [...] trenta sous entre messió e totes coses.</p>	<p>7 sous 30 sous 30 sous 23 sous 23 sous 14 sous 4 florins d'or 2 florins i mig d'or 5 sous, 6 diners. TOTAL: 6 LLIURES, 13 SOUS, 6 DINERS, 4 FLORINS I MIG</p>	<p>Despeses dels oficis i de la ciutat en juglars per a la festa d'entrada de l'arquebisbe.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 113-116.</p>	<p>De nou, els juglars formen part d'una festa que combina una festivitat litúrgica amb una festivitat popular i lúdica vinculada a l'entrada a la ciutat del nou arquebisbe.</p>

<p>[...] Juglars del loch de Riudoms [...] XXX sous.</p> <p>[...] Juglars del loch del Castlar [...] XXIII sous.</p> <p>[...] Juglars del loch de Constantí [...] XXIII sous. [...]</p> <p>[...] Juglars del loch de Constantí per tal com la ciutat los aturà per sonar als axacaguers qui ballaren lo cendemà que aguem feta la festa al senyor archabisbe. [...] XIII sous.</p> <p>[...] Xeramiers, dos florins d'or d'Aragó [...]</p> <p>xeramiers, dos florins d'or d'Aragó.</p> <p>[...] Juglars de la ciutat [...] dos florins e mig.</p> <p>[...] Dats a Johan Bosch, V sous, VI</p>	<p>D'OR</p>			
---	-------------	--	--	--

diners barchinonensis, per ço com lo die que la ciutat féu festa per la entrada del senyor sonà ab los altres juglars de la ciutat.				
Dats a.n Berenguer Aymerich per l parell de pahons que d'ell havem comprats lo die que lo senyor archabisbe entrà en la ciuytat novellament per presentar-los-li, VIII florins e mig. Ítem dats a.n Llorenç Esteve lo qual ha comprats altra parell de pahons, los quals la ciutat presentà a la senyora duquessa, lo die que lo dit senyor entrà, XVI florins.	25 florins i mig.	Despeses en ofrenes al senyor arquebisbe i per a la duquesa en l'entrada de l'arquebisbe a la ciutat.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Ajuntament de Tarragona. pàg. 112.	La presència de la duquessa a la festa d'entrada de l'arquebisbe demostra la importància de la celebració de la recuperació de la seu arquebisbal vacant, arribant a la ciutat així diverses autoritats que fan acte de presència durant la festivitats, alhora que la ciutat ret homenatge i reconeixement a aquestes amb presents.
Dats a.n Pere Antoni Capella, XXII sous barchinonensis en ajuda de alcunes barraques qui.s	22 sous	Despeses de la ciutat en la construcció de barraques per al joc dels apòstols celebrat l'endemà de la Pasqua.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona).	Tot i ser una representació teatral o joc desconegut, les publicacions festives de la ciutat fan palesa

<p>faran al Corral lo sendemà de Pasqua que faran lo joch dels apòstols.</p>			<p>Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 116.</p>	<p>de la importància que aquesta representació tenia a la ciutat, formant part de les celebracions de les festes de Setmana Santa i duta a terme l'endemà de la Pasqua.</p>
<p>VIII sous barchinonensis dels quals compren l moltó e aquell que la ciutat los dona per joia la qual s'aja a jugar a vira en les mostres de la ciutat, axí e segons que s acostumat.</p>	<p>8 sous</p>	<p>Despeses de la ciutat en el premi per al guanyador del concurs anual de jugar a vira o fer punteria amb la ballesta.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1386-1387. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 117.</p>	<p>Cal destacar com fora de les festivitats litúrgiques, la ciutat organitza altres actes lúdics i mostres com el concurs de jugar a vira en la que el propi consell s'encarrega de comprar un moltó com a premi.</p>
<p>Ítem com per les festes que la ciutat ha a fer</p>	<p>4 florins d'Aragó.</p>	<p>Proposició de compra i compra d'un cap de diable</p>	<p>Llibre dels consells. 1387-1388 fol. 8v. i 9</p>	<p>En aquesta proposició podem veure indicis</p>

<p>soven, hage mester una cara o cap de diable que fet ha en Ramon d'Arnous, és stat remès als cònsols que se n'avenguen ab ell e que.l compren. [...]</p> <p>Dats a.n Ramon d'Arnius, quatuor florenos d'or d'Aragó per un cap, vestiment e ales de diable que d'ell havem comprat a ops de la festa de Madona Santa Tecla e altres festes fahedores per la ciutat.</p>		<p>per a les festes de Santa Tecla.</p>	<p>Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 141.</p> <p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 180.</p>	<p>d'una incipient cerca de teatralitat i caracterització d'elements bíblics que formin part de la festa pública i lúdica a les festes majors, podent ser una evidència del camí que prendrà la ciutat en el l'aparició de les bèsties com a element actiu a les festes que donaran lloc al seguici de la ciutat i que vindran de la mà de les danses i balls ja existents, que com hem pogut observar en altres notícies, corrien a càrrec dels diversos gremis o oficis.</p>
<p>Dats a.n Pericó e Andreu, trompetés de les naus que hic</p>	<p>2 florins d'Aragó 4 sous</p>	<p>Despeses en conjunt de la festa de Corpus Christi de l'any 1387.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-</p>	<p>És destacable com aquesta notícia ens aporta informació al</p>

<p>amenà lo noble Guillem Ramon de Muncada, per tal com sonaren per la dita ciutat en la festa de Corpore Christi propassada, dos florins d'Aragó. [...]</p> <p>Dats a.n Dalmau Balcells, pintor, lo qual ha pintats XXIII ciris a ops e ab senyals de la ciutat per rahó de la festa de Corpore Christi propassada, viginti quatuor solidos. [...]</p> <p>Dats a.n Pere Guerau, los quals ha bestrets en la festa de Corpore Christi, per raho de la professó les quantitat devall escrites, primerament les quals bestragué dn la messió que feren los sonadors dels estruments en pa VI sous. Ítem en vi VIII sous. Ítem en dos cabrits</p>	<p>25 sous, 10 diners</p> <p>12 sous, 11 diners</p> <p>TOTAL: 2 LLIURES, 2 SOUS, 9 DINERS, 2 FLORINS D'ARAGÓ</p>		<p>1388. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386-87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Ajuntament de Tarragona. pàg. 172.</p>	<p>voltant de la gastronomia típica de la festa del Corpus a l'època, la qual sembla a ser que es basava en menjar cabrit de manera compartida seguint una tradició judeohebraica i de l'antiguitat que es manté, ja que és el propi consell municipal qui sufraga les despeses alimentàries dels músics.</p> <p>A més, podem observar com la segregació entre jueus i cristians es fa encara més patent durant festes litúrgiques, ja que tal i com ens indica el text, s'elabora una post per a les portes del portal dels jueus, pressuposant-se que aquesta es faria servir per a tancar el call durant la festa,</p>
--	--	--	--	---

<p>aparellats VIII sous, X diners. Ítem en pinyons lo die que assejaren I sou. És entre tot XXV sous, X. [...]</p> <p>Dats en Ramon d'Arnius, los quals ha bestrets en cordes d'esturments ops de la festa de Corpore Christi, V sous, XI diners. Ítem li dats per son trebayll en aparellar los sonadors de la dita festa, V sous, VI diners. Ítem li dats que ha bestretes per una post, ops de les portes del portal dels jueus, I sou, VI diners. És entre tot XII sous, XI diners.</p>				<p>evitant els pogroms i que es barregin els cristians de fe veritable amb els jueus.</p>
<p>Dats a.n Pere Goçalbo, per lll somades de jonch que aportà a la casa de la ciutat per enramar ara en la festa de Santa Tecla proppassada, XII sous</p>	<p>18 sous.</p>	<p>Despeses en rama i jonc per a engalanar la casa de la ciutat durant les festes de Santa Tecla.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387-1388. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes</p>	<p>Podem veure com es duen a terme importants despeses en la decoració de la casa de la ciutat, sent un dels punts emblemàtics de la ciutat medieval i d'importància</p>

<p>barchinonensis. [...] Dats a.n Ferrer Totesaus per dues somades de rama que aportà a la casa de la ciutat per enramar aquella, ara en la festa de Santa Tecla proppassada, sex solidos barchinonensis.</p>			<p>Municipals 1386- 87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 181.</p>	<p>capital en els actes de les festes.</p>
<p>Dats a.n Bernat Torrella, juglar de Constantí e a sos companyons, los quals han sonat als ortolans, ara en la festa de Santa Tecla proppassada [...] 30 quator solidos barchinonensis. [...] Dats a.n Pere Ferrerres, juglar d'es Castlar e a sos companyons, los quals han sonat als corders, fusters e ferrers, ara etc..., ut supra XXIII sous. [...] Dats a.n Berenguer Garrabou, juglar de Riudolms e a</p>	<p>24 sous 23 sous 30 sous 30 sous 30 sous TOTAL: 6 LLIURES, 17 SOUS</p>	<p>Despeses de la ciutat en joglars que sonaven als gremis o amb els gremis durant la festa de Santa Tecla.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1387- 1388. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M. (1987): Actes Municipals 1386- 87 - 1387-88, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (6). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 181-182.</p>	<p>Per primera vegada observem a les comptes una distinció entre els joglars que sonaven amb cada gremi, així doncs, podem veure com cada gremi compta amb els seus joglars diferents, que probablement els acompanyen en els balls o entremesos que cada gremi duia a terme durant les festes, dels quals sorgeix el seguici de la ciutat.</p>

<p> sos companys, los quals han sonat als teixidors e paraires, ara, etc., XXX sous barchinonensis. [...] </p> <p> Dats a.n Ramon Bocena, juglar de l'Aleixar e a sos companys, los quals han sonat als sastres e çabaters ara, etc., XXX sous barchinonensis. [...] </p> <p> Dats a.n Bartomeu Martí, juglar de Reus e a sos companys, los quals han sonat als cuiraters e assaunadors ara, etc., XXX sous barchinonensis. </p>				
<p> Ítem com se tengue jugada en la pescateria e en la carneria. és estat determenat que sia cessat en comanat als cònsols fer ordenacions e altres provisions necessàries. </p>	<p>(-)</p>	<p> Ordre del consell per tal d'aturar el joc als emplaçaments de la peixateria i la carnisseria. </p>	<p> Llibre dels consells. 1388- 1389 fol. 5v. i 6. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388- 89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric </p>	<p> Podem observar com el joc es fa present com a activitat d'oci clandestina per als habitants de la ciutat. Tot i això, aquest estava prohibit i el consell municipal pretén limitar aquesta activitat. </p>

			Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 27-28.	
Die veneris secunda die aprilis anno predicto, [...] Ítem com se diga qué solemnitat se dege fer per la ciutat rahó de la nativitat del fill del senyor rey novellament nat, e dar albixeres e fer altres coses, és stat determenat e ordenat que damà al vespre que serà dissabte sien fetes allimares en la dita ciutat e que diumenge primervinent sia feta processó per la ciutat en aquell loch on los cònsols volran en cas que lo capítol de la seu vulle fer.	Despeses indeterminades	Celebracions de la ciutat en honor al naixement del fill del monarca amb fogueres acompanyada de jocs i festa (allimares) i una processó per la ciutat.	Llibre dels consells. 1388-1389 fol. 17v., 18, 19. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 46-49.	La nativitat d'un successor és celebrada amb festivitats davant la estabilitat que aquesta aporta per al territori i la població en termes sociopolítics. Tot i això, podem observar com la ciutat depèn de la jurisdicció arquebisbal, la qual ha de donar autorització per a dites celebracions.
Dats Bernat Torrella, juglar de Constantí e a sos companys. los	29 sous. 24 sous	Despeses de la ciutat en joglars per a la festa de Corpus Christi de	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-	Podem observar com es distingeix per als oficis que cada grup de

<p>quals han sonat als sartres e als çabaters, ara en la festa de Corpore Christi proppassada, axí per messió com per salari lur, viginti novem solidos. [...] Ítem dats a.n Pere Ferreres, juglar de Castlar e a sos companyons los quals han sonat als pescadors per les dites rahons, viginti quatuor solidos. [...] Ítem dats a.n Jacme Alguer, juglar de l'Alexar, e a sos companyons, los quals han sonat a los texidors per les dites rahons, viginti quatuor solidos.</p>	<p>24 sous TOTAL: 3 LLIURES, 17 SOUS</p>	<p>1388.</p>	<p>1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 57.</p>	<p>joglars toca, acompanyant a aquests en els seus balls característics, probablement diferenciats entre ells tant en vestimenta com en el ball en qüestió.</p>
<p>Dats a.n Pere Guerau los quals ha despesos de volentat nostra en la festa de Corpore Christi proppassada entre vi i pinyons entre dues vegades que s'ajustaren e</p>	<p>48 sous.</p>	<p>Despeses en menjar i beure per als músics de la festa del Corpus Christi.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes</p>	<p>(-)</p>

<p>assajaren los sonadós d'estrumens e per la despesa de mengar e beure que feren ells e los juglàs e altres que foren emprats e trebalaren per rahó de la dita festa e per çò que costà la palma e altres messions menudes que s.i feren [...] quadraginta octo solidos.</p>			<p>Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 59.</p>	
<p>Dats a.n Ramon Darnius per cordes d'estrumens comprades a ops dels sonadors de la festa de Corpore Christi proppassada X sous, VI diners. [...]. Ítem per VI cascavells grosos a ops de les ales del diable, los quals romanen a la ciutat, VIII sous.</p>	<p>13 sous, 6 diners.</p>	<p>Despeses de la ciutat en instrumental logístic per a la música que havia de sonar a la festa de Corpus Christi.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 60.</p>	<p>Podem observar com la indumentària del diable era un habitual en les festes. A més, en aquesta notícia podem veure com aquest anava acompanyat de música amb cascavells a les ales, amb una tradició que es manté a l'actualitat en els dimonis que acompanyen entremesos com el ball de bastons de la ciutat, on els cascavells són un</p>

				dels elements que l'acompanyen.
<p>Dats a n'Antoni Mestre, prevere, viginte sex solidos barchinonensis per XII caps de cànem e per XII capells de drap de li, que ha fets a ops de la solemnitat de la festa de Corpore Christi propassada. [...]</p> <p>Dats a.n Garcia Pelegrí, pintor, per fer e pintar les diademes, creus e altres arneses fetes a ops de la solemnitat de la festa de Corpore Christi propassada. [...]</p> <p>Dats a.n Francoy Martí, fuster, medium floreno d'or d'Aragó per dues creus, unes graelles e l arbre de sa pròpia fusta que ha fet a ops de la solemnitat d ela festa de Corpore Christi propassada.</p>	<p>34 sous, 8 diners i mig florí d'or d'Aragó.</p>	<p>Despeses de la ciutat en indumentària i instrumental litúrgic per a les celebracions de la festa del Corpus Christi.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 62-64.</p>	<p>De nou observem una doble vessant lúdica i litúrgica a les festes de la ciutat, sent ambdues curades fins a l'últim detall i combinant-se entre elles tant en processons com celebracions.</p>

<p>[...] Dats a.n Garcua Pelegrí, pintor per XX brandons que pintà. és saber, tres senyals de la ciutat en cascú, sex solidos VIII diners a ops de la festa de Corpore Cristi proppassada.</p>				
<p>Dats a.n Francesch Çabater, a n'Antoni Mallola, e a.n Pere Ferrater, administradors de la solemnitat o representació de la festa de l'Assumpció de Madona Santa Maria, en lo mes d'agost prop fahedora, viginti florenos d'or d'Aragó. [...] Dats a.n Pere Gueraru, viginti octo solidos, VI diners, los quals ha despeses en los dos dies que.s feu la representació de la Assumpció de</p>	<p>22 florins d'or, 2 lliures, 16 sous.</p>	<p>Despeses totals de la ciutat en la representació de l'Assumpció de Santa Maria.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 64-70.</p>	<p>Podem observar celebracions lúdiques que es combinen de nou amb celebracions litúrgiques. En aquest cas, observem com per la festa de l'Assumpció de la Verge, es celebra a la ciutat una representació teatral de la mateixa, per a la que es munta una barraca i diversos bancs per als espectadors. Per altra banda, i seguint les indicacions que la resta de celebracions ens apunten amb la muntada de barraques i</p>

<p>Madona Sancta Maria, çò és en pa, vi, e préstechs qui.s despeseren en la barracha hon nosaltres cònsols estavem, e encara per çò que costaren de portar e de tornar tapits, bancals, draps, banchs e altres coses a ops de la dita barracha.</p> <p>[...]</p> <p>Dats a.n Thomàs Despuig e a.n Pere Tió fusters, per salari e trebayls de fer e desfer la barracha feta a ops de nosaltres, cònsols per rahó de la representació de la Assumpció de Madona Santa Maria, duos florenos d'or d'Aragó. Ítem dats d'altra part a.n Guillemó Jover per loguer de una botiga sua la qual tinguem dos dies, com se féya la dita representació,</p>				<p>graderies, és molt probable que aquesta es celebrés al Corral.</p>
--	--	--	--	---

medium floreno. Suma per tot XXVII sous, VI.				
Dats als juglars davallscrits les quantitats dejús scrites axí per messió com per lur salari, los quals han sonat als officis e menestrals de la ciutat ara en la festa de Madona Santa Tecla proppassada. [...] Montroig [...] Alexar [...] Reus [...] Constantí [...] Riudoms [...] Castlar [...] Vilafrancha [...] Suma per tot CCXVI sous.	10 lliues, 16 sous.	Despeses de la ciutat en els juglars per a la festa de Santa Tecla de 1388.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 69.	En la contractació de juglars per a les festes, podem veure com cada cop s'apropen a la ciutat juglars de localitats més llunyanes. Així doncs, i juntament amb altres notícies que ens indiquen una aparició progressiva d'indumentàries i personatges i balls diferenciats, es deixa entreveure un creixement progressiu de la magnitud de les festes de la ciutat.

Dats a.n Francesch Çabater e a.n Pere Ferrater ciutadans de la dita ciutat per la messió que deuen fer en la setmana santa a les fembres	30 sous.	Despeses en les accions de vigilància i control de les prostitutes durant la Setmana Santa.	Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N.	Amb contrarietat a la resta de celebracions, durant la Setmana Santa, les autoritats limiten l'oci i la ludicitat que es pogués catalogar com a pecat, sent
--	----------	---	--	---

<p>públiques per tal que en la dita setmana santa no hagen avintesa de peccar, triginta solidos.</p>			<p>(1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 86.</p>	<p>així l'única celebració en la que la litúrgia es desmarca de manera àmplia respecte a les celebracions festives d'oci.</p>
<p>Dats als juglars davall escrits les quantitats de diners dejús scrites, les quals los són degudes per tal com han sonat als menestrals e officis de la ciutat qui han ballat per la festa que la dita ciutat ha feta novellament de la nativitat del fill del senyor rei. [...] Suma per tot LXXX sous.</p>	<p>70 sous.</p>	<p>Despeses en joglars per a la festa en honor a la nativitat del fill del rei.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1388-1389. (Arxiu Històric de Tarragona). Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 87.</p>	<p>Es pot observar com les festes de nativitat d'un successor es col·loquen al nivell de qualsevol festa patronal per l'estabilitat que la notícia aporta al regne. A més, podem veure com els diversos oficis duen a terme els seus balls com si es tractés de les festes de Santa Tecla o de Corpus.</p>
<p>Ítem és determenat que ls honrats cònsols facen ordinació</p>	<p>(-)</p>	<p>Petició d'ordinació contra la competència deslleial de</p>	<p>Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 21v. 22 Cortiella, F.,</p>	<p>La ciutat posseeix els seus propis joglars, els quals duen a terme el</p>

<p>sobre los juglars stranys qui venen sonar en les noces o convits o altres festes qui fan en la ciutat en gran dan dels juglars affermats de la ciutat.</p>		<p>joglars forasters en perjudici dels joglars de la ciutat de Tarragona.</p>	<p>Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 121.</p>	<p>seu ofici com qualsevol altre i queden protegits de la competència pel consell municipal, seguint el model gremial proteccionista.</p>
<p>És determenat per l'onrat Consell que per lo bon novell que migañant la gràcia divinal és pervengut a la universitat de la dita ciutat, ço és de la nativitat d'un fyll que la senyora reina ha novellament infantat, que demà si plaurà Deu, e en aquella hora que al sentor archabisbe e capítol determenarà, sia feta processó e solepmna festa [...]</p>	<p>(-)</p>	<p>Convocatòria d'una processó i festa per la nativitat d'un fill dels monarques autoritzada per l'arquebisbe.</p>	<p>Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 29v., 30 Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 129.</p>	<p>Amb aquesta notícia i el contrast amb l'anteriorment referida al naixement de nous fills del rei, podem observar com aquest tipus de notícies i celebracions es duien a terme quan el fill era baró, ja que durant la cronologia que ens ocupen les actes, es produeixen naixements de filles del rei, que tot i això, no són esmentades ni celebrades.</p>

<p>L'onrat consell done plen poder als honrats cònsols de fer missions e ordenar axí en luminària com altres coses per rahó de la festa del Corpore Christi esdevenidora e de Santa Tecla però que ls cònsols no porten sino candela blanca de miga lliura e que sia dada luminaria de les caneles acostumades de cera nova però que sien de doblen diner e que a la casa del consell lo jorn de la dita festa no sia donat res per refrescament als sonadors o altres sino a la vespra de la dita festa com assejaran.</p>	<p>Reducció de despeses vers anys anteriors.</p>	<p>Retallades en espelmes (luminaria) i en avituallament dels músics (sonadors) durant les festes de l'any 1394.</p>	<p>Llibre dels consells. 1393-1395 fol. 47r., 48, 49. Cortiella, F., Sanmartí, M., Miracle, N. (1988): Actes Municipals 1388-89 - 1393-95, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (7). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 146-147.</p>	<p>Les dificultats econòmiques obligaven a la ciutat a dur a terme retallades en les seves activitats festives. Tot i això, aquestes es mantien i s'abaratien costos en lluminària de menor cost o en despeses d'avituallament anteriorment pagades, prenent que per a la població aquestes tinguessin el mateix esplendor, fet que de nou deixa entreveure el creixement de les festes durant la segona meitat del segle XIV i la seva creixent importància.</p>
<p>Ítem a la proposició per los honrats cònsols feta sobre la karitat que s'ha a fer lo dimecres de</p>	<p>Despeses no indicades, tot i que es dona carta blanca per a les mateixes als cònsols.</p>	<p>Permisivitat per a dur a terme despeses de la mateixa manera que els anys anteriors als</p>	<p>Llibre dels consells. 1397-1399 fol. 10v.-17r. Sanmartí, M. (1991): Actes Municipals 1397-</p>	<p>Aquest tipus de notícies ens deixen entreveure les incapacitats econòmiques de la ciutat, tot i això,</p>

<p>la Setmana Santa. És estat determenat per l'onrat Consell que sia feta be e honradament segons és ben acostumat. [...]</p> <p>A la preposició feta per los honrats cònsols que sia donat poder a ells de administrar despeses necessàries o oportunes per a la celebració de la festa del Corpus Cristi e de Madona Santa Tecla, faedora segons és acostumat. És estat determenat per l'onrat Consell lque sia feta bé e solemnement segons és bé acostumat e molts mils si fer se pot.</p>		<p>cònsols.</p>	<p>1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 33-38</p>	<p>reafirmen el paper creixent de les festes a la ciutat i al territori, propiciant que aquestes no siguin una despesa menor o prescindible, cercant-se retallades en altres àmbits de les festes o en altres aspectes que necessiten despesa a la ciutat.</p>
<p>Dats a.n Pere Çavall, fuster, qui ab sos companyons ha feta una barcha de fusta a honor de la festa de</p>	<p>97 sous, 9 diners.</p> <p>TOTAL: 4 LLIURES, 17 SOUS, 9 DINERS</p>	<p>Despeses de la ciutat en una barca de fusta usada en les celebracions del Corpus Christi.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1399-1400. Sanmartí, M. (1991): Actes Municipals 1397-</p>	<p>Podem observar com durant les celebracions es construeixen també elements processionals que alhora serveixen</p>

<p>Corpore Christi proppassada la qual roman ops de la ciutat, noranta set sous nou diners.</p>			<p>1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 105.</p>	<p>com a ofrena i com a part activa en la celebració, tal i com la barca de fusta dona a entendre, tenint aquesta un gran cost que fa pensar en el seu doble paper votiu i actiu en els actes festius.</p>
<p>Dats a.n Bernardó Ponç per loguer de CC cascavells que portaren los fusters lo dia de la festa de Corpore Christi proppassada VIII sous IIII diners.</p>	<p>8 sous, 4 diners.</p>	<p>Despeses en cascavells per a la indumentària i instrumental dels fusters en el seu ball festiu.</p>	<p>Assentaments dels comptes de la clavaria. Concilium 1399-1400. Sanmartí, M. (1991): Actes Municipals 1397-1399 - 1399-1400, Col·lecció de documents de l'Arxiu Històric Municipal de Tarragona (8). Tarragona. Ajuntament de Tarragona. pàg. 105.</p>	<p>Es deixa entreveure com la indumentària més elaborada i l'acompanyament musical, en aquest cas de cascavells, cada cop es fa extensible a més sectors que formen part dels actes festius, arribant en aquest cas als balls dels gremis. A més, de nou podem observar com els cascavells esdevenen un instrument recurrent, amb una tradició que arriba fins als nostres dies, sent un dels instruments que</p>

				dona una sonoritat pròpia als balls del seguici tarragoní.
--	--	--	--	---

Figura 1. Taula de notícies vinculades a les festes de Tarragona extretes de les actes municipals de la ciutat de la segona meitat del segle XIV.

Annex 2

Marc Lara: Cada setembre la població de la ciutat de Tarragona es congrega per a celebrar les festes de Santa Tecla. Tot i això, per què es celebren aquestes festes? O què celebra la població?

Probablement, molta de la gent de la ciutat no ho sàpiga.

Així doncs, cal explicar quins són els orígens de Santa Tecla.

D'aquesta manera, ens hem de remuntar al segle XIV tot just ara fa set-cents anys, i per a conèixer la història, acompanyeu-nos.

INTRO

Maria Bonet: Des del Pla de la Seu, podrem explicar que el 1321 es va fer en aquest indret l'entrada solemne de la relíquia del braç de Santa Tecla.

En aquest període, en època de Jaume II, la ciutat de Tarragona experimentava un auge considerable.

En aquest moment també cal destacar que el comerç català s'obria a la Mediterrània Oriental. Factor que estava al darrera d'una sèrie de contactes que hi havia amb el Regne de la Petita Armènia.

Va ser així, com en aquest moment, el 1321, Jaume II va organitzar d'acord amb l'ajuda econòmica de la ciutat de Tarragona, i també de l'arquebisbe, una empresa

per anar a Orient i portar aquesta relíquia, després de pactar-ho i regalar ajuda en aquest rei.

Marc Lara: A la ciutat de Tarragona, hi havia un gran arquebisbat que competia amb l'altre gran arquebisbat de la Península Ibèrica: el de Toledo. En una època en la que la religió era molt important.

D'aquesta manera, tot just fa ara 700 anys, la relíquia arribava al Camp de Tarragona, i es dipositava a Constantí. Esperant a que arribessin el monarca i l'arquebisbe per a celebrar una gran processó que la portés a la seva casa, a la catedral de la ciutat de Tarragona.

Ara mateix, ens trobem al carrer Cavallers, un dels carrers principals de la ciutat, on vivien les famílies més nobles de la mateixa. Així, va ser un dels carrers més importants pel que va passar la processó. Imagineu-vos tot aquest carrer ple de teles d'or i de seda, que esperaven amb alegria l'arribada de la relíquia de la seva patrona.

La processó, va ser una de les més espectaculars de l'època, i amb ella anaven tots els gremis de la ciutat vestits amb les seves robes, cantant i ballant juntament amb joglars.

Més al darrera, hi havia les autoritats de la ciutat, i acompanyant el braç de Santa Tecla, hi havia el rei i el propi arquebisbe, arribant a Tarragona fins a arribar on ens trobem ara, a la seva casa, a la catedral de la ciutat.

Maria Bonet: La relíquia entra a la catedral sota pal·li. En el pal·li s'hi troba l'arquebisbe, que es qui porta i custòdia aquest braç de Santa Tecla. Al costat s'hi troba el rei Jaume II. I els prohoms de la ciutat de Tarragona són els qui van subjectar aquest pal·li.

A més, hi havia tota l'aristocràcia catalana formant part del seguici, tots els bisbes, i també ho acompanyaven els ciutadans honrats de Tarragona, els gremis, etcètera...

Marc Lara: *La magnífica arribada del braç, va comportar que durant el segle XIV, les festes de la ciutat evolucionessin i es desenvolupessin fins a arribar al segle XV.*

Així, aquestes van anar incorporant nous elements com l'engalanament de tots els carrers pels que passava la processó, la incorporació d'un nombre molt més alt de joglars, o altres incorporacions com el foc, la pólvora, o fins i tot balls i entremesos.

Tots aquests elements de les festes, corrien a càrrec dels gremis, que eren les associacions de la ciutat que s'encarregaven de la producció comercial. Així, tots els carrers de la ciutat, tenien el nom dels gremis, que eren els espais on aquests s'agrupaven per a realitzar les seves activitats.

Durant les festes, la ciutat es paralitzava per complert, i els gremis agafaven les seves robes de gala per acompanyar-se de joglars i dur a terme els seus balls i entremesos per a acompanyar les processons de l'arquebisbe, del rei o del propi braç de Santa Tecla.

Una altra part important de les festes, era el Consell Municipal, que eren els encarregats de governar el municipi.

Així, aquests s'encarregaven de gestionar a través dels consellers totes les despeses i com s'organitzaven les festes.

Les festes de la ciutat, es celebraven en espais concrets que representaven els propis poders de la ciutat. Així, la zona de la catedral representava l'arquebisbe, i la zona de les escales de la catedral representava el Consell Municipal.

D'aquesta manera, al llarg del segle XIV, les festes van començar a agafar major importància, i cada cop arribaven joglars de més lluny. A més, es compraven elements teatrals com caps d'àngels i caps de dimoni.

Jordi Bertran: *Al segle XV a Tarragona, podem dir que hi ha tres períodes:*

Un primer que ve del segle XIV, que encara tenim una festa molt embrionària amb uns elements d'una teatralitat bastant simple. Podent tenir algun element del bestiari aïllat, algun element de personatges bíblics que desfilen sense actuar d'una manera

hieràtica, i alguna representació molt rudimentària de la vida de Sant Antoni lluitant amb els pecats.

Tot això, són majoritàriament elements teatrals sense text.

A partir del 1424, començaria un segon període que arriba fins el 1460 aproximadament, en que tenim el que seria el desenvolupament de la teatralitat medieval, on apareixen sobretot lluites entre el bé i el mal, amb els dos components.

Per una banda, tindríem els personatges que representen les forces del cel o els cristians, i per altra banda, tenim les que representen l'infern o les forces del mal que serien els turcs o els "moros".

Paral·lelament, es desenvolupen estructures d'escenografia dalt de carros molt espectaculars. Es diuen o bé carros o bé roques, tenen diferents noms, que circulen pel carrer en les processons i en els seguicis com a uns grans decorats que poden ser portats o bé portats per persones, normalment les actes en diuen esclaus, o bé estirats per cavalleries, depèn de cada cas.

A la dècada dels seixanta, el que succeeix és el crack econòmic a la ciutat, que s'ajunta amb la Guerra Civil, amb que fan fallida les arques municipals..., tota una sèrie d'elements que fan que hi hagi una decadència molt profunda del que seria tota aquesta festa, que no desapareixerà perquè hi ha uns elements que seran els gremis o confraries, que seran els que li donaran continuïtat segles més endavant.

Maria Bonet: Bé, què ens importa a nosaltres com a historiadors?

És això la demostració de la identitat ciutadana?

En part sí. En part, tota la ciutadania participava d'aquesta manifestació pública. Però, a més a més, i aquí és on vull arribar, en una societat d'il·letrats, en una societat en la que el recurs visual és principal; el que és o era, era una escenificació del lloc que cadascú ocupava a la societat.

Jordi Bertran: *A veure, parlem d'elements medievals que hagin arribat fins ara, és a dir, els únics elements que tenen continuïtat sense pràcticament interrupcions, són pràcticament dos: per una banda els gegants, i per altra banda els músics.*

A partir d'aquí, què ha influït, hi ha elements que s'han agafat del període medieval, alguns per la seva espectacularitat com poden ser el bestiari, hi ha bestiari que o bé és de la tongada del XIV, o bé es de la tongada del XV, o bé encara alguna tongada posterior del XVI, com és l'àliga per exemple. Doncs això, és un dels blocs que més influència medieval té.

Després també hi ha alguns balls concrets, que són i tenen origen medieval. El ball de Cossis per exemple, o el ball de Bastons; aquests elements, amb major o menor continuïtat, ja existien a l'Edat Mitjana i van ser recuperats fins ara.

Després hi ha el que serien els elements de lluita, els entremesos que en dèiem abans; que són aquests que enfronten clarament els turcs i cavallets, o Sant Miquel i els diables per exemple. Això també ha influenciat molt.

Jo diria que (aquests) són els elements medievals que ara es veuen.

Marc Lara: *A partir del segle XV, tant la ciutat com les seves festes, van entrar en decadència.*

Tot i això, es van mantenir vives, i han arribat fins als nostres dies. Així, a partir dels últims anys del segle XX, aquestes van recuperar tota la seva esplendor, i ara mateix, a Tarragona, es respiren festes.

Així, és important recordar què celebrem cada setembre i per què la comunitat tarragonina segueix celebrant Santa Tecla.

D'aquesta forma, hem de recordar els nostres avantpassats i a les primeres persones que van dur a terme aquestes festes. Sent ara fa set-cents anys, l'inici de les nostres festes.

CRÈDITS

Figura 2. Transcripció del documental socialitzador d'aquest treball: *Santa Tecla ara fa VII segles*.
https://www.youtube.com/watch?v=eltjF_adT9w